

ISSN 1234-7086

Bieżące Informacje

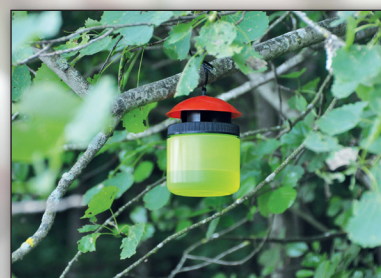

Kwiecień 2023
4 [400]

egzemplarz bezpłatny

W numerze:

**INTEGROWANA
PRODUKCJA**

BYDŁO MLECZNE

**PROGRAM
AZOTANOWY**

15 marca – 15 maja

**KAMPANIA
WNIOSKOWA
o przyznanie płatności**

**Doradcy WMODR służą bezpłatnym
wsparciem w przygotowaniu wniosku o:**

- **płatności bezpośrednie,**
- **kontynuacyjne RŚK,**
- **kontynuacyjne ekologiczne**

**Zachęcamy do kontaktu z doradcami terenowymi WMODR,
którzy dostępni są na terenie każdej gminy.**

Harmonogram dyżurów zamieszczony jest na stronie www.wmodr.pl

spis treści

1. O doradztwie rolniczym	6
2. Z życia WMODR z siedzibą w Olsztynie	7
3. Wiadomości z województwa	8
4. Z życia ARiMR	9
5. Z życia KOWR	10
6. Z życia KRUS	11
7. Z życia Samorządu Województwa W-M	12

W POLU I NA ŁĄCE

8. Uproszczenia w uprawie – strip-till	13
9. Integrowana produkcja roślin	14
10. Renowacja trwałych użytków zielonych metodą podsiewu	16
11. Mikroorganizmy – „niewidoczna” choć bardzo ważna pomoc w uprawach	18
12. Zasady zakładania sadu	19

W CHLEWNI I OBORZE

13. Zimny odchów cieląt – hit czy mit?	20
14. Sianokiszonka – cenna pasza dla naszych zwierząt	21
15. Współpraca – to się opłaca	22
16. Grupy produkcyjne receptą na poprawę opłacalności	30

PRZY ZAGRODZIE

17. Oddziaływanie zakwaszonych gleb na środowisko i produkcję roślinną	31
18. Aktualizacja wymagań dotyczących programu azotanowego	32
19. Wydarzenia	34

Z EKONOMIĄ ZA PAN BRAT

20. Kalkulacje rolnicze	38
-------------------------------	----

ROZWIJAMY OBSZARY WIEJSKIE

21. Inwestycje chroniące wody przed zanieczyszczeniem azotanami pochodzenia rolniczego	39
22. Konkurs Młody Lektor WMODR 2023	40
23. Dyskusja o wspieraniu przedsiębiorczości na obszarach wiejskich ...	41
24. Harmonogram naborów wniosków w ramach PROW 2014-2020 i PS dla WPR 2023-2027	43

PORADY PRAWNE

25. Wybrane przepisy prawne dotyczące rolnictwa i obszarów wiejskich ...	44
--	----

W DOMU I W ZAGRODZIE

26. O czym mówi kolor warzyw i owoców?	46
27. Dekoracje wielkanocne	48

AGRORYNEK 24-29

OGŁOSZENIA KUPNO-SPRZEDAŻ 49

KRZYŻÓWKA 50

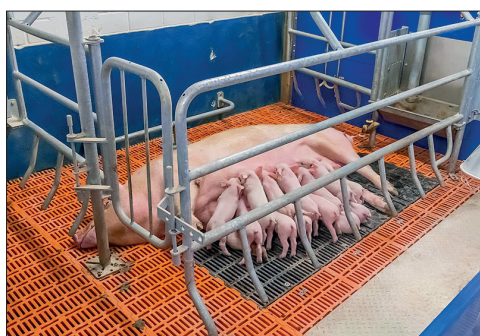
REDAKCJA POLECA

19

Zasady zakładania sadu

Gdy doczekamy się już upragnionej działki, która nadawałaby się do posadzenia na stałe drzew, krzewów oraz pnączy przystępujemy do zakładania upragnionego sadu. Przed dokonaniem nasadzeń należy mieć na uwadze kilka ważnych zagadnień.

30

Grupy produkcyjne receptą na poprawę opłacalności

Aby zwiększyć opłacalność warto rozważyć produkcję w grupach produkcyjnych, które pozwalają na maksymalizację wykorzystania chlewni.

Rolniczy biuletyn informacyjny

Wydawca miesięcznika:

Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doradztwa
Rolniczego z siedzibą w Olsztynie

ul. Jagiellońska 91, 10-356 Olsztyn, tel./fax: 89 526 44 39, 89 535 76 84
sekretariat@w-modr.pl, redakcja@w-modr.pl (Redakcja)

Oddział w Olecku

Al. Zwycięstwa 10, 19-400 Olecko, tel./fax: 87 520 30 31, 87 520 30 32
olecko.dyrektor@w-modr.pl

Dyrektor – mgr inż. Damian Godziński

I Z-ca Dyrektora – mgr Małgorzata Micińska-Wąsik

II Z-ca Dyrektora – mgr Sonia Solarz-Taciak

Dyrektor Oddziału w Olecku – mgr Robert Nowacki

Redaktor Naczelny – mgr Mirosław Fesnak

Rada Programowa:

Przewodniczący: Małgorzata Micińska-Wąsik

Członkowie: Anna Fatyga, Mirosław Fesnak, Rodian Pawłowski,
Bolesław Pilarek, Jerzy Rutkowski, Agnieszka Soltysiak, Anna Subocz,
Karol Sus, Maria Suszko

Skład i druk:

Sekcja Wydawnictw i Informacji WMODR

Nakład:

1000 egz.

Biuletyn dostępny w wersji cyfrowej

U progu wiosny, kiedy odradza się przyroda,
radośnie świętujemy Zmartwychwstanie Pańskie.

To święto istoty tajemnicy naszej wiary.
Ciesząc się, prosimy o łaskę, która czyni nas silnymi
i odpornymi na różne przeciwności dnia powszedniego.

Nie zapominajmy też o naszych braciach z Ukrainy,
którzy wciąż nie mogą bezpiecznie
powrócić do swoich domów.

Zaprośmy ich do naszych stołów i świętujmy razem.

Niech ta Wielkanoc będzie dla nich
już ostatnią poza rodzinnym krajem.

Wiem, że tak będzie.

Już okazaliście Państwo sedno chrześcijańskiej postawy
– miłość, współczucie i ogrom pomocy w potrzebie.

Dziękując za te odruchy serca, życzę rodzinnych,
przepętnionych wiarą i miłością Świąt Wielkanocnych.
Niech przeżyciom duchowym towarzyszą tradycje kulinarne
i zwyczaje, które mówią o naszej tożsamości, naszej wierze.
Wszystko to jest pięknie pielęgnowane na polskiej wsi.

Gospodyniom i Gospodarzom życzę,
aby te święta dały chwile wytchnienia
od codziennych trosk i przyniosły wiele łask bożych.

Henryk Kowalczyk

Wicepremier, Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Niech te Święta Wielkanocne dadzą Państwu nadzieję i wiarę. Niech Chrystus Zmartwychwstały przyniesie wiosenne kwiaty radości, miłości, spokoju i szczęścia. Ciepłych, pełnych radoszej nadziei Świąt Zmartwychwstania Pańskiego, rodzinnego ciepła, radosnych spotkań przy wielkanocnym stole oraz smacznego święconego jajka.

Dyrekcja oraz Pracownicy WMODR z siedzibą w Olsztynie

Święta Wielkanocy to czas otuchy i nadziei. Niech Zmartwychwstały Jezus umocni nas w świętości. Miłością i radością nappełni nasze serca. Niech utwierdza naszą wiarę w zwycięstwo dobra nad złem, życia nad śmiercią, miłości nad nienawiścią, pokoju nad wojną.

Z okazji Świąt Wielkanocnych życzę Bożego światła, które przezwycięża każdy mrok.

Artur Chojecki, Wojewoda Warmińsko-Mazurski

Szanowni Państwo, Drodzy Mieszkańcy Warmii i Mazur. Wielkanoc to czas powrotu nadziei i otwarcia na życie w radości i pokoju. Niech nadchodzące Święta Zmartwychwstania Pańskiego przyniosą nam wszystkim wytchnienie od codziennych trosk i bolączek oraz szczęście świętowania w rodzinnym gronie. W tych dniach szczególnie pamiętajmy też o pomocy potrzebującym.

Życzę, by czas spędzony wśród najbliższych nappełnił Państwa spokojem, optymizmem i siłą podejmowania wyzwań. Pełnych pokoju Świąt Wielkiej Nocy.

Gustaw Marek Brzezina, Marszałek Województwa Warmińsko-Mazurskiego

Wielkanoc niech odrodzi dostatek w polu i na stole, kolorowe pisanki ozdabiają suto zastawione stoły, a zasiane ziarno wzrasta dobrym plonem. Wesolego Alleluja!

Dyrekcja i Pracownicy Warmińsko-Mazurskiego Oddziału Regionalnego ARiMR

Z okazji Świąt Zmartwychwstania Pańskiego, wszystkim rolnikom, ich rodzinom oraz pracownikom instytucji działających na rzecz rolnictwa życzenia zdrowia, pogody ducha oraz czasu przepelnionego nadzieją i miłością składa

Dyrekcja Oddziału Terenowego KOWR w Olsztynie wraz ze współpracownikami

Drodzy Czytelnicy, zdrowych, radosnych i pachnących tradycją Świąt Wielkiej Nocy. Ciepłej, rodzinnej atmosfery przy stole, spokoju w sercu i pokoju na świecie. Odpoczynku od codziennego znoju, wiosennego nastroju oraz nadziei na przyszłość życzy

Dyrekcja oraz pracownicy Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego
Oddział Regionalny w Olsztynie

Publikujemy już od ponad 30 lat!

Jedną z płaszczyzn działalności Ośrodka jest działalność upowszechnieniowa, której celem jest wspieranie rolników i przedsiębiorców w podejmowanych przez nich wysiłkach na rzecz modernizacji posiadanych gospodarstw, poprzez udostępnianie im informacji o innowacjach i wiedzy niezbędnej do sprawnego ich wprowadzania i użytkowania.

mgr inż. Damian Godziński

Dyrektor Warmińsko-Mazurskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego z siedzibą w Olsztynie

„Bieżące Informacje”, broszury i ulotki oraz materiały audio-wizualne.

Dziś na Państwa ręce składam 400 numer wydawanego przez Ośrodek od 1990 r. czasopisma „Bieżące Informacje” mając nadzieję, że nasi czytelnicy znajdują w nim treści, które pomagają im w codziennym podejmowaniu decyzji i rozwiązywaniu istniejących problemów a także służą długoterminowemu, strategicznemu planowaniu działalności posiadanych gospodarstw.

Powołany w 1990 r. rolniczy biuletyn informacyjny „Bieżące Informacje” był w ówczesnych czasach jednym z nielicznych źródeł informacji dla rolników z województwa olsztyńskiego. Dzięki „Bieżącym Informacjom” mogli się oni zapoznać z zagadnieniami dotyczącymi najnowszych technik i technologii produkcji sprzyjających osiągnięciu wysokich standardów jakościowych, ekonomiki produkcji rolniczej, standardów środowiskowych, aspektów zarządzania gospodarstwem, przedsiębiorczości i tworzenia nowych miejsc pracy oraz wprowadzania innowacji. W miesięczniku zamieszczano także zalecenia sezonowe dla rolników, informacje bankowe i cenowe, oferty dla rolników dotyczące możliwości zaopatrzenia się w środki do produkcji rolnej oraz ogłoszenia producentów.

Na przestrzeni ostatnich kilkunastu lat czasopismo te przekształciło się, z powielanych na kserokopiarce materiałów,

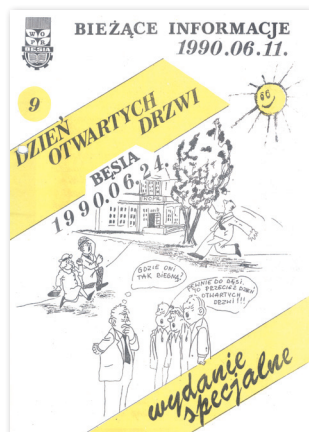
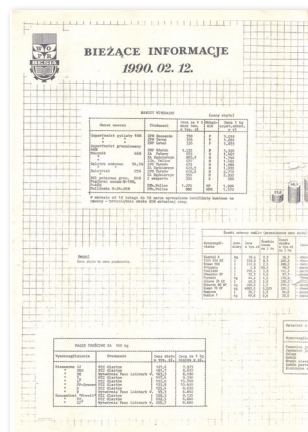
do kilkudziesięciostronicowego biuletynu, drukowanego w pełnym kolorze. Na początku 2018 roku podjąłem decyzję o tym, aby „Bieżące Informacje” były dostępne dla rolników nieodpłatnie, zarówno w formie papierowej dystrybuowanej przez doradców terenowych jak i w formie cyfrowej, do pobrania ze strony internetowej Ośrodka. Dzięki tym działaniom po „Bieżące Informacje” sięga coraz więcej czytelników zainteresowanych tematyką rozwoju obszarów wiejskich Warmii, Mazur i Powiśla.

Działalność wydawnicza Ośrodka to także specjalistyczne broszury i ulotki autorstwa pracowników WMODR, które w bardziej szczegółowy, wnikliwy i wyczerpujący sposób poruszają daną problematykę.

Zarówno czasopismo periodyczne, jak i broszury tematyczne wydawane przez Ośrodek były wielokrotnie nagradzane w konkursie na Najlepsze Wydawnictwo Wojewódzkich Ośrodków Doradztwa Rolniczego organizowanym przez Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie Oddział w Poznaniu zyskując uznanie komisji konkursowej.

Jesteśmy otwarci na innowacje, także w kontekście naszej własnej działalności. W 2020 r. po rozpoczęciu pandemii koronawirusa i ogłoszeniu lockdown'u sięgnęliśmy po nowe narzędzia. Chcąc kontynuować misję doradczą Ośrodka i zaspokajając głód wiedzy mieszkańców terenów wiejskich rozpoczęliśmy produkcję własnych materiałów audio-wizualnych w postaci filmów publikowanych na kanale Ośrodka w serwisie Youtube lub produkowanych we współpracy z TVP 3 Olsztyn.

Dziś w dobie internetu, mnogości portali poświęconych tematyce rolniczej oraz szerokiemu dostępowi do specjalistycznej prasy branżowej pragnę podziękować Państwu za to, że mimo upływu lat i rozwoju technologii wciąż postrzegacie Ośrodek jako źródło rzetelnej informacji i poszukujecie interesujących Was zagadnień na stronie internetowej, social mediach i w publikacjach Ośrodka.

Z życia WMODR

mgr Małgorzata Micińska-Wąsik

I Zastępca Dyrektora Warmińsko-Mazurskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego z siedzibą w Olsztynie

Kampania składania wniosków o płatności za 2023 rok

Do 15 maja ARiMR przyjmuje wnioski o przyznanie płatności bezpośrednich i płatności obszarowych. Pracownicy WMODR udzielają doradztwa dotyczącego wymogów, które należy spełnić, by płatności otrzymać, a także pomagają w sporządzeniu wniosków o przedmiotowe płatności. **Zapraszamy do kontaktu z doradcami terenowymi.**

XIII Wiosenne Targi Ogrodnicze „Pamiętajcie o ogrodach”

Targi odbędą się na terenie siedziby WMODR w Olsztynie przy ul. Jagiellońskiej 91 w dniach **22-23 kwietnia br.** W programie targów zaplanowano prezentację roślin i artykułów szkółkarskich, sadowniczych i ogrodniczych; maszyn i urządzeń do produkcji ogrodniczej; zabudowy, wyposażenia i aranżacji ogrodów; instalacji wykorzystujących odnawialne źródła energii; nawozów i środków ochrony roślin; rękodzielnictwa; kuchni regionalnej; instytucji i organizacji rolniczych działających na rzecz rolnictwa i szkół rolniczych. Zapraszamy wystawców i zwiedzających do udziału w targach. Komisarzem targów jest Radosław Skudlarz, tel. 695 551 071.

„Tradycje i zwyczaje Świąt Wielkanocnych” seminarium 4 kwietnia 2023 r.

Seminarium odbędzie się w świetlicy wiejskiej w Kukowie, gm. Olecko. Zaprezentowane zostaną tradycje wielkanocne, m.in. wykup, czyli chodzenie po allelui oraz przeprowadzone zostaną warsztaty rękodzielnicze stroików wielkanocnych. Organizator bezpośredni: Maria Kapuścińska, starszy specjalista SWGD, tel. 665 892 311.

Olimpiada Wiedzy Rolniczej, Ochrony Środowiska i BHP w Rolnictwie

Zapraszamy osoby w wieku 18-35 lat z województwa warmińsko-mazurskiego prowadzące, bądź zamierzające prowadzić gospodarstwo rolne, do udziału w Olimpiadzie. Etapy powiatowe przeprowadzają Zespoły Doradców w każdym powiecie w okresie od 3 kwietnia do 9 czerwca. **Finał wojewódzki odbędzie się w siedzibie WMODR w Olsztynie w dniu 20 czerwca br.** Regulamin Olimpiady dostępny jest w siedzibie WMODR oraz w siedzibach ZD.

Polski e-bazarek

Zapraszamy rolników i konsumentów do korzystania z **platformy internetowej**, dzięki której rolnik bezpłatnie zarejestruje swoje ogłoszenie, łatwo sprzeda towar i zyska darmową promocję, a klient znajdzie ciekawe oferty (z całej Polski) oraz kupi produkty w cenach producenta, bez marży. Więcej informacji o warmińsko-mazurskim e-bazarku udzieli Mirosław Fesnak, kierownik Sekcji Wydawnictw i Informacji, tel. 605 098 542. Zachęcamy również do kontaktu z najbliższym doradcą terenowym w sprawach promocji swoich produktów na **powiatowych grupach w serwisie Facebook.**

Krajowa Sieć Gospodarstw Demonstracyjnych

Sieć utworzona została przez Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie, w ścisłej współpracy z 16 wojewódzkimi ośrodkami doradztwa rolniczego. Gospodarstwa demonstracyjne, od lat, są dla rolników miejscem zdobywania wiedzy i doświadczenia, szczególnie cennym z uwagi na pokazywanie rozwiązań aktualnych i realnych. W gospodarstwie demonstracyjnym rolnicy mają możliwość poczynienia obserwacji, porównania ze swoimi sposobami gospodarowania, a także wymiany doświadczeń. Tworzona aktualnie strona internetowa – www.gospodarstwademonstracyjne.cdr.gov.pl – stanowi wykaz gospodarstw wraz z ich charakterystyką. Taka baza ułatwi kontakty oraz pozwoli jednostkom doradztwa rolniczego realizować zadania upowszechnieniowe, szkoleniowe i informacyjne w sposób synergiczny. Koordynatorem sieci na województwo warmińsko-mazurskie jest dr inż. Rodian Pawłowski, tel. 695 550 460. Zapraszamy właścicieli gospodarstw zainteresowanych udziałem w sieci do współpracy.

WMODR realizuje projekt szkoleniowy pn. „Obowiązki rolnika w świetle ustawy Prawo wodne” w ramach poddziałania 1.1 PROW 2014-2020

W okresie wrzesień 2022 r. – czerwiec 2024 r. Ośrodek przeprowadzi 110 szkoleń dla 2200 rolników i ich domowników. Celem szkoleń jest **przekazanie wiedzy w zakresie odtwarzania, ochrony i wzbogacenia ekosystemów powiązanych z rolnictwem i leśnictwem poprzez poprawę gospodarki wodnej, w tym nawożenia i stosowania pestycydów.** Szkolenia odbywają się w każdej gminie naszego województwa. O udział w szkoleniu należy zapytać swojego doradcę terenowego.

WMODR realizuje operację doradcą w ramach poddziałania 1.2 PROW 2014-2020

Jednostki doradztwa rolniczego oraz instytuty naukowe realizują operację, której celem jest **upowszechnienie wśród rolników dobrych praktyk lub innowacyjnych rozwiązań stosowanych w ekologicznym systemie produkcji żywności.** Osiągnięcie celu głównego będzie możliwe poprzez założenie obiektów demonstracyjnych oraz przeprowadzenie cyklu szkoleń praktycznych dla zorganizowanych grup tematycznych. Na terenie całego kraju powstanie 235 obiektów demonstracyjnych, które odwiedzi (kilkukrotnie) 8 773 odbiorców ostatecznych szkoleń praktycznych. Nad poprawnością merytoryczną prowadzenia obiektów demonstracyjnych czuwać będzie 60 opiekunów naukowych oraz 320 doradców rolniczych. Operacja realizowana jest w terminie czerwiec 2022 r. – grudzień 2024 r. Koordynator operacji na województwo warmińsko-mazurskie: Monika Szóstek, specjalista DRE, tel. 723 991 250.

WMODR świadczy usługi doradcze w ramach poddziałania 2.1 PROW na lata 2014-2020

WMODR realizuje dwa **2-letnie programy doradcze, łącznie dla 1 964 gospodarstw rolnych.** Doradcy w każdym z tych gospodarstw świadczą usługi dostosowane do potrzeb dane go gospodarstwa. Programy doradcze są współfinansowane ze środków EFRROW, dlatego realizowane są bez pobierania jakichkolwiek opłat.

Pierwsze Mieszkanie – realna pomoc dla Polek i Polaków

Bezpieczny Kredyt i Konto Mieszkaniowe, które składają się na program Pierwsze Mieszkanie, to kompleksowe rozwiązania na rynku mieszkaniowym. Z Bezpiecznego Kredytu będą mogły skorzystać osoby, które są już gotowe kupić swoje pierwsze mieszkanie lub dom jednorodzinny. Z Konta Mieszkaniowego skorzystają natomiast ci, którzy planują zakup w perspektywie następnych kilku lat. Procedury będą maksymalnie proste.

Krzysztof Guzek

Rzecznik Prasowy Wojewody Warmińsko-Mazurskiego

Bezpieczny Kredyt na pierwsze mieszkanie

Osoba gotowa kupić pierwsze mieszkanie lub dom jednorodzinny będzie mogła skorzystać z bezpiecznego kredytu 2%, czyli systemu dopłat państwa do kredytu hipotecznego.

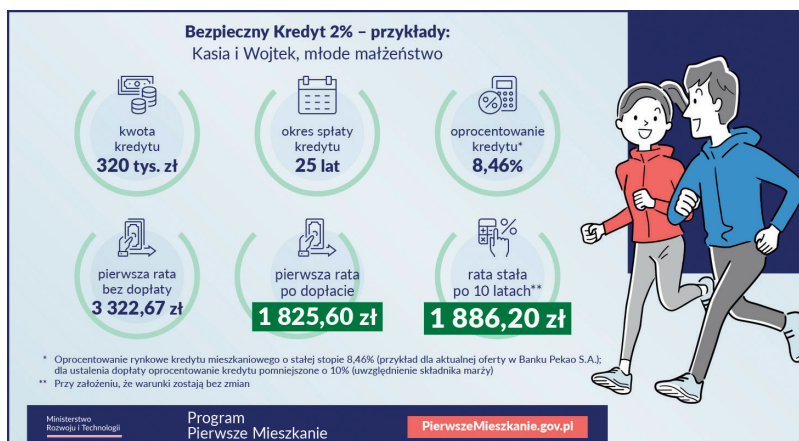
Dopłata do rat kredytu mieszkaniowego stanowić będzie różnicę między stałą stopą ustaloną w oparciu o średnie, pomniejszone o marżę, oprocentowanie kredytów o stałej stopie w bankach kredytujących, a oprocentowaniem kredytu zgodnie ze stopą 2%. Z takich dopłat będzie można korzystać przez pierwszych 10 lat od zaciągnięcia kredytu hipotecznego.

Maksymalny kredyt jakie będą mogli zaciągnąć osoby będące w programie Pierwsze Mieszkanie to 500 tys. zł, a w przypadku gospodarstwa domowego prowadzonego wspólnie przez małżonków lub gdy w skład tego gospodarstwa wchodzi co najmniej jedno dziecko – do 600 tys. zł.

Konto Mieszkaniowe – oszczędzanie na swoje własne M

Każdy, kto w perspektywie kilku lat planuje kupno mieszkania lub domu jednorodzinnego będzie mógł zacząć oszczędzać na specjalnym Koncie Mieszkaniowym. Założenie takiego konta to jednoczesna deklaracja wpłat od 500 do 2000 zł miesięcznie przez 3 do 10 lat.

Czym Konto Mieszkaniowe będzie się różnić od zwykłego rachunku w banku? Systematyczne wpłaty (minimum to 11 wpłat rocznie w wysokości od 500 do 2000 zł) to automatyczna premia od rządu. Premia będzie naliczana raz do ro-

ku, a jej wysokość będzie zależna od sumy środków zgromadzonych na koncie, wysokości inflacji oraz zmian rynkowych cen nieruchomości.

W przypadku zakończenia oszczędzania, na wydanie środków będzie 5 lat – w przypadku, gdy okres oszczędzania zakończył się przed 25 rokiem życia, termin 5 lat zostanie wydłużony do ukończenia 30 lat.

Przykładowo, osoba odkładająca 1 tys. zł miesięcznie przez pierwsze trzy lata oszczędzania otrzyma od państwa łącznie ok. 5,3 tys. zł premii (zakładając inflację na poziomie 9,6% – wartość przykładowa).

Z Bezpiecznego Kredytu oraz Konta Mieszkaniowego będzie mógł skorzystać każdy kto:

- nie ukończył 45 roku życia;
- nie posiada i nie miał mieszkania, domu jednorodzinnego ani spółdzielczego prawa do lokalu mieszkalnego albo domu jednorodzinnego.

W przypadku małżeństwa lub rodziców co najmniej jednego wspólnego dziecka, warunek wieku przy bezpiecznym kredycie 2%, spełnić będzie musiało przynajmniej jedno z nich.

Z Konta Mieszkaniowego skorzystają także ci, którzy w jednym posiadającym, niewielkim mieszkaniu mieszkają z co najmniej dwójką własnych lub przysposobionych dzieci:

- do 50 m² w przypadku rodzin z dwojgiem dzieci,
- do 75 m² – rodzin z trojgiem dzieci,
- do 90 m² – rodzin z czworgiem dzieci,
- bez limitu m² w przypadku rodzin z pięciorgiem i większą liczbą dzieci.

Pomoc dla pszczelarzy

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi jest w trakcie tworzenia szczegółowych wytycznych dotyczących przyznawania, wypłaty i warunków zwrotu pomocy dla interwencji w sektorze pszczelarstwie.

Leszek Potorski

Dyrektor WM OR Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa

Pszczelarstwo pełni ważną rolę środowiskową, a jednocześnie jest elementem życia społecznego. Jego celem jest pozyskiwanie miodu i produktów pochodnych (pyłek pszczeleli, wosk, kit, jad, mleczko pszczele) oraz zapylenie roślin (ponad 80% roślin uprawnych i dziko rosnących wymaga zapylenia przez owady). Dlatego też ta dziedzina hodowli

zwierząt została objęta szczególnym wsparciem w ramach Planu Strategicznego dla wspólnej polityki rolnej na lata 2023-2027.

Zgodnie z projektem Wytycznych, wsparcie w ramach interwencji w sektorze pszczelarstwie realizuje cel szczegółowy 2. „Zwiększenie zorientowania na rynek i konkurencyjności gospodarstw, zarówno w perspektywie krótkoterminowej, jak i długoterminowej, w tym większe ukierunkowanie na badania naukowe, technologię i cyfryzację”. Przewidziano siedem rodzajów interwencji w sektorze pszczelarstwie:

1. I.6.1 – Wspieranie podnoszenia poziomu wiedzy pszczelarstwie (I.6.1);
2. I.6.2 – Inwestycje, wspieranie modernizacji gospodarstw pasiecznych (I.6.2);
3. I.6.3 – Wspieranie walki z warzozą produktami leczniczymi (I.6.3);
4. I.6.4 – Ułatwienie prowadzenia gospodarki wędrowniej (I.6.4);
5. I.6.5 – Pomoc na odbudowę i poprawę wartości użytkowej pszczół (I.6.5);
6. I.6.6 – Wsparcie naukowo-badawcze (I.6.6);
7. I.6.7 – Wspieranie badania jakości handlowej miodu oraz identyfikacja miódów odmianowych (I.6.7).

W ramach interwencji I.6.1 pomoc będzie przyznawana podmiotowi, który wykaże się co najmniej 3-letnim doświadczeniem w organizowaniu szkoleń dla pszczelarzy, w formie refundacji do 100% kosztów netto, niezbędnych do przeprowadzenia szkolenia.

Natomiast w ramach interwencji I.6.2 pomoc zostanie przyznana pszczelarzowi, również za pośrednictwem organizacji pszczelarstwie, który ma nadany numer EP, umieszcza na rynku produkty pszczele zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa (na przykład w ramach sprzedaży bezpośredniej czy rolniczego handlu detalicznego), oraz posiada co najmniej 10 pni pszczeleli. Refundacja będzie wynosić do 60% kosztów netto zakupu nowego sprzętu pszczelarstwie, maszyn i urządzeń wykorzystywanych na potrzeby gospodarki pasiecznej.

Interwencja I.6.3 zakłada, że pomoc będzie przyznawana pszczelarzom za pośrednictwem organizacji pszczelarstwie, którzy mają nadany numer EP. Refundacja obejmuje do 90% kosztów netto zakupu produktów leczniczych weterynaryjnych warzozóbójczych, oraz nabycia produktów leczniczych do walki z warzozą, zawierających substancje czynne wymienione w rozporządzeniu 2018/848 – również w przypadku pasiek, względem których ich właściciele posiadają certyfikat produkcji ekologicznej.

W ramach interwencji I.6.4 pomoc zostanie przyznana pszczelarzowi, który ma nadany numer EP, oraz umieszcza na rynku produkty pszczele, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa. Jeśli pszczelarz posiada co najmniej 25 pni pszczeleli, pomoc będzie mogła być przyznana na zakup przyczep do przwozu uli, urządzeń dźwigowych do załadunku i rozładunku uli, wag pasiecznych, elektryzatorów, czy też lokalizatorów GPS uli. W przypadku posiadania co najmniej 150 pni pszczeleli będzie można uzyskać pomoc na zakup ładowarek, mini ładowarek oraz innych wózków samojezdnych umożliwiających załadunek i rozładunek uli. Maksymalna pomoc przekazana pszczelarzowi w okresie jednego roku pszczelarstwie nie będzie mogła przekroczyć 150 zł w przeliczeniu na jeden posiadany pień pszczeleli w przypadku pszczelarza posiadającego 25-150 pni pszczeleli, oraz 200 zł w przeliczeniu na jeden posiadany pień pszczeleli w przypadku pszczelarza posiadającego powyżej 150 pni pszczeleli i nie więcej niż 40 000 zł.

W przypadku interwencji I.6.5 pomoc będzie przyznawana pszczelarzom za pośrednictwem organizacji pszczelarstwie, którzy mają nadany numer EP, oraz umieszczają na rynku produkty pszczele, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa. Warunek ten nie będzie dotyczył pszczelarzy posiadających nie więcej niż 10 pni pszczeleli. Refundacja do 70% kosztów netto zakupu:

- matek pszczeleli pochodzących z linii hodowlanych, dla których prowadzone są księgi i rejestry, z pasiek hodowlanych, w których prowadzona jest ocena przez podmiot upoważniony przez ministra właściwego do spraw rolnictwa,
- odkładów lub pakietów pszczeleli z matkami pszczeleli pochodzącymi z linii hodowlanych, dla których prowadzone są księgi i rejestry, z pasiek hodowlanych, w których prowadzona jest ocena przez podmiot upoważniony przez ministra właściwego do spraw rolnictwa,
- odkładów lub pakietów pszczeleli, od producentów którzy uzyskali rekomendację związków lub zrzeszeń pszczelarzy, gwarantujących między innymi, że matki pszczeleli w pakietach i odkładach pszczeleli pochodzą z linii hodowlanych, dla których prowadzone są księgi lub rejestry.

W ramach rodzaju interwencji I.6.6 pomoc zostanie przyznana jednostkom naukowo-badawczym zajmującym się tematyką pszczelarstwie i które w okresie ostatnich 5 lat opublikowały w czasopiśmie naukowym publikację z zakresu pszczelarstwie lub rynku miodu. Do głównych obszarów tematycznych wspieranych projektów będą zaliczane zdrowie pszczoł, jakość produktów pszczeleli oraz innowacje w gospodarce pasiecznej.

W przypadku interwencji I.6.7 pomoc będzie przyznawana pszczelarzom, którzy mają nadany numer EP, umieszcza na rynku produkty pszczele (j.w.) oraz posiadają co najmniej 10 pni pszczeleli. Refundacja obejmie do 90% kosztów netto zakupu analiz fizyko-chemicznych miodu, oraz analizy pyłkowej miodu. Maksymalna wysokość pomocy przekazanej pszczelarzowi w okresie jednego roku pszczelarstwie nie będzie mogła przekroczyć 10 000 zł.

Służebność przesyłu – prawo rzeczowe na gruntach Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa

Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa jako jednostka państwowa gospodarująca nieruchomościami Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa ustanawia na nich ograniczone prawa rzeczowe. I tak jak prawo podążając za innowacjami, wprowadzając nowelizację Kodeksu Cywilnego, odpowiedziało na potrzeby użytkowników linii przesyłowych, tak KOWR wychodzi również naprzeciw tym potrzebom i w sposób jasny określa zasady udostępniania gruntów Zasobu WRSP pod infrastrukturalne inwestycje obce oraz ustanawiania na nich służebności przesyłu.

dr Marcin Kazimierczuk

Zastępca Dyrektora Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa Oddział Terenowy w Olsztynie

Czym jest Służebność przesyłu

Służebność przesyłu została wprowadzona do polskiego prawa nowelizacją Kodeksu Cywilnego w 2008 roku. Jest ograniczonym prawem rzeczowym na cudzej nieruchomości, które może być ustanowione wyłącznie na rzecz przedsiębiorcy, którego przedmiotem działalności jest przesył gazu, energii, płynów czy pary lub podobnych substancji oraz jest on właścicielem służących temu urządzeń lub zamierza takie urządzenia na cudzej nieruchomości wybudować. Służebność przesyłu jest prawem niezbywalnym i nie podlega przedawnieniu. Oznacza to, że przedsiębiorca może korzystać z urządzeń i instalacji na nieruchomości bez względu na zmiany własnościowe tej nieruchomości. Jednakże przedsiębiorca ma obowiązek szanować prawa właściciela nieruchomości i nie naruszać jego interesów. Przedsiębiorca musi także ponosić koszty utrzymania i naprawy urządzeń, i instalacji oraz odpowiadać za szkody spowodowane ich działaniami.

Służebność przesyłu najczęściej ustanawiana jest na podstawie umowy między właścicielem nieruchomości, a podmiotem gospodarczym prowadzącym działalność w zakresie przesyłania mediów. Umowa taka powinna określać zakres i sposób korzystania z nieruchomości oraz wysokość odszkodowania lub wynagrodzenia należnego właścicielowi za ustanowienie służebności. Wygasa ona wraz ze zlikwidowaniem urządzeń służących do przesyłania mediów lub ze zmianą ich przeznaczenia. Rzadziej służebność ustalana jest w wyniku orzeczenia sądu czy w wyniku zasiedzenia.

Ustanawianie Służebności na gruntach Zasobu

Oddział Terenowy KOWR w Olsztynie obecnie udostępnia grunty Zasobu WRSP na podstawie Zarządzenia Dyrektora OT w Olsztynie nr 1/2020 z dnia 02.01.2020 r. w sprawie uregulowania trybu postępowania przy wydawaniu zgody na wykonanie niezbędnych robót związanych z budową, przebudową, eksploatacją, konserwacją i remontem urządzeń służących do doprowadzania lub odprowadzania płynów, pary, gazu, energii elektrycznej oraz innych urządzeń podobnych i ustanawianiu w związku z tym służebności przesyłu na nieruchomościach wchodzących w skład Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa.

Jest to postępowanie złożone, wszczynane na wniosek przedsiębiorstwa. Pierwszym niezwykle istotnym etapem jest uzgodnienie przebiegu inwestycji liniowej. To wtedy następuje analiza formalna i prawna możliwości umieszczenia urządzeń, a także oceniane jest ryzyko i stopień ograniczenia korzystania z nieruchomości. Etap ten kończy się zawarciem umowy udostępnienia gruntów i ustanowienia służebności przesyłu. Umowa zawiera w szczególności opis i dokładne wskazanie miejsca przebiegu inwestycji, zasady korzystania z nieruchomości, wysokość opłat za czasowe korzystanie z terenu oraz stanowi podstawę złożenia oświadczenia woli w formie aktu notarialnego ustanawiającego służebności przesyłu. Jednak zanim to nastąpi rzeczoznawca majątkowy, na koszt przedsiębiorcy, określa wartość wynagrodzenia z tytułu ustanowienia służebności przesyłu. Postępowanie kończy się wpisem prawa w dziale III Księgi Wieczystej.

Jasne i czytelne zasady wspomagają sprawną obsługę inwestorów oraz umożliwiają prawidłowe rozporządzenie mieniem. Należy pamiętać, że w dużej mierze mamy do czynienia ze strategicznymi inwestycjami energetycznych i gazowych sieci przesyłowych, które w miarę możliwości przyjmują zasadę umieszczania infrastruktury na gruntach Skarbu Państwa lub Samorządów. Znaczącym inwestorem są też Gminy, które, nieustannie korzystając ze wsparcia programów rządowych i unijnych, rozwijają istniejące i budują nowe sieci wodno-kanalizacyjne wraz z infrastrukturą towarzyszącą. Na uwagę zasługuje fakt, że KOWR udziela również wsparcia samorządom i udostępnia grunty na powyższe cele nieodpłatnie. Skalę przedsięwzięć i znaczenie prowadzenia uregulowanych postępowań najlepiej obrazują statystyki. KOWR Oddział Terenowy w Olsztynie działając na obszarze województwa warmińsko-mazurskiego podpisał w roku 2020-209, w 2021-289 a w 2022-217 umów i porozumień na udostępnienie gruntu pod inwestycję i ustanowienie służebności przesyłu.

KASA ROLNICZEGO
UBEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO

Rolniku, czy Twoje gospodarstwo rolne jest bezpieczne?

Jesteś rolnikiem... W swoim gospodarstwie pracujesz od świtu do nocy. Zastanawiasz się czasami: czy Twoje miejsce pracy jest bezpieczne, czy w praktyce stosujesz zasady ochrony zdrowia i życia, czy wyeliminowałeś w gospodarstwie zagrożenia związane z wypadkami i chorobami zawodowymi, a także, czy mógłbyś coś jeszcze zrobić, by poprawić bezpieczeństwo swoje i najbliższych?

mgr Henryk Żuchowski

Dyrektor Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Oddział Regionalny w Olsztynie

Rolniku, jeśli chcesz poznać odpowiedzi na powyższe pytania, poddaj swoje gospodarstwo profesjonalnemu audytowi bezpieczeństwa pracy, który wykonają komisje konkursowe w ramach XX Ogólnokrajowego Konkursu Bezpieczne Gospodarstwo Rolne.

Ogólnokrajowy Konkurs Bezpieczne Gospodarstwo Rolne realizowany jest od 2003 roku w ramach działań na rzecz zmniejszenia liczby wypadków i chorób zawodowych rolników.

Jego głównym celem jest promocja zasad ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym. Skierowany jest do właścicieli gospodarstw indywidualnych, z których przynajmniej jeden z właścicieli jest objęty ubezpieczeniem społecznym rolników. Udział w Konkursie mogą wziąć zarówno duże, jak i małe gospodarstwa rolne o różnych profilach produkcji.

Regulamin, formularz zgłoszeniowy oraz arkusz oceny dostępne na stronie www.krus.gov.pl

Termin zgłaszania udziału w Konkursie upływa 21 kwietnia 2023 r.

Źródło: www.krus.gov.pl

ROLNIKU, ZADBAJ O ZDROWIE!

KRUS zgodnie ze swym ustawowym obowiązkiem zapewnia rolnikom uprawnionym do świadczeń Kasy możliwość korzystania z rehabilitacji leczniczej.

Nadrzędnym celem prowadzonej rehabilitacji jest zapobieganie inwalidztwu lub ograniczenie go do poziomu umożliwiającego ubezpieczonemu dalsze wykonywanie pracy w gospodarstwie rolnym, a w przypadku osób, które zdolność do pracy utraciły jej przywrócenie, o ile jest to możliwe w wyniku leczenia i rehabilitacji.

Rolniku, skorzystaj z bezpłatnej rehabilitacji leczniczej, organizowanej przez KRUS, jeżeli:

- cierpisz na schorzenie związane z układem ruchu lub masz problemy z układem krążenia,
- uległeś wypadkowi przy pracy,
- pobierasz okresową rentę rolniczą,
- obawiasz się, że z powodów zdrowotnych utracisz zdolność do wykonywania pracy w gospodarstwie rolnym.

Więcej informacji pod adresem: www.krus.gov.pl

Zgłoś się do najbliższej Placówki KRUS i złóż wniosek o skierowanie na rehabilitację leczniczą.

Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego zapewni:

- bezpłatny turnus rehabilitacyjny, trwający 21 dni, z wykorzystaniem nowoczesnej bazy zabiegowej i całodobową opieką wykwalifikowanej kadry medycznej,
- zabiegi lecznicze dostosowane do Twojego stanu zdrowia,
- zwrot kosztów dojazdu do Centrum Rehabilitacji Rolników KRUS, znajdujących się w Iwoniczu-Zdroju, Kołobrzegu, Świnoujściu, Horyńcu-Zdroju, Jedlcu lub Szklarskiej Porębie.

Poddanie się rehabilitacji jest całkowicie dobrowolne i w niczym nie ogranicza prawa rolnika do świadczeń pieniężnych z ubezpieczenia społecznego rolników z wyjątkiem prawa do zasiłku chorobowego za okres przebywania w zakładzie rehabilitacji leczniczej.

11 marca to święto wszystkich sołtysów

Święto obchodzone jest, by wyrazić uznanie przedstawicielom lokalnych społeczności w gminach wiejskich. W Polsce jest ponad 40 tys. sołtysów, na Warmii i Mazurach – blisko 2,5 tysiąca. Jak twierdzą historycy, sołtysi w Polsce funkcjonowali już w XIII wieku i są jedną z najstarszych, jeśli nie najstarszą instytucją państwa polskiego.

Sołtys reprezentuje interesy mieszkańców, jest m.in. pośrednikiem pomiędzy wsią a gminą i powiatem.

– *Dziękuję za zaangażowanie w pracę na rzecz rozwoju Waszych Małych Ojczyzn – mówi Gustaw Marek Brzezina, marszałek województwa. – Za podejmowanie i realizowanie trudnych wyzwań, za zapał, skuteczność i profesjonalizm. Życzę wielu sukcesów, wytrwałości w realizacji planów i satysfakcji z efektów Waszej pracy.*

Od kilku lat samorząd województwa warmińsko-mazurskiego organizuje Samorządowe Forum Sołtysów na Warmii

Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego i Mazurach. W 2023 roku wydarzenie odbędzie się 19 maja w ostródzkim amfiteatrze.

Spotkanie będzie okazją do wspólnego świętowania obchodów Dnia Sołtysa oraz wyrażenia wdzięczności za zaangażowanie i pracę sołtysów na rzecz społeczności lokalnych.

Będzie także przestrzenią do refleksji nad dalszymi działaniami służącymi rozwojowi obszarów wiejskich województwa warmińsko-mazurskiego.

Podczas wydarzenia sołtysi z Warmii i Mazur zostaną wyróżnieni przez Gustawa Marka Brzezina – marszałka województwa warmińsko-mazurskiego za zaangażowanie oraz rozwój swojej społeczności.

Samorząd województwa organizuje konkurs „Laur Agrobiznesu – 2023”

Inicjatywa ma przybliżyć społeczeństwu niepodważalne atuty rolnictwa, rybactwa, agrobiznesu wytwarzającego żywność stanowiącą mocne strony naszego regionu.

Celem konkursu jest wyróżnienie najbardziej aktywnych osób związanych zawodowo z rolnictwem, rybactwem, sektorem rolno-spożywczym funkcjonujących na terenie województwa warmińsko-mazurskiego, w tym przedsiębiorców/osób z otoczenia rolnictwa wyróżniających się doskonałą organizacją gospodarowania, stosowaniem nowoczesnych technologii przy zachowaniu zasad ochrony środowiska przyrodniczego, ponadprzeciętną aktywnością zawodową we wskazanym obszarze, charakteryzujących się wysokim poziomem produkcji rolniczej lub wytwarzania wysokiej jakości rolniczych surowców żywnościowych i żywności.

Uczestnikami mogą być osoby fizyczne i prawne, które mają siedzibę na terenie województwa warmińsko-mazurskiego i prowadzą działalność rolniczą, rybacką, w sektorze rolno-spożywczym.

Zgłoszenia przyjmowane są w siedmiu kategoriach:

- 1) rolnicze gospodarstwo tradycyjne,
- 2) rolnicze gospodarstwo wysokotowarowe,
- 3) rolnicze gospodarstwo/przedsiębiorstwo innowacyjne,
- 4) rolnicze gospodarstwo ekologiczne/stosujące metody ekologiczne,

- 5) gospodarstwo specjalistyczne/działy specjalne,
- 6) przetwórcy żywności regionalnej, naturalnej, tradycyjnej (opartej na surowcach z województwa warmińsko-mazurskiego),
- 7) gospodarstwo rybackie.

Przewidziana nagroda dla laureatów za zajęcie pierwszego miejsca, w każdej z ocenianych kategorii wynosi 5 tys. zł brutto (uwzględniono również nagrody specjalne).

Warunkiem udziału jest wypełnienie karty zgłoszenia uczestnika stanowiącej załącznik nr 1 regulaminu przez podmioty zgłaszające (samorządy terytorialne, samorząd rolniczy, związki branżowe i organizacje społeczno-zawodowe rolników oraz Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doradztwa Rolniczego z siedzibą w Olsztynie, placówki naukowe z województwa) oraz przesłanie jej do 7 kwietnia 2023 roku (do godz. 15.30). Podmioty zgłaszające powinny przesłać wypełnione karty zgłoszenia uczestnika na adres organizatora, w zamkniętej kopercie z dopiskiem: KONKURS OW-I, LAUR AGROBIZNESU-2023.

Uproszczenia w uprawie – strip-till

O wielkości i jakości plonu w nowoczesnym rolnictwie decyduje w ogromnym stopniu uprawa roli. Wśród rolników uproszczona uprawa budzi coraz większe zainteresowanie, chodzi tutaj zarówno o względy ekonomiczne jak i środowiskowe. Poza tym anomalie pogodowe, pogłębiająca się susza, brak wody w glebie zmuszają rolników do podejmowania zmian w metodach uprawy gleby. Każdy zabieg uprawowy to strata wody, przesuszenie gleby.

mgr inż. Anna Głóskowska

p.o. Kierownik Zespołu Doradców w Olsztynie

Jedną z metod, która prowadzi do zmniejszenia strat wody z gleby jest metoda uprawy pasowej strip-till. To stosunkowo nowa technologia uprawy uproszczonej pochodząca ze Stanów Zjednoczonych gdzie mamy deficyt wody. Uprawa pasowa pozwala zaoszczędzić drogi cenny czas oraz wykonać siew w terminie, co jest bardzo ważne.

Możliwe jest wykonanie w jednym przejeździe: uprawy gleby, nawożenia pod korzeń i siewu. Uprawa pasowa polega na spulchnianiu wąskiego pasa w rzędzie siewu.

Z zalet uprawy pasowej wymienić należy:

- zapobieganie erozji wodnej i wietrznej,
- poprawę struktury i porowatości gleby,
- wpływ na zatrzymanie wody w glebie i zwiększenie substancji organicznej w glebie,
- ograniczenie parowania wody z gleby oraz strat azotu podczas zimy,
- zmniejszenie ilości spalin trafiających do atmosfery.

Następuje również poprawa biologicznych właściwości gleby; wzrasta ilość bakterii celulolitycznych odpowiedzialnych za rozkład wprowadzonej biomasy oraz wzrost ilości dżdżownic.

Czy w systemie bezorkowym następuje presja agrofagów oraz obniżka plonów? Z przeprowadzonych wieloletnich doświadczeń wynika, że w pierwszych latach uprawy bezorkowej pojawia się większe zachwaszczenie niż w uprawie płuźnej. Jednak po okresie przejściowym to się zmienia. Zachwaszczenie upraw rośnie wraz z intensywnością uprawy roli, ponieważ podczas orki nasiona chwastów z głębszych warstw gleby przemieszczają się na powierzchnię, gdzie kiełkują. Okazuje się też, że w systemie bezorkowym większa aktywność biologiczna przyczynia się do rozkładu nasion chwastów. Poza tym duża aktywność biologiczna to też duża ilość naturalnych wrogów, które ograniczają patogeny chorobotwórcze. Podobnie jest z plonowaniem roślin. W pierwszych latach uproszczona uprawa daje niższe plony, natomiast po okresie przejściowym, plony są na podobnym poziomie. Biorąc pod uwagę niższe koszty uprawy uproszczonej, staje się ona bardziej opłacalna i co ważne mniej czasochłonna.

W powiecie olsztyńskim coraz częściej spotyka się uprawę rzepaku ozimego metodą strip-till. Rolnicy mówią, że plony pozostają na tym samym poziomie lub wyższym co w uprawie płuźnej, a dzięki przykryciu międzyrzędzi resztkami poźniowymi wzrost chwastów w pewnym stopniu jest ograniczony, zmniejsza się parowanie wody i erozja gleby, oszczędza się czas i paliwo.

Uprawa pasowa rozpoczyna się już od zbioru przedplonu, ponieważ bardzo ważne jest to, aby resztki poźniowe zostały dobrze rozdrobnione i równomiernie rozmieszczone na polu. W innym wypadku słoma będzie utrudniała siew.

Z badań wynika, że czasochłonność uprawy roli i siewu rzepaku ozimego dla systemu orkowego wynosi około 2 godziny/ha, dla pasowego jedynie 0,4 godz./ha. Zużycie paliwa w systemie orkowym wyniosło 39,5 l/ha a w pasowym 13,3 l/ha.

Według przeprowadzonych badań przez prof. Dariusza Jaskulskiego z Uniwersytetu Technologiczno-Przyrodniczego w Bydgoszczy, w Rolniczym Zakładzie doświadczalnym Instytutu Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa PIB w Puławach:

- wilgotność gleby (0-20 cm) tydzień po uprawie roli i opadzie deszczu 25 mm wynosi dla uprawy pasowej 14,1 proc. wag., dla orkowej 11,7 proc. wag,
- wilgotność gleby (0-20 cm) w okresie bezopadowym; uprawa orkowa 4,5 proc. obj., pasowa 10,2 proc. obj.
- wilgotność gleby pasa spulchnionego i niespulchnionego (0-20 cm) w okresie bezopadowym; pas spulchniony 4,9 proc. obj., niespulchniony 11,3 proc. obj.

Maszyny do uprawy pasowej to złożone agregaty składające się z podzespołów wykonujących wiele czynności za jednym przejazdem; rozcinanie i spulchnianie gleby w pasie głównego wzrostu i rozwoju roślin, wysiew nawozów, uprawy przedsięwziętej, siewu, zagarniania gleby i docisku. Chociaż zakup maszyn do uprawy pasowej jest drogą inwestycją, gdyż poza ceną maszyny dochodzi koszt ciągnika o stosunkowo dużej mocy, opłacalny jest dla dużych powierzchniowo gospodarstw. Średnie gospodarstwa mogą korzystać z usług uproszczonej uprawy strip-till, oferowanych przez firmy posiadające odpowiedni sprzęt.

Rolnicy od roku 2023 oprócz JPO w płatnościach bezpośrednich będą mogli korzystać z płatności do ekoschematów. Uproszczone systemy uprawy – to ekoschemat przyczyniający się do łagodzenia zmian klimatu poprzez zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych. Do płatności kwalifikować się będą wszystkie uproszczone systemy uprawy oprócz uprawy zerowej, gdzie widoczne są negatywne konsekwencje stosowania herbicydów.

Źródło:

- www.bezpluga.pl
- www.farmer.pl
- www.topagrar.pl

Integrowana produkcja roślin

Przyjmując strategię „Od pola do stołu” (From farm to fork), Komisja Europejska pragnie zapewnić mieszkańcom Europy bezpieczeństwo żywnościowe oraz propagować zachowania sprzyjające ochronie środowiska naturalnego. W związku z koniecznością ograniczenia stosowania środków ochrony roślin oraz prowadzeniem produkcji roślinnej w sposób bardziej zrównoważony coraz częściej stawia się na takie systemy jakości żywności, jakim jest integrowana produkcja roślin (IP).

mgr Antonina Jezierska-Guzewicz

Doradca Zespołu Doradców w Olsztynie

Integrowana produkcja roślin (IP) jest do-browolnym i nowoczesnym systemem pro-wadzenia upraw, w którym stosuje się za-sady integrowanej ochrony roślin oraz wy-korzystuje postęp techniczny i biologiczny w uprawie i nawożeniu, ze szczególnym uwzględnieniem zdrowia ludzi i zwierząt oraz ochrony środowiska. Jest to krajowy system jakości żywności, w Polsce obecny od wczesnych lat 90. XX wieku, najpierw w gospodarstwach sadowniczych, po-tem także na uprawach warzywniczych i zbożowych. IP reali-zuje cele związane z ekologią, takie jak ochrona bioróżnorodności czy krajobrazu rolniczego, a także zmniejsza nakłady po-noszone na prowadzenie produkcji. Celem uczestnictwa w tym systemie jakości jest wyprodukowanie płodów rolnych, które wyglądem niczym nie odbiegają od wytworzonych z użyciem większej ilości środków ochrony roślin i nawozów, ale dodat-kowo spełniają ściśle wymagania jakościowe i zapewniają bez-pieczęństwo dla zdrowia ludzi. W integrowanej produkcji takie elementy, jak: odpowiednio dobrany płodozmian i agrotechni-ka, nawożenie uwzględniające faktyczne potrzeby roślin oraz stosowanie specjalnie wytypowanych środków ochrony roślin tylko w szczególnie uzasadnionych przypadkach, powodują, że wyprodukowane w ten sposób płody rolne stanowią istotny element bezpieczeństwa konsumentów.

Metody biologiczne, techniczne i chemiczne są wykorzystywane w sposób zbalansowany, z uwzględnieniem ochrony środowiska i kli-matu oraz dochodowości. W integrowanej pro-dukcji roślin duży nacisk kładzie się na ogra-niczenie stosowania środków ochrony roślin tylko do rzadkich sytuacji, kiedy jest to nie-zbędne. Niezmiernie ważny jest wybór od-powiedniego środka ochrony roślin oraz zasto-sowanie go w sposób gwarantujący bezpieczeń-stwo organizmów pożytecznych (np. stosowa-nie tylko w miejscu występowania szkodnika lub w formie zapraw nasiennych). Wykluczo-no ze stosowania środki mające najbardziej ne-gatywny wpływ na środowisko, zdrowie ro-slin, zwierząt i ludzi.

Istotne jest również zbilansowane nawoże-nie, które musi uwzględniać faktyczne potrze-by roślin, ustalone na podstawie aktualnych analiz gleby, określających jej pH oraz zawar-tość składników mineralnych. Wybór właś-ciwej odmiany roślin, odpornej na suszę, cho-robę i szkodniki, również nie jest bez znacze-

nia, a zastosowanie kwalifikowanego materiału siewnego daje gwarancję spełnienia wysokich norm jakościowych oraz du-żą szansę na uzyskanie wyższych plonów. Producenci powin-ni także realizować praktyki zwiększające liczbę organizmów pożytecznych oraz ograniczające rozprzestrzenianie się organi-zmów szkodliwych (np. czyszczenie sprzętu rolniczego).

Wdrażanie IP w gospodarstwie obejmuje między innymi stosowanie się przez producenta rolnego do metodyk przeznaczonej do konkretnej uprawy. Zostały one opracowane przez jednostki naukowe i zatwierdzone przez Głównego Inspektora Ochrony Roślin i Nasiennictwa. Są zwińceniem wieloletnich prac badawczych, ale w razie potrzeby mogą być modyfikowa-ne. Dotychczas opracowano i upowszechniano metodyki dla upraw sadowniczych, warzywniczych (zarówno gruntowych, jak i pod osłonami), zbóż ozimych i jarych, rzepaku i chmielu. Wykaz metodyk dla poszczególnych upraw jest dostępny na stronie Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa.

Producent, który chciałby przystąpić do IP, musi zgłosić się do podmiotu certyfikującego. Obecnie w Polsce jest ich osiem, a ich wykaz jest dostępny na stronie internetowej Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa (<http://piorin.gov.pl/integrowana-produkcja/>). Zgłoszenie musi nastąpić przynajmniej 30 dni przed siewem lub sadzeniem lub do 1 marca w przypadku roślin wieloletnich.

Monitoring agrofagów stanowi szczególnie istotny element w Metodach Integrowanej Produkcji

Kontrolą producentów prowadzących uprawę w systemie Integrowanej Produkcji Roślin zajmują się podmioty certyfikujące. Kontrola zaczyna się już na etapie siewu lub rozpoczęcia wegetacji roślin, a kończy na zbiorze. Obejmuje sprawdzenie dokumentacji, a także czy produkcja jest prowadzona zgodnie z zasadami higieniczno-sanitarnymi, metodykami i czy są właściwie stosowane środki ochrony roślin i nawozy. Poza tym u minimum 20% producentów są pobierane próby roślin i owoców rolnych na badania weryfikujące obecność pozostałości środków ochrony roślin, poziomów azotanów, azotynów i metali ciężkich.

Dodatkowym wymogiem nałożonym na producenta rolnego jest konieczność ukończenia szkolenia w zakresie integrowanej produkcji na poziomie podstawowym lub uzupełniającym (oddzielnie dla roślin sadowniczych, warzywniczych i rolniczych). Szkolenia te nie są wymagane od pracowników naukowych szkół wyższych lub instytutów badawczych (jeżeli do ich zakresu obowiązków należy prowadzenie zajęć dydaktycznych, badań naukowych lub prac rozwojowych z zakresu rolnictwa, ogrodnictwa lub leśnictwa) oraz od osób prowadzących szkolenia w zakresie IP. Szkoleń podstawowych natomiast nie muszą kończyć osoby, które mają zaświadczenie wydane przez szkołę ponadgimnazjalną lub szkołę wyższą, stwierdzające, że w dokumentacji przebiegu nauczania uwzględniono wszystkie zagadnienia ujęte w programie szkolenia w danym zakresie, lub osoby mające kwalifikacje wymagane dla osób prowadzących szkolenia w zakresie integrowanej produkcji roślin.

Na wniosek producenta i po pozytywnej ocenie metod uprawy wydawany jest certyfikat poświadczający stosowanie integrowanej produkcji roślin dla konkretnych produktów. Funkcjonuje on na podstawie ustawy z dnia 8 marca 2013 r. o środkach ochrony roślin (Dz. U. 2013 poz. 455 ze zm.) i jest wydawany maksymalnie na 12 miesięcy. Po otrzymaniu zaświadczenia producent może używać logo integrowanej produkcji roślin do znakowania owoców rolnych, dzięki czemu produkt jest rozpoznawalny na rynku.

W 2021 r. do jednostek certyfikujących w Polsce zgłosiło się 1332 producentów, a zgłoszenia obejmowały 5421 ha upraw. Najwięcej (435) certyfikatów wydano dla producentów jabłek i to właśnie sady jabłoniowe stanowiły dominującą powierzchnię upraw, na któ-

re udzielono certyfikacji (58,8%). W województwie warmińsko-mazurskim wydano jedynie 17 certyfikatów, a powierzchnia upraw objęta certyfikacją to jedynie 105,72 ha. Uzyskano 1639,3 t plonu.

Zachętą do przystępowania do systemu IP wydają się zapowiadane płatności dodatkowe w stosunku do podstawowego wsparcia dochodu, które będą obejmować rolników realizujących zobowiązania korzystne dla klimatu i środowiska. W zapowiadanym ekoschemacie „Prowadzenie produkcji roślinnej w systemie integrowanej produkcji roślin” pomoc będzie udzielana w konkretnym roku kalendarzowym do prowadzenia upraw pod nadzorem jednostek certyfikujących i zgodnie z metodykami integrowanej produkcji. Potwierdzeniem spełnienia wymogów ma być certyfikat integrowanej produkcji. Ponadto rolnicy w roku kalendarzowym, w którym wystąpią o wsparcie, będą musieli zachować wszystkie trwałe użytki zielone w gospodarstwie. Wsparcie będzie przysługiwało do powierzchni gruntów, z których pochodzą rośliny uprawiane zgodnie z metodykami IP oraz do powierzchni trwałych użytków zielonych odpowiadającej powierzchni tych upraw.

Źródła:

- Główny Inspektorat Ochrony Roślin i Nasiennictwa. Warszawa, 2022. Materiały udostępnione niepublikowane.
- Integrowana produkcja roślin. Państwowa Inspekcja Ochrony Roślin i Nasiennictwa, Warszawa, 2023. Pobrano z <http://piorin.gov.pl/integrowana-produkcja/> (23.01.2023).
- Plan strategiczny dla wspólnej polityki rolnej na lata 2023-2027. Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Warszawa, 2022. Pobrano z <https://www.gov.pl/web/rolnictwo/plan-strategiczny-dla-wspolnej-polityki-rolnej-na-lata--2023-2027> (24.01.2023).
- Pruszyński S., Mrówczyński M., Pruszyński G., Ochrona roślin w integrowanej technologii produkcji rolniczej. „Problemy Inżynierii Rolniczej” 2008, nr 1, s. 87-97.
- Sosnowska D., Sobiczewski P., Zbytek Z., Czembor J.H., Integrowana produkcja roślin – korzyści i perspektywy. „Progress in Plant Protection” 2016, nr 56(1), 114-119.
- Strategia „Od pola do stołu”. Rada Europejska, Rada Unii Europejskiej, Bruksela, 2022. Pobrano z <https://www.consilium.europa.eu/pl/policies/from-farm-to-fork/> (23.01.2023).
- Ustawa z dnia 8 marca 2013 r. o środkach ochrony roślin. Dz. U. 2013 poz. 455 ze zm.

Renowacja trwałych użytków zielonych metodą podsiewu

Jedną z metod renowacji trwałych użytków zielonych jest podsiew, który zalecany jest zwłaszcza na gruntach o dużych skłonach oraz na glebach torfowych i torfowo-murszowych. Metoda ta w mniejszym stopniu ingeruje w środowisko, niż pełna uprawa.

mgr inż. Joanna Sułek

Stażysta Doradca Zespołu Doradców w Lidzbarku Warmińskim

Znaczenie użytków zielonych jest bardzo duże. Cechują się bogatą bioróżnorodnością, są bardzo ważnym elementem gospodarki węglowej, a tym samym ochrony środowiska.

W hodowli przeżuwaczy niezbędne są pasze objętościowe z użytków zielonych dobrej i bardzo dobrej jakości. Siano i sianokiszonka są podstawową paszą dla bydła mlecznego i opasowego. Utrzymanie wysokiej produktywności użytków zielonych jest kluczem do opłacalnej produkcji zwierzęcej.

W gospodarce łąkarskiej wyróżniamy trzy metody regeneracji:

- nawożenie połączone z racjonalnym użytkowaniem,
- podsiew,
- ponowna pełna uprawa.

Dobór metody regeneracji użytków zielonych powinien być dokonany na podstawie stanu użytku. Podstawą sukcesu działań regeneracyjnych jest przede wszystkim trafne rozpoznanie przyczyn degradacji. Metodę podsiewu stosuje się gdy: odnawiana powierzchnia jest wyrównana, udział wartościowych gatunków traw oraz roślin bobrowatych w runi jest niewielki, ale udział uciążliwych chwastów tworzących kępy oraz rozłogi nie przekracza 20%. W niniejszym artykule omówiona zostanie regeneracja TUZ metodą podsiewu.

Termin wykonania zabiegu podsiewu w dużej mierze zależy od warunków pogodowych i wilgotności gleby. Najbardziej odpowiedni termin podsiewu wiosennego na stanowiskach podsuszonych to pierwsza dekada kwietnia, na glebach

torfowo-murszowych – druga połowa kwietnia. Podsiew letni na glebach organicznych najlepiej wykonać w drugiej połowie sierpnia, a na mineralnych do połowy września. Przed przystąpieniem do podsiewu traw należy jesienią zastosować niskie koszenie, a w wypadku kwaśnego stanowiska przeprowadzić wapnowanie.

Materiał siewny powinien być dobrany w sposób przemysłowy. Należy ocenić skład gatunkowy obecnej runi, rodzaj gleby. Sposób w jaki będzie użytkowany teren również ma duży wpływ na wybór mieszanki siewnej. Podstawę powinny stanowić trawy o szybkim tempie wzrostu. W tabeli zamieszczonej poniżej przedstawiono przydatność poszczególnych gatunków do podsiewu użytków zielonych.

Dobór metody siewu będzie determinował ilość użytego materiału siewnego. Przy zabiegach tradycyjnych stosuje się 25-30kg/ha. Podsiew precyzyjny, z użyciem siewników specjalistycznych będzie wymagał użycia ok. 15-20 kg/ha.

Producenci sprzętu rolniczego posiadają w swojej ofercie maszyny umożliwiające wykonanie podsiewu w sposób bardzo efektywny (siewnik szczelinowy, siewnik pasowy, agregaty). Zakup takiego sprzętu jest dużą inwestycją, jednak często istnieje możliwość skorzystania z usług rolniczych lub wypożyczenia sprzętu. Jeśli budżet nie pozwala na powyższe rozwiązania, warto zadbać o kondycję TUZ metodami tradycyjnymi z wykorzystaniem bron ciężkich, rozsiewacza nawozów czy też wykonać siew ręcznie.

Po wykonaniu podsiewu nie należy zapominać o zabiegach pielęgnacyjnych. Wałowanie powinno nastąpić zaraz po siewie. Po upływie 4-6 tygodni, gdy run ma ok. 10cm, należy wykonać koszenie pielęgnacyjne.

Gatunek	Łąka		Pastwiska	
	Gleba organiczna	Gleba mineralna	Gleba organiczna	Gleba mineralna
Kostrzewa łąkowa	++	++	++	++
Tymotka łąkowa	++	++	++	+
Kupkówka pospolita	+++	++	+++	++
Życica trwała	+	++		+++
Kostrzewa trzcinowata	++	++		
Rajgras wyniosły	+++	+++		
Stokłosa bezostna	+	(+)		(+)
Mozga trzcinowata	+			
Wyczyniec łąkowy	(+)			
Koniczyna biała			+	+
Koniczyna łąkowa	+	+		
Koniczyna bładoróżowa	+	+		

[Grzyb, 1998]

Renowacja zdegradowanych łąk i pastwisk metodą podsiewu jest metodą kontrowersyjną. Zawodność tej metody wynika przede wszystkim z dużej konkurencyjności pierwotnej ruiny, która wypiera młode wschody. Duży wpływ na sukces podsiewu ma termin wykonania tego zabiegu, dobór gatunków roślin, technika wykonania oraz właściwa pielęgnacja i użytkowanie zagospodarowanych terenów.

Podsiew wykonany prawidłowo pozwoli na utrzymanie wysokiej produktywności trwałych użytków zielonych. Bardzo ważne jest jednak indywidualne podejście do danego użytku, tak by zabieg był odpowiednio zaplanowany.

Źródła:

- Barszczewski J., Jankowska-Huflejt H., Mander M. 2015, *Renowacja trwałych użytków zielonych*, Instytut Technologiczno-Przyrodniczy, Falenty, Wydawnictwo ITP.
- Grzyb S. 1998, *Mieszanki na łąki i pastwiska trwałe. Materiały instruktażowe*, Nr 53, Falenty Wydawnictwo IMUZ
- Barszczewski J., *Metody i efekty odnawiania trwałych użytków zielonych*, Instytut Technologiczno-Przyrodniczy w Falentach, Zakład Użytków Zielonych
- Strona internetowa www.wrp.pl/podsiew-traw-kiedy-i-jak-podsiewac, dostęp 22.03.2023
- Materiały fotograficzne własne

 AGRO Ubezpieczenia

Polski ubezpieczyciel, którego właścicielem jest
Fundusz Składkowy Ubezpieczenia Społecznego Rolników

Ubezpieczenie **upraw rolnych i zwierząt gospodarskich**
z dopłatą z budżetu państwa w wysokości **do 65% składki**

Promocja wiosenna! Ubezpiecz zboże lub rzepak
Otrzymaj ochronę od ognia za **1 zł/ha**

W ofercie posiadamy także:

Ubezpieczenia dla posiadaczy gospodarstw rolnych

Ubezpieczenia komunikacyjne

Ubezpieczenie Agrosasco

Ubezpieczenie przedsiębiorstw rolnych

Zadzwoń: 48 370 48 48

AGRO Ubezpieczenia - Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych, ul. Rodziny Hiszpańskich 8, 02-685 Warszawa, www.agroubezpieczenia.pl

Materiał ma wyłącznie charakter informacyjny i nie stanowi oferty w rozumieniu art. 66 Kodeksu cywilnego. Przed podjęciem decyzji o zawarciu umowy ubezpieczenia należy zapoznać się z doręczonymi Ogólnymi Warunkami Ubezpieczenia danego produktu, a szczególnie z postanowieniami dotyczącymi: składek, zakresu ubezpieczenia, ograniczeń i wyłączeń odpowiedzialności Towarzystwa, warunków wypłaty odszkodowania.

Mikroorganizmy – „niewidoczna” choć bardzo ważna pomoc w uprawach

Mówiąc o mikroorganizmach w większości mamy na myśli bakterie i wirusy, w szczególności te „złe”. Nie powinniśmy przypisywać im tylko złych funkcji, mają ogromny wpływ na nasze uprawy.

Izabela Napiórkowska

Doradca Zespołu Doradców w Ostródzie

Mikroorganizmy, takie jak bakterie, grzyby i wirusy, stanowią niezwykle ważny element ekosystemów rolniczych. Dzięki nim gleba jest w stanie dostarczać roślinom składniki odżywcze, a także chronić je przed chorobami. W ostatnich latach zwiększa się zainteresowanie wykorzystaniem mikroorganizmów w uprawach rolniczych. W artykule postaram się przybliżyć, w jaki sposób mikroorganizmy mogą wpłynąć na rozwój roślin i przyczynić się do zwiększenia plonów.

Niektóre mikroorganizmy są w stanie chronić rośliny przed chorobami. Bakterie i grzyby nazywane bioagentami kolonizują rośliny, wytwarzając substancje, które hamują rozwój chorób. Innymi słowy, bioagenci konkurują z patogenami o miejsce do rozwoju i pożywienie. W ten sposób pomagają roślinom utrzymać zdrowie i zwiększyć odporność na choroby. Istnieje wiele rodzajów mikroorganizmów, które mogą być wykorzystywane w produkcji rolniczej. Poniżej przedstawiam kilka przykładów:

Rhizobium – bakterie te żyją w symbiozie z niektórymi gatunkami roślin strączkowych, takimi jak fasola, soja czy groch. Rhizobia żyją w węzłach korzeniowych roślin strączkowych, gdzie przekształcają azot z powietrza w formę, którą roślina może wykorzystać.

1. **Azotobacter** – bakterie te są zdolne do pobierania azotu z powietrza i przekształcania go w formę, którą rośliny mogą wykorzystać. *Azotobacter* jest szeroko stosowany w produkcji warzyw i zbóż.
2. **Bacillus subtilis** – bakterie stosowane w produkcji nawozów organicznych. *Bacillus subtilis* przekształca związki organiczne w glebie na składniki, które rośliny mogą wykorzystać.
3. **Trichoderma** – grzyb ten jest stosowany jako biopreparat, który chroni rośliny przed chorobami. *Trichoderma* wytwarza substancje, które hamują rozwój chorób roślin.
4. **Mycorrhiza** – to grzyby, które żyją w symbiozie z korzeniami roślin. Mycorrhiza poprawia dostępność składników odżywczych dla roślin i zwiększa ich odporność na choroby.
5. **Lactobacillus** – bakterie te są stosowane w produkcji kiszonek i fermentowanych produktów spożywczych. *Lactobacillus* przekształca cukry w kwas mlekowy, co zapobiega rozwojowi patogenów.
6. **Streptomyces** – bakterie te produkują antybiotyki, które mogą być stosowane do zwalczania chorób roślin.

Niektóre mikroorganizmy wykorzystywane są także jako biopreparaty, czyli specjalne preparaty zawierające wybrane szczepy bakterii lub grzybów, które mogą zwalczać choroby roślin. Takie biopreparaty są alternatywą dla środków chemicznych, które mogą mieć negatywny wpływ na środowisko.

Mikroorganizmy mogą przyczynić się do zwiększenia plonów poprzez poprawę jakości gleby i zwiększenie dostępności składników odżywczych dla roślin, mogą także produkować hormony roślinne, które przyspieszają wzrost i rozwój roślin.

Przykładem wykorzystania mikroorganizmów w rolnictwie są tzw. inokulacje nasion, czyli pokrywanie nasion specjalnymi bakteriami, które wprowadzają do gleby azot, który rośliny mogą wykorzystać. Dzięki temu rośliny mają większą dostępność do składników odżywczych, a plony są większe.

Ogrywiają ważną rolę w uprawie roślin, zarówno jako składniki gleby, jak i w kontroli chorób roślin i wpływie na ich wzrost. Oto kilka sposobów, w jakie mikroorganizmy wpływają na uprawę roślin:

1. **Poprawa jakości gleby** – bakterie i grzyby, są kluczowe dla utrzymania zdrowej i żyznej gleby, rozkładają resztki roślinne i zwierzęce, wytwarzając składniki odżywcze, które są potrzebne do rozwoju roślin. Bakterie także przyczyniają się do poprawy struktury gleby poprzez tworzenie agregatów glebowych, co pozwala na lepsze przechowywanie wody i składników odżywczych.
2. **Azotowanie** – bakterie z rodzaju *Rhizobium*, *Azotobacter* i *Klebsiella* żyją w symbiozie z roślinami strączkowymi, takimi jak fasola, groch i soja, przyczyniając się do przekształcania wolnego azotu z powietrza w formę, którą roślina może wykorzystać. Dzięki temu, rośliny nie muszą pobierać azotu z gleby, co zmniejsza koszty nawożenia i wpływa na jakość upraw.
3. **Kontrola chorób roślin** – grzyby z rodzaju *Trichoderma* i bakterie z rodzaju *Bacillus*, mogą chronić rośliny przed chorobami. *Trichoderma* wytwarza substancje, które hamują rozwój chorób roślin, natomiast *Bacillus* produkuje antybiotyki, które mogą zwalczać choroby roślin.
4. **Wspomagają wzrost roślin** – wpływają na wzrost roślin poprzez produkcję hormonów roślinnych, takich jak auksyny, cytokininy i gibbereliny, które są niezbędne do rozwoju roślin, mogą także wpłynąć na dostępność składników odżywczych dla roślin, co wpływa na ich zdrowie i wzrost.

Wpływ mikroorganizmów na uprawę roślin jest złożony i zależy od wielu czynników, takich jak rodzaj roślin, warunki glebowe. Jednakże, wykorzystanie mikroorganizmów w uprawie roślin może przyczynić się do zwiększenia plonów, zmniejszenia ilości używanych środków chemicznych i poprawy jakości upraw. Ogrywiają niezwykle ważną rolę w rolnictwie. Są odpowiedzialne za mineralizację składników organicznych, poprawę struktury gleby oraz ochronę roślin przed chorobami. Wykorzystane w rolnictwie pozwolą na zmniejszenie ilości używanych środków chemicznych, co będzie miało pozytywny wpływ na środowisko. Dlatego też, wykorzystanie mikroorganizmów powinno być coraz bardziej popularne w przyszłości.

Zasady zakładania sadu

Gdy doczekamy się już upragnionej działki, która nadawałaby się do posadzenia na stałe drzew, krzewów oraz pnączy przystępujemy do zakładania upragnionego sadu. Przed dokonaniem nasadzeń należy mieć na uwadze kilka ważnych zagadnień.

mgr inż. Adam Kozicki

Doradca Zespołu Doradców w Iławie

Pierwszą czynnością przed założeniem sadu jest odpowiednie przygotowanie gleby. Należy usunąć z niej wszelkie zachwaszczenie z chwastów trwałych – perzu i innych traw, ostu, pokrzyw, mniszka oraz innych, które konkurowałyby z nasadzonymi przez nas roślinami o składniki pokarmowe a także sprawiałyby problemy z pielęgnacją. Po oczyszczeniu działki, przed posadzeniem drzew oraz krzewów, należałoby nawieźć ziemię oraz spore ilości nawozów naturalnych. Nawozy te wzbogacą glebę w składniki pokarmowe, niezbędne do życia i prawidłowego rozwoju roślin oraz zwiększą zawartość próchnicy w wierzchniej warstwie ziemi, poprawiając jej strukturę, bez względu na to czy nasz grunt należy do ciężkich glin lub lekkich i przepuszczalnych gleb piaszczystych. Na polu przeznaczonym pod sad rozrzucaamy stary, rozłożony obornik zmieszany z torfem odkwaszonym w równej proporcji, w ilości od 30 do 60 kg na m² (w zależności od żyzności i urodzajności gleby przeznaczonej pod sad). W celu użyczenia można również zastosować rozłożony kompost w dawce ok. 40 kg/1 m². Poza wspomnianymi sposobami, jeżeli nie dysponujemy ww. nawozami można przygotować pole, wysiewając rośliny poprawiające żyzność (np. wykę lub peluszkę), które należy płytko przekopać, gdy płytko skończą kwitnąć i zaczną formować załączki stronków.

Tuż przed bezpośrednim wykonaniem nasadzeń, ziemię przekopujemy głęboko, ręcznie lub mechanicznie (orka), następnie wyrównujemy i rozplanowujemy rozmieszczenia poszczególnych drzewek (kwater). W obrębie kwater oznaczamy za pomocą palików miejsca w których posadzone będą poszczególne drzewka bądź krzewy. Podczas ustalania miejsca sadzenia musimy zwrócić szczególną uwagę na rozmieszczenie symetryczne roślin w sposób uporządkowany. Chaotyczne posadzenie roślin utrudni nam późniejszą prawidłową pielęgnację. Planując odstępy pomiędzy posadzonymi drzewkami, pomimo tego, że są

uzależnione od intensywności siły wzrostu poszczególnych gatunków, można przyjąć standardową średnią rozstawę 4 x 5 m. Krzewy sadzimy gęściej, 1,5-2,0 m w rzędzie (a nawet gęściej, jeśli pojedynczy rząd [szpaler] spełnia jednocześnie funkcję ogrodzenia), natomiast międzyrzędzie ustawiamy na 3 m odstępach.

Drzewa i krzewy oraz pnącza można sadzić przez cały okres, gdy rośliny znajdują się w spoczynku, jeśli pozwoli na to pogoda (temperatura powyżej 0°C) oraz niezamarznięta ziemia. Pamiętać należy, że im wcześniejsze sadzenie tym lepsze przyjęcia się roślin. Powinniśmy starać się dokonywać nasadzeń roślin jeśli tylko zrzucą liście, dzięki czemu jeśli pozwala pogoda (długa i ciepła jesień) roślina ma możliwość zaleczenia zranionych korzeni podczas wykopywania drzew ze ściółki.

Przed sadzeniem drzew, krzewów oraz pnączy poddajemy ogledzinom ich system korzeniowy. W miarę potrzeby skracamy zbyt długie korzenie główne oraz wszystkie korzenie uszkodzone mechanicznie, o zdartej korze oraz niewykształcone. Nie wolno pod żadnym pozorem przycinać korzeni drobnych – im jest ich więcej tym lepiej dla rośliny. Bezpośrednią czynnością poprzedzającą sadzenie roślin, jest kopanie dołków. Na dno wykopanego obszernego dołka sypie się odrobinę ziemi, a na niej dokładnie rozkłada się korzenie sadzonego drzewa (nie mogą być pozaginane oraz splątane), po czym dół zasypuje się miałką, rozkruszoną ziemią, która zostanie udeptana i obficie podlana. Poprzez podlewanie uzyskuje się oblepienie korzeni, a nie pozorne dostarczanie wilgoci. Jeśli po jakimś czasie ziemia wokół nowo posadzonej rośliny ponadto opadnie, miejsce dodatkowo przysypujemy. Sadząc rośliny musimy pamiętać, że głębokość musi być taka sama jak w szkółce. Powinniśmy unikać sadzenia wiosennego, chyba że uzależnione jest to od wymagań poszczególnego gatunku. Świeżo posadzone drzewka i pnącza powinno się od razu opalikować. Nie dotyczy to większości krzewów. Oprócz tego świeżo posadzone rośliny powinno się skracać. Drzewka jednopędowe skracamy do wysokości ok. 60 cm od ziemi. Wielopędowe podkrzesujemy do wysokości 40 cm.

Zimny odchów cieląt – hit czy mit?

Rolnik poszukuje najlepszych metod aby jego krowy cechowały się jak najlepszą mlecznością oraz płodnością, jednak aby to uzyskać trzeba zacząć od wieku cielęcego. Optymalny odchów cieląt wpływa na rozwój ich układu odpornościowego. Rolnik szuka zatem alternatywy w odchowie cieląt. Zmieniające się warunki klimatyczne w Polsce pozwalają na zastosowanie nowych metod chowu cieląt, między innymi w typowo do tego przygotowanych budkach postawionych poza budynkiem inwentarskim.

Wioleta Skowrońska

Doradca Zespołu Doradców w Szczytnie

Konstrukcja budki dla cieląt

Konstrukcja budki dla cieląt składa się zazwyczaj z ocynkowanego ogrodzenia, domku z zagęszczonego polietylenu (nie przepuszcza promieni słonecznych, dzięki czemu wewnątrz nie robi się tzw. „efekt szklarni”, który może wystąpić po zastosowaniu zwykłego plastiku). W ogrodzeniu jest dostosowane miejsce do wiader dla cieląt/paśników. Wbudowane otwory wentylacyjne pomagają wyregulować odpowiednią wentylację zależną od pory roku. Na rynku jest szeroki wybór produktu. Możemy zakupić domki pojedyncze lub nawet dla sześciu sztuk. Dzięki czemu rolnik może dostosować wielkościowo oraz ekonomicznie budki do swojego gospodarstwa.

Zalety zimnego odchovu

- ❑ Bydło dobrze reaguje na niskie temperatury. Dostęp do słońca oraz świeżego powietrza wpływa pozytywnie na układ odpornościowy zwierząt. Według badań tak utrzymywane cielęta rzadziej chorują na biegunki oraz zapalenie płuc, co za tym idzie – mniejszy odsetek upadków. Notuje się również lepsze pobranie oraz wykorzystanie paszy.
- ❑ Budki są także świetną alternatywą dla cieląt z zakupu na miejsce kwarantanny. W pojedynczych budkach nie mają kontaktu fizycznego z innymi osobnikami oraz łatwiej jest je doglądać, co ułatwia pracę przy obsłudze.

Wady zimnego odchovu

- ❑ Główną wadą jest mniejsza socjalizacja zwierząt ze względu na pogrupowanie czy też pojedyncze utrzymywanie w budkach.
- ❑ Niskie temperatury wpływają na większe zapotrzebowanie na energię, hodowca musi dostarczyć większą ilość energii w paszy.
- ❑ Inną wadą jest większy nakład pracy, ponieważ w każdym kojcu oddzielnie trzeba dbać o czystość oraz zadawać pokarm.

ABC zimnego odchovu

Najważniejsze o czym trzeba pamiętać to dokładane osuszenie cielęcia przed przeniesieniem go do budki. Według badań najlepszym momentem jest przeniesienie cielęcia po skończeniu odpajania go siałą tj. 3-4 dni po porodzie (cielęta są silniejsze, nabywają odporność, łatwiej zaadaptują się do nowych warunków). Rolnik powinien zadbać o czystą i suchą ściółkę

w odpowiedniej ilości (cielę powinno mieć możliwość „zakopania się w ściółce”). Można również zastosować lampy grzewcze czy derki w pierwszych godzinach.

Usytuowanie budek dla cieląt gra istotną rolę w odchowie. Budki powinny stać przy ścianie budynku aby ograniczyć podmuchy wiatru, zacinanie deszczu (zwłaszcza w okresie jesienno-zimowym) oraz powinien rzucać cień w okresie letnim. Budki najlepiej postawić na lekkim pochyleniu aby w razie zalania, mycia ciecz wypłynęła oraz nie spłynęła do innych budek.

Źródła:

- Litherland, N. (2013). *Feeding and Management tips to combat cold stress in nursery calves*. University of Minnesota.
- Bydło Soszka M. -Instytut Żywności i Żywienia Zwierząt, Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie, Lublin
- Jones, C., Heinrichs, J. (2019). *Calf Management Tips for Cold Weather*. Penn State Extension

Sianokiszzonka

– cenna pasza dla naszych zwierząt

Kwiecień to jak wiadomo okres, w którym zaczynamy produkcję sianokiszzonki. Zakiszanie zielonej masy to obecnie najbardziej popularna i racjonalna metoda wytwarzania pasz dla przeżuwaczy. Dobra sianokiszzonka to klucz do sukcesu w hodowli bydła mlecznego jak i mięsnego, może być podstawową karmą w procesie ich żywienia.

Wojciech Porębski

Doradca Zespołu Doradców w Olsztynie

Kiedy kosimy trawy do zakiszania?

W polskich warunkach zazwyczaj wykonuje się trzy pokosy. Termin ich wykonania może być uzależniony od regionu kraju, rodzaju gleby oraz pogody. Pierwszy pokos zazwyczaj przypada na miesiąc maj, wtedy to trawy mają najwyższą wartość pokarmową i dają najwyższy plon strawnych składników pokarmowych. Drugi pokos wykonujemy przeważnie na przełomie lipca i sierpnia, trzeci we wrześniu. Przystępując do koszenia należy pamiętać by nie kosić przy samej ziemi. Zbyt niskie koszenie traw może utrudnić jej regenerację. Optymalna wysokością wydaje się być 5-8 cm od poziomu ziemi. Ważnym też jest pora dnia. Ranne koszenie, zaraz po zejściu rosy z roślin pozwala na szybsze obsychanie oraz ogranicza straty wynikające z oddychania. Po południu trawa ma za to wyższy poziom cukru, który ma znaczny wpływ na proces fermentacji. Ważny jest też stopień podsuszania i powinien mieścić się w granicach 35-45% wilgotności.

Sposoby produkcji sianokiszzonki

Generalnie sianokiszzonkę możemy sporządzić na trzy sposoby: w balot, pryzmę i silos. Skupmy się na dwóch pierwszych.

Zakiszanie w belach

Folia do sianokiszzonki występuje w dwóch szerokościach 500 mm i 750 mm. Grubość wynosi 25 mikronów, składa się z trzech lub pięciu złączonych warstw. Najczęściej występuje w kolorze białym, zielonym i czarnym. Pokryta jest warstwą kleju oraz filtrem UV z gwarancją na 1 rok. Stosuje się ją na owijarkach typu rotacyjnego. Do zalet takiej folii należy wymienić wysoką jakość uzyskanej paszy, większą minimalizację strat podczas skarmiania. W tym przypadku mamy możliwość zbioru zielonki w różnych terminach z nawet niewielkich obszarów zielonych. Możemy również segregować sianokiszzonkę z różnych upraw czy pokosów. Do tego można użyć folii o zróżnicowanych kolorach. Bele nie wymagają specjalnego miejsca składowania, wystarczy nam w miarę równa powierzchnia bez mogących uszkodzić balot ostrych krawędzi. Bele z sianokiszzonką możemy z łatwością transportować.

Minusem może być niewątpliwie nieco wyższy koszt jednostkowy, większy nakład pracy, wyższe zużycie folii. Większa pracochłonność, belę należy sprasować, owinać folią, przetransportować w miejsce magazynowania. Bele z sianokiszzonką mogą być narażone na uszkodzenia przez ptaki czy zwierzęta domowe.

Zakiszanie w pryzmach

Folia do pryzmowania występuje najczęściej w szerokościach od 6 do 12 m w kolorze czarno-czarnym i biało-czarnym, jej grubość to 115-125 mikronów, składa się z pięciu ze sobą złączonych warstw oraz filtru UV. Przeznaczona jest do wykonywania pryzm kiszonych z traw, roślin motylkowatych, kukurydzy, wysłodek i innych. Niewątpliwą zaletą jest jej mniejsze zużycie od poprzedniczki, mniejsza czasochłonność przy większej produkcji, brak potrzeby zwożenia z pola jak w przypadku bel.

Minusem są na pewno większe straty podczas skarmiania, otwarta pryzma powoduje szybsze gnicie masy, pojawia się pleśń. Większa jest też wrażliwość na warunki pogodowe w trakcie przygotowywania masy kiszonkarskiej.

Reasumując widać, że każdy sposób zakiszania ma swoje zalety i wady. Pamiętać należy, żeby zwracać uwagę na dobrą jakość materiału do kiszienia, zaplanować ze starannością każdy etap produkcji. Spełniając te warunki mamy pewność, że stado będzie miało dostęp do wartościowej, pożywnej paszy. Ma ona zasadniczy wpływ na produktywność stada, przekłada to się na optymalizację produkcji mleka.

Źródła:

- <https://projektagr.pl/jak-zrobic-dobra-sianokiszzonke-dla-bydla/>
- <https://projektagr.pl/sezon-na-sianokiszzonki-wre/>
- <https://agronews.com.pl/arttykul/podstawowe-zasady-sporzadzania-sianokiszzonek/>

Współpraca – to się opłaca

Gospodarstwo Państwa Katarzyny i Artura Przybyszewskich położone jest w powiecie ełckim, w gminie Ełk, we wsi Małeczewo, zajmuje powierzchnię 42,40 ha, w tym 37,4 hektary stanowią grunty własne, 5 hektarów to dzierżawy.

mgr inż. Bożena Dyszkiewicz

Kierownik Zespołu Doradców w Ełku

Jest to jedno z wielu gospodarstw w naszym powiecie, którego głównym kierunkiem produkcji jest chów bydła mlecznego i produkcja mleka. Wyróżnia się ono jednak tym, że zostało rozwinięte nie tylko dzięki wytrwałości, ciężkiej pracy i dużym wysiłkiem właścicieli. Rozwój tego gospodarstwa został osiągnięty w dużej mierze również przy udziale zewnętrznych środków finansowych.

Stado bydła liczy 80 sztuk, w tym 50 krów mlecznych rasy holsztyńsko-fryzyjskiej. Zwierzęta utrzymywane są w oborze uwięziowej na kratkach. Budynek ten został wybudowany w 2008 roku. Stado krów od kilku lat jest pod oceną użyteczności mlecznej, średnia wydajność mleka za ubiegły rok wynosi 11 500 litrów. Cały surowiec sprzedawany jest do spółdzielni mleczarskiej Mlepol w Grajewie. Część krów zostało zakupionych z innych gospodarstw hodowlanych, a część pochodzi z własnego chowu. Wysoka wydajność krów jest możliwa do uzyskania między innymi dzięki wykorzystywaniu do inseminacji nasienia najlepszych buhajów, które cechują się wyselekcjonowaną genetyką. Bydło w gospodarstwie karmione jest paszami objętościowymi: sianokiszonką z traw oraz kiszonką z kukurydzy. W dawce pokarmowej ujęte są również pasze treściwe sporządzane w gospodarstwie z własnego ziarna z dodatkiem zakupionych: pasz sojowych rzepaku i witamin. Struktura zasiewów w całości jest ukierunkowana na zabezpieczenie bazy paszowej dla bydła. Przeważającą część gruntów stanowią trwałe użytki zielone oraz trawy na gruntach ornych. W gospodarstwie uprawia się również kukurydzę z przeznaczeniem na zielonkę oraz zboża. Słoma, która pozostaje po skoszeniu zboża jest wykorzystywana jako ściółka dla bydła.

Gospodarstwo jest zmechanizowane, posiada wszystkie potrzebne maszyny rolnicze, zapewniające terminową i na najwyższym poziomie jakości obsługę zarówno produkcji zwierzęcej jak i roślinnej. Prowadząc tak wyspecjalizowaną działalność rolniczą, istnieje potrzeba posiadania dużego parku maszynowego. Był on powiększany na przestrzeni lat.

Pan Artur Przybyszewski stale współpracuje z Zespołem Doradców w Ełku. Ta współpraca znacznie przyczyniła się do rozwoju gospodarstwa. Stały kontakt z doradcą i udział Pana Artura w licznych szkoleniach, spowodował, że rolnik zainteresował się pozyskiwaniem funduszy na rozwój swojego gospodarstwa. Pan Artur wykorzystał szansę i skorzystał z pomocy unijnej z działania: „Modernizacja gospodarstw rolnych”. W 2009 roku zakupił wóz paszowy i wóz asenizacyjny. To właśnie zakup nowoczesnego wozu paszowego w dużej mierze wpłynął na rozwój hodowli bydła w gospodarstwie i wzrost wydajności krów mlecznych. Zaawansowane technologie zastosowane w maszynie pozwalają na przygotowanie zbilansowanej i opty-

malnej dawki pokarmowej. Tak przygotowana pasza jest chętniej pobierana przez krowy. Nie bez znaczenia jest tu też fakt, że przygotowanie paszy w wozie paszowym jest mniej czasochłonne. Przed zakupem wozu paszowego pasza objętościowa i treściwa była zadawana ręcznie natomiast obecnie cały proces został zmechanizowany co wpływa na krótszy i bardziej efektywny czas wykonywanej pracy.

W roku 2011 zostały zakupione nowoczesne maszyny, takie jak: ciągnik rolniczy o mocy 135 koni mechanicznych, kosiarka, prasa zwijająca, owijkarka samozaladowcza. Maszyny te są nowoczesne i zaawansowane, technicznie pomagają i ułatwiają prawidłową organizację pracy przy produkcji mleka. Zakup tych maszyn był szczególnie istotny, ponieważ dobrze przygotowana pasza z zielonek jest podstawą przy utrzymywaniu bydła mlecznego. Maszyny o odpowiednich parametrach pozwalają na terminowy zbiór, a jak wiemy zagwarantowanie dobrych warunków przy zbiorze traw wpływa na zawartość białka w paszy.

W 2020 roku ponownie został złożony wniosek o pomoc w ramach PROW 2014-2020 „Modernizacja gospodarstw rolnych”. Realizacja inwestycji nastąpiła w 2022 roku. Polegała ona na budowie silosu cztero-komorowego na kiszonki zarówno z traw jak i kukurydzy i zakupie nowych maszyn rolniczych: rozsiewacza nawozów wyposażonego w systemem siwu granicznego, opryskiwacza polowego z głowicami wielorozpylaczowym i utrzymaniem dawki w zależności od prędkości jazdy, zgrabiarki 2 karuzelowej, przyczepy dwuosiowej i zmiatarki zawieszanej. Budowa silosu przyczyniła się do tego, że gospodarstwo w pełni zostało dostosowane do wymogów Programu azotanowego. Spełnia ono wymogi zarówno odnośnie przestrzegania zasad stosowania nawozów zawierających azot, a także zabezpieczenia miejsc do przechowywania nawozów naturalnych oraz odcieków z przechowywania kiszonek.

Współpraca Pana Artura z Zespołem Doradców w Ełku, nie opiera się jedynie na pomocy przy wypełnianiu wniosków czy to o dopłaty bezpośrednie czy z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich. Jak już wspomniano rolnik chętnie bierze

udział w szkoleniach, a w roku 2023 podpisał umowę z działania „Korzystanie z usług doradczych”.

Podsumowując gospodarstwo utrzymane jest na wysokim poziomie. Jest doskonałym przykładem, że rolnicy mają duże możliwości rozwoju swoich gospodarstw przy wykorzystaniu środków z Unii Europejskiej. Jednym z warunków tego sukcesu jest chęć realizacji swoich marzeń oraz otwartość rolników na współpracę z ośrodkami doradztwa rolniczego. Rolnik obecnie jest zainteresowany działaniem „Zielona energia” i nową perspektywą Wspólnej Polityki Rolnej, ze szczególnym uwzględnieniem dobrostanu zwierząt, ponieważ jak podkreśla, nie tylko pasza ma wpływ na wysoką jakość mleka. Pan Artur zapytany o plany, myśli o utrzymaniu produkcji dobrej jakości mleka, a w dalszej przyszłości o przekazaniu gospodarstwa młodszemu pokoleniu. Z optymizmem i odwagą patrzy w przyszłość, pomimo tego, że jak podkreśla rynek mleka często jest niestabilny.

*Panie Arturze i Pani Katarzyno,
życzymy dalszych sukcesów!*

Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doradztwa Rolniczego z siedzibą w Olsztynie, Oddział w Olecku

zaprasza na seminarium pn.

„Tradycje i zwyczaje Świąt Wielkanocnych”

4 kwietnia 2023 roku w Świątlicy wiejskiej w Kukowie (powiat olecki)

Seminarium będzie poświęcone tematyce Świąt Wielkanocnych. W trakcie szkolenia zostanie przedstawiony temat pn. „Tradycje wielkanocne dawniej i dziś” oraz zaprezentowany film pt. „Wykup – chodzenie po allelui”. Przewidziane są również warsztaty rękodzielnicze pod hasłem „Stroiki wielkanocne w stylu eko”, które poprowadzi przedstawicielka Koła Gospodyń Wiejskich „Kukowianki”.

Wszystkich chętnych zapraszamy serdecznie do wzięcia udziału w powyższym wydarzeniu.

Osoba odpowiedzialna za organizację: Maria Kapuścińska, tel. 665 892 311, e-mail: m.kapuscinska@w-modr.pl
Szczegóły spotkania zostaną udostępnione na stronie internetowej Ośrodka pod adresem:
www.wmodr.pl w zakładce „Aktualności”

CENY PASZ (10.03.2023 r.)

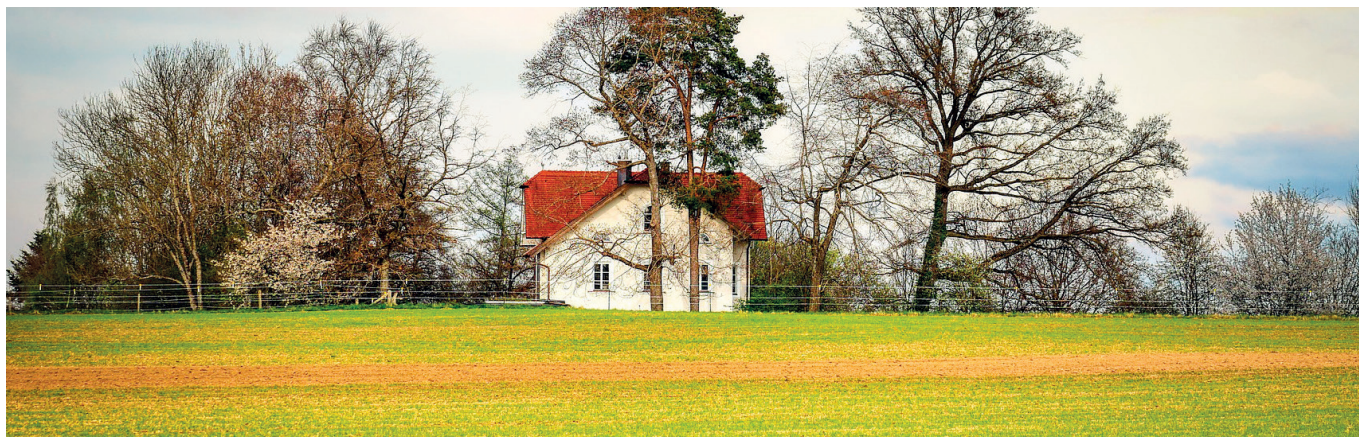
Agro-Produkt M. Zellma Nowe Miasto Lubawskie	
wyszczególnienie	zł/dt
Pasza CJ	100,00
Pasza DJ	90,00
Śruta sojowa (1 dt)	350,00
Śruta rzepakowa (1 dt)	260,00
De Heus-Stendera Lubawa drób	
Brojler 1	25 kg/56 zł
Brojler 2	25 kg/54 zł
Odchów 1	25 kg/52 zł
Odchów 2	25 kg/51 zł
Nioska towarowa	25 kg/52 zł
Drób wodny	25 kg/58 zł
De Heus-Stendera Lubawa trzoda	
Prestarter MPU 4% Mammy Perfekt	20 kg/75 zł
Prestarter MPU C	25 kg/66 zł
Konc.HGC Junior	25 kg/100 zł
Konc.HGC Super	25 kg/88zł
Premiks Starter 2,5%	25 kg/189 zł
Premiks Grower/Tucznik 2,5%	25 kg/154 zł
De Heus-Stendera Lubawa bydło	
Kaliber Milk	20 kg/190 zł
Ekono Milk	20 kg/171 zł
West Milk	20 kg/149 zł
Kaliber Starter	25 kg/53 zł
Kaliber Junior	25 kg/52 zł
Krowimix 18 Basic	25 kg/39 zł
Trans-Pasz – Teresa Bielecka Stożne	
wyszczególnienie	zł/dt
Produkty SANO	
Laktoma	63,00
Meggi 35	95,00
Mleko Milsan	167,00
Protamilk Complite	87,00
Protamino Forte	87,00
Protamino Matra	77,00
Protamino Piggeri	97,00
Profisan	161,00
Piotr Andrzej Michalak, Alfa Agri Michalak, ul. Toruńska 4, 12-100 Szczytno	
Pasze dla trzody cena (zł/dt)	
Tucznik koncentrat	368,00
Prestarter 1	332,00
Starter Standard	262,00
Produkty SANO (zł/dt)	
Laktoma	264,00
Mleko Milsan	788,00
San Bull	328,00
Pasze dla bydła (zł/dt)	
Krówka	203,00
Lactoma	264,00
Opas	220,00
Cielak 1	261,00
Cielak 2	240,00
Pasze dla drobiu (zł/dt)	
Brojler 2	264,00
Brojler 3	336,00
Koncentrat 35	250,00
Inne (zł/dt)	
Otręby pszenne	164,00

Spółdzielnia producentów trzody LUB-TUCZ Lubawa	
wyszczególnienie	zł/dt
Tucznik TV Super	413,00
Warchlak W 20%	451,00
Prosięta PDP 20%	495,00
Lochy karmiące LK 20%	406,00
Lochy prośne LP 7,5%	351,00
Agrocentrum-Kałęczyn 8 Pisz	
mieszanki produkcyjne dla krów mlecznych (zł/dt)	
Agro TOP 18	172,50
Agro TOP 20	180,00
Agro TOP 22	189,00
Agro TOP 24	196,50
Agro Perfect 18	182,50
Agro Perfect 19	194,00
Agro Perfect 21	200,00
Agro Perfect 23	202,50
Agro Finezja 22	223,50
Agro Werwa	430,00
Agro Extra Energia	243,50
Agro Delicja	296,00
mieszanka dla cieląt (zł/dt)	
Agro Smakuś	227,50
Agro Musli KPP	255,50
Agro Starter	208,00
Agro Kadet	199,50
Agro MH	180,00
Agro Top CJ	193,00
koncentraty (zł/dt)	
Maximus 38 MH	295,00
Maximus 38	298,00
korektory białkowe (zł/dt)	
Mikor 38	283,00
Mikor 40 Protect	272,00
Promotor Activ 38	274,00
Promotor Activ 43	323,00
mieszanki specjalistyczne (zł/dt)	
Agro Mix 26	215,00
Agro Mix 28	217,00
mieszanki dla opasów i bydła mięsnego (zł/dt)	
BullStar Progres	280,00
BullStar Strong	264,50
kurczęta hodowlane (zł/dt)	
Kurka 1	236,00
Kurka 2	226,50
Kurka 3	218,50
drób wodny (zł/dt)	
Gęś / Kaczka 1	240,50
Gęś / Kaczka 2	223,50
indyki (zł/dt)	
Indyk Vit Starter	303,00
Indyk Vit Grower	285,00
Indyk Vit Finisz	265,00
preparaty mlekozastępcze (zł/dt)	
Agrolac 1	1150,00
Agrolac Excellent	1088,00
Agrolac Komfort Plus	870,00
Agrolac Len	745,00

premiksy (zł/dt)	
VitAgro Gold Repro Max	910,00
VitAgro Gold SomiFix	650,00
VitAgro Gold Smart	815,00
VitAgro Elita	705,00
VitAgro TMR	475,00
VitAgro Gold Standard	495,00
VitAgro Zasuszenie	640,00
VitAgro Gold Gladiator	435,00
Vit Agro Gold CJ Max	560,00
VitAgro Silver Efekt	465,00
VitAgro Silver Somat	545,00
VitAgro Karot	650,00
RumBa Active	655,00
KillAcid	555,00
Agro Bufor Tytan	475,00
Agro Bufor Max S.C.	398,00
Agro Bufor	388,00
Mycokill	680,00
Agro Fat	1151,50
Calcium Koncept	218,00
VitAgro Przygotowanie	930,00
VitAgro Lakto Somat	540,00
VitAgro Rozród	650,00
Pasze dla kur niosek (zł/dt)	
Kurka Nioska	228,00
Kurka Nioska Gospodarska	208,00
Kurka Nioska Zgrodowa	229,00
Koncentrat sojowy dla kur niosek	262,50
Premiksy dla kur niosek (zł/dt)	
KokoVitAgro	555,50
Kurczak brojler farmerski (zł/dt)	
Brojler Starter	257,00
Brojler Grower	241,00
Brojler Finisz	238,00
preparaty dietetyczne (zł/dt)	
Wigral Specjal C - tubka 100 ml	28,00
Ciekły Prąd - kanister	235,00
„MAZUR” Renata i Marcin Mazur sp.j. Kurzętnik	
Power Starter (25 kg)	112,00
Otręby pszenne	160,00
Power tucznik (25 kg)	103,00
Provit L (25 kg)	98,00
Provit P (25 kg)	105,00
Provit T (25 kg)	98,00
Śruta rzepakowa	220,00
Śruta sojowa	370,00

CENY ŚRODKÓW OCHRONY ROŚLIN (10.03.2023 r.)

Nazwa środka ochrony roślin	Spółdzielnia Ogrodniczo-Pszczelarska w Giżycku		Banaszewski Edwin Magazyn Biskupiec		P.U.-H. „CHEMIROL” Bartoszyce		ZrIO „Agroplon” Bartoszyce	
	opak.	zł	opak.	zł	opak.	zł	opak.	zł
HERBICYDY								
Cevino 500 SC					1 l	238,00	1 l	239,00
Galaxo 150 WG					0,2 kg	140,00		
Chwastox Extra 300 SL			1 l / 5 l / 10 l	35 / 115 / 196				
Chwastox Turbo 340 SL	1 l	42,00	1 l / 5 l / 10 l	47 / 185 / 340				
Granstar Ultra SX 50 SG	20 g	40,00						
Roundup Ultra	1 l	42,00						
Rosate Clean 360 SL			20 l	970,00				
Maister POWER 42,5 OD			5 l	900,00				
Fernando Forte 300 EC			1 l	125,00				
Halvetic			1 l / 10 l	55 / 410			5 l	200,00
FUNGICYDY								
Makler 250 SE					1 l	120,00		
AsPik 250 EC					1 l	168,00		
Porter 250 EC					1 l	128,70	1 l	125,00
Kendo 50 EW					1 l	348,00	1 l	350,00
X-Met 100 SL					1 l	200,00		
Kier 450 SC					5 l	989,00		
Ambrossio 500 SC					5 l	579,99	5 l	585,00
INSEKTYCYDY								
Los Ovados 200 SE					100 g	37,50		
Mospilan 20 SP							600 g	290,00
Delmetros 100 SC					1 l	195,40		
ZAPRAWY i regulatory								
Triter 050 FS			0,5 l	60,00	0,5 l	55,80		
Scenic 080 FS							1 l	290,00
Orius Extra 02 WS			0,3 kg	25,00				
Orius Extra 250 EW							1 l	85,00
Madron 50 FS					0,5 l	78,00		
Flutrix 050 FS					0,5 l	68,20		
Mepik 300 SL					1 l	82,00		
Regullo 500 EC					1 l	251,00		
CCC 750			5 l	52,00				

CENY ŚRODKÓW OCHRONY ROŚLIN (10.03.2023 r.)

Nazwa środka ochrony roślin	Agro – Mądryty		Hurtownia „Alczes” Lubawa		Mazur s.j Kurzętnik		Agro-Produkt M. Zelma Nowe Miasto Lubawskie	
	opak.	zł	opak.	zł	opak.	zł	opak.	zł
HERBICYDY								
Huzar Active Plus					5 l	699,00	5 l	700,00
Fenoxinn 110 EC	1 l	148,00			1 l	148,00	1 l	150,00
Fundamentum 700 WG	0,3 kg	58,00			150 g	320,00	38 g	70,00
Galaper 200 EC	1 l	68,00			1 l	67,00	1 l	70,00
Major 300 SL	1 l	156,00			1 l	169,00	1 l	170,00
Tristar 50 SG	0,3 kg	37,00						
Chwastox Turbo 340 SL					1 l/5 l/10 l	45/165/350	5 l	170,00
Maister POWER 42,5 OD					1 l	189,00	5 l	820,00
Mustang Forte 195 SE			1 l	69,00	1 l	82,00	1 l	76,00
Fusilade Forte 150 EC			1 l	129,00				
Puma Uniwersal 069 EW			1 l	139,00	0,5 l	86,00	1 l	128,00
FUNGICYDY								
Ambrossio 500 SC	1 l	130,00			1 l/5 l	149 / 608	1 l	150,00
Tarcza Łan 250 EW			1 l	69,00	1 l	98,00	1 l	99,00
INSEKTYCYDY								
Coragen 200 SC			50 ml	85,00	50 ml	96,00		
Delmetos 100 SC	1 l	175,00			100 ml/1 l	28 / 220		
Mospilan 20 SP					40 g	28,00		
ZAPRAWY I REGULATORY								
Mepik 300 SL	1 l	75,00			1 l/5 l	95 / 405	1 l	80,00
Toprex 375 SC					1 l	324,00	1 l	330,00

NOWOŚCI WYDAWNICZE

Dla rolnika otwarcie działalności gospodarczej to dodatkowe źródło dochodu. A wiele programów ułatwiających „start” jeszcze bardziej zachęca do podjęcia tego kroku. Przez lata jednym z takich programów był Program Rozwoju Obszarów Wiejskich w skrócie PROW, który wpisał się na stałe do słownika wszystkich podmiotów związanych bezpośrednio lub pośrednio z rolnictwem, stając się prawie synonimem dla programów wspierających w różny sposób rolnictwo i rozwój obszarów wiejskich. Nowa perspektywa finansowa na lata 2023-2027 wiązać się będzie oczywiście nie tylko ze zmianą nazewnictwa, ale przede wszystkim ze zmianą głównego dokumentu stanowiącego podstawę ubiegania się przez Polskę o środki finansowe. Krajowy Plan Strategiczny na lata 2023-2027 został przygotowany na podstawie zreformowanej Wspólnej Polityki Rolnej (WPR) i nowego pakietu aktów prawnych Unii Europejskiej zakładających finansowanie różnych interwencji (działań) objętych Planem z unijnych funduszy (Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarancji - EFRG oraz Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich – EFRROW). Plan Strategiczny WPR będzie realizował 9 celów szczegółowych Wspólnej Polityki Rolnej, w tym dwa z nich dotyczą właśnie działalności gospodarczej na terenach wiejskich:

- przyciąganie młodych rolników i ułatwianie rozwoju działalności gospodarczej na obszarach wiejskich,
- promowanie zatrudnienia, wzrostu, włączenia społecznego i rozwoju lokalnego na obszarach wiejskich, w tym biogospodarki i zrównoważonego leśnictwa,

Niezaprzeczalnie Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej 2023-2027 daje polskim rolnikom i polskiej wsi wiele możliwości rozwoju. Wspiera przede wszystkim zrównoważony rozwój polskich gospodarstw, sektor przetwórstwa oraz poprawę warunków życia i pracy w małych wiejskich miejscowościach. W Planie realizowane będą interwencje (działania) zachęcające do podejmowania działalności gospodarczej poprzez tworzenie i rozwój działalności gospodarczej na obszarach wiejskich.

Publikacje dostępne u doradców w Zespołach Doradców oraz do pobrania na stronie www.wmodr.pl.

CENY SKUPU MLEKA (10.03.2023 r.)

Spółdzielnia	Cena w zł. za jedn. tłuszczu	Cena w zł. za jedn. białka	Dopłata w zł. za klasę Extra	Średnia cena wypłacona za miesiąc /brutto/	Dopłata za wielkość dostawy	Dopłata
Spółdzielnia Mleczarska „MLEKPOL” w Grajewie ZPM Mrągowo				2,59		
Spółdzielnia Mleczarska „Mlekpol” Z.P.M. Mrągowo				2,44		
Spółdzielnia Mleczarska „MLEKOVITA” Oddział w Lubawie	0,11	0,10	0,10+0,05	2,36	0,10-0,22	Premia 0,25 dla każd. Prod. + 0,05 za zbiornik 0,04 za GMO + 0,02 za kontr. użytkowości.

CENY SKUPU ŻYWCA (zł/kg) (10.03.2023 r.)

Wyszczególnienie	Zakłady Mięsne MORLINY S.A. na zlecenie firmy OSI Poland FOOD WORKS Sp. z o.o.	Zakład Uboju Bydła Biskupiec	Ubojnia „Kąsek” Kisielice
ŻYWIEC WIEPRZOWY	brak skupu	brak skupu	Żywiec wieprzowy Strefa niebieska – 7,20 zł + VAT, Strefa różowa – 7,20 + VAT, Strefa czerwona – 6,80 + VAT – WBC kl. E – 9,35 + VAT
ŻYWIEC WOŁOWY	poubojowa klasa 0: jałówki – śr. 13,80 buhajki – śr. 12,90	poubojowa netto: jałówki pow. 320 kg R – 22,80 byki pow. 300 kg R – 21,30	jałówki: brak skupu byki /HF/: 10,00-13,00 zł + VAT byki mięsne: brak skupu
ŻYWIEC KROWY	śr. 13,35	poubojowa WBC netto > 320 kg R – 18,20	brak skupu

ŚREDNIE CENY TARGOWISKOWE (w zł) (10.03.2023 r.)

Targowisko / towar	pszenica (dt)	jeczmięń (dt)	pszenżyto (dt)	ziemniaki (dt)	jaja (szt.)
Biskupiec				200-250	1,00-1,30
Elk	105-115	70-80	75-90	100-120	0,90-1,30
Giżycko				190-270	0,90-1,60
Olecko	110	90	95	110-120	0,80-1,30
Orneta	150	130		170	1,20
Pisz				170	1,00-1,70
Szczytno				250	1,00-1,60

CENY NAWOZÓW MINERALNYCH (10.03.2023 r.)

Nazwa	zł / dt	zł / dt	zł / dt	zł / dt	zł / dt	zł / dt	zł / dt
Mocznik 46%	330,00	340,00	300,00	395,00	340,00	290,00	285,00
Saletra amonowa 34%	302,00	300,00	310,00	360,00	340,00	295,00	292,00
Saletrzak	280,00	275,00	270,00	430,00	320,00	277,00	285,00
Saletrosan NS 26(13)	260,00	260,00					
Siarczan potasu K ₂ O SO ₃	370,00	380,00		385,00			
Siarczan amonu	430,00	435,00		330,00		180,00	
Superfosfat wzbog. 40% P ₂ O ₅ gran.	148,00	150,00					
Siarczan magnezu							
RSM			280,00			258,00	
Amofoska NPK 4:12:12			320,00				
Amofoska NPK 4:12:20						260,00	
Amofoska NPK 4:16:18	380,00	375,00					340,00
Amofoska 5:10:25				365,00			
Amofoska 4:10:15				325,00			
Polifoska 6:20:30	499,00	495,00	480,00	440,00		445,00	450,00
Polifoska 5:15:30							
Sól potasowa granulowana 37% K	380,00	375,00		385,00			
NPK 5:10:21							410,00
NPK 7:20:30							442,80
NPK 5:15:25							426,60
Lubofoska 4:12:12			370,00				
NP(S) 8:28:(9)							
wapno kredowe	65,00	62,00		70,00			
wapno granulowane (wapniowe)	65,00	68,00				54,00	60,00
Wapno magnezowe	65,00	68,00					60,00
Wapno magnezowe (sypkie)							
Wapno tlenkowe CaO+MgO 75%							15,80

CENY USŁUG ROLNICZYCH (10.03.2023 r.)

Usługa/firma (zł/godz)	SKR Rybno	SKR Rudzience	Agroperfekt Kieselice
Orka pług 4-skibowy	200,00	300,00	280,00
Orka pług obrotowy 4-skibowy		360,00	
Roztrząsanie obornika		225,00	
Transport 1-przyczepa	150-200	200,00	
Transport 2-przyczepy		230,00	
Siew kukurydzy, siewnik 4 rzędowy		250,00	180,00
Najem ciągnika		210,00	
Siew nasion kukurydzy (siewnik Gaspardo 6-rzędowy)		330,00 zł/ha	
Siew zbóż			210,00
Wysiew nawozów		210,00	
Rozwożenie wapna z załadunkiem			50,00 zł/t
Kultywator	200,00		
Agregat 2 kultywatory z wałkiem		360,00	
koszenie kosiarką rotacyjną		235,00	180,00 zł/ha
Zbiór prasą Z 224 słomy i siana		19,37-23,72 zł/ha	
Wypożyczenie ciągnika		125,00	150,00
Podsiew traw siew.VERDO		320,00	230,00
Talerzowanie	200,00	320,00	
Ładowarka/cyklop	200,00	210,00	160,00
Koparka	250,00		
Równarka	150,00		
Zestaw niskopodwoziowy	200,00		
kombajn Bizon Zo 58 (szarpacz słomy)		550,00	
Odwóz kiszonki 4 t		200,00	
Prasowanie słomy na bele prostopadłościennne			55,00 zł/szt.
Zbiór zielonek		700-750	330,00 zł/przyczepa
Sieczkarnia 8 rzędowa ha+2 odwozy		1400,00	
Sieczkarnia 6 rzędowa+ 2 odwozy		1400,00	
Sieczkarnia 6 rzędowa godz.		1650,00	
Sieczkarnia 8 rzędowa godz.		1650,00	
Roboczogodzina warsztat		100,00	
Rębak z obsługą		200,00	
Rębak wynajem		500,00	
Wywóz + rozrzutnik		225,00	
Gnojowica 2000 l		210,00	
Gnojownica 4000 l		245,00	
Wysiew nawozu-wapno		210,00	

Grupy produkcyjne receptą na poprawę opłacalności

Aby zwiększyć opłacalność warto rozważyć produkcję w grupach produkcyjnych, które pozwalają na maksymalizację wykorzystania chlewni.

Paweł Psiuk

Doradca Zespołu Doradców w Działdowie

Produkcja trzody w Polsce prowadzona jest głównie w małych i średnich stadach. W takich stadach wyproszenia są ciągle, to znaczy że po zwolnieniu kójca porodowego zajmuje go kolejna locha która akurat jest najwyżej w ciąży. Taka organizacja pracy nie pozwala na zaplanowanie prac w gospodarstwie, oraz powoduje że grupy prosiąt jakie uzyskujemy są nierównomierne, ponadto nie wykorzystujemy optymalnie pomieszczeń jakie posiadamy. Sposobem na to jest przejście do produkcji w grupach. System wyprosen grupowych pozwala na dokładne zaplanowanie prac z odpowiednim wyprzedzeniem, praca z większą grupą loch powoduje że w jednym czasie wykonujemy zabiegi takie jak przemieszczanie loch, krycie, obserwowanie porodów na większej liczbie zwierząt, więc czas jaki poświęcamy na przeliczeniu na jedno zwierzę ulega znacznej redukcji. Kolejną korzyścią jaką uzyskujemy jest to, że większa liczba zwierząt jest w tym samym momencie ciąży. Oznacza to, że przeprowadzenie badania USG ciąży które jest możliwe do wykonania już w 21 dniu ciąży, może być wykonane na większej liczbie loch co obniża koszt jego wykonania w przeliczeniu na jedno zwierzę. Im szybciej zdiagnozujemy brak ciąży u lochy tym niższe koszty utrzymywania jałowej lochy ponosimy.

Przejście na rytmiczny cykl wyprosen wymaga odpowiedniego przygotowania. Przede wszystkim należy zacząć od tego w jakim cyklu chcemy pracować. Do wyboru mamy między innymi: -jednotygodniowy, -trzytygodniowy, -pięciotygodniowy. Wybór cyklu zależy w głównej mierze od możliwości stanowiskowych jakie posiadamy w budynku oraz wielkości stada jakie posiadamy.

Aby przejść na system grupowy należy lochy które są w czwartym tygodniu ciąży odsadzić w czwartek tak aby ruja wystąpiła w poniedziałek, aby stworzyć odpowiednią grupę należy lochy, które wcześniej się oprosiły zostawić dłużej na porodówce i także odsadzić je w czwartek z lochami będącymi w 4 tygodniu laktacji. Jeśli loch jest zbyt mało możemy do grupy dołączyć także lochy będące w 3 tygodniu laktacji postępując z nimi analogicznie jak z poprzednimi.

W przypadku cyklu 3-tygodniowego postępujemy tak aż utworzymy 7 grup produkcyjnych. Wdrożenie całego cyklu zajmuje około 6 miesięcy. Po wdrożeniu cyklu bardzo ważna jest konsekwentna praca tak aby liczebność grup oraz zabiegi odbywały się w odpowiednim czasie.

Cykl 3-tygodniowy

Cykl, w którym stado loch dzielimy na 7-grup. Wyproszenia następują co 3-tygodnie jak skazuje nazwa cyklu. W tym cyklu musimy posiadać 2 komory które naprzemiennie zasiedlamy co 6 tygodni w cyklu tym w każdej komorze mamy:

- 1 tydzień na wprowadzenie lochy i jej zaadoptowanie do warunków środowiskowych panujących na porodówce,
- 4 tygodnie laktacji,
- 1 tydzień na przeprowadzenie mycia i dezynfekcji porodówki oraz jej przygotowanie do zasiedlenia przez następną grupę loch.

Co ważne cykl ten odpowiada naturalnemu cyklowi rujowemu loch, tak więc w przypadku powtórzenia rui przez lochę po prostu dołączamy ją do następnej grupy.

Cykl 1-tygodniowy

Cykl ten wymaga podzielenia stada na 21 grup. Sprawdza się w dużych stadach powyżej 200 loch. Praca w tym cyklu pomaga na łatwiejszą organizację pracy w chlewni, co ma szczególne znaczenie w przypadku organizowania pracy pracownikiem, gdyż każdy tydzień pracy wygląda tak samo. W cyklu tym jednak, aby zachować zasadę cpp-cpp konieczna jest odpowiednia ilość komór porodowych oraz odchowu prosiąt. Co oznacza, że cykl ten sprawdza się w budynkach które są budowane już z myślą do jego wdrożenia.

Cykl 5-tygodniowy

System ten jest ciekawą alternatywą dla dwóch przedstawionych powyżej. System ten szczególnie zalecany jest w chlewniach, w których sektor porodowy nie jest możliwy do podzielenia, gdyż w przypadku tego systemu wystarcza jedno pomieszczenie porodowe. Stado loch dzielimy na 4 grupy. Cykl ten popularny jest w krajach Europy zachodniej, a w naszym kraju dopiero zyskuje popularność. Największą przeszkodą w przypadku stosowania tego cyklu jest to, że nie jest on zgodny z naturalnym cyklem rujowym loch. W przypadku loch które powtórzą ruję możemy stosować albo terapię hormonalną aby lochę dopasować do następnej grupy albo pokryć ją po 6 tygodniach a prosięta odsadzić jako trzytygodniowe z całą partą urodzonych wcześniej 4-tygodniowych.

Jest wiele cykli, w których możemy pracować w stadzie loch jakie posiadamy w gospodarstwie, tak więc wybranie odpowiedniego cyklu do naszego stada nie powinno stanowić problemu, a korzyści jakie uzyskamy po jego wdrożeniu będą z całą pewnością przemawiać za jego stosowaniem.

Źródła:

- *Organizacja produkcji trzody chlewnej-sterowanie rozrodem A. Skoracki Centrum doradztwa rolniczego w Brwinowie oddział w Poznaniu*
- <https://www.agropolska.pl>
- <https://www.topagrar.pl>
- <https://www.tygodnik-rolniczy.pl>

Oddziaływanie zakwaszonych gleb na środowisko i produkcję roślinną

Polska jest krajem charakteryzującym się dużym potencjałem produkcyjnym rolnictwa, wynikającym z relatywnie dużej powierzchni użytków rolnych w stosunku do pozostałych krajów UE.

mgr inż. Artur Jankowski

Doradca Zespołu Doradców w Nidzicy

Ważnym czynnikiem produktywności jest wielkość powierzchni użytków rolnych, lecz jeszcze ważniejsza jest ich jakość. Wartość syntetycznego wskaźnika jakości polskich gleb oceniana jest na 60-70 punktów. Dla porównania u naszych zachodnich i południowych sąsiadów jest to aż 100 punktów. Dodatkowo uwzględniając niesprzyjające warunki klimatyczne nie powinien dziwić fakt, że produktywność gleb Polski nie osiąga nawet połowy produktywności gleb innych krajów europejskich. Drugim bardzo istotnym aspektem decydującym o jakości gleb jest ich polodowcowe pochodzenie. Ponad 90% polskich gleb zostały wytworzone ze skał osadowych, przyniesionych przez lodowce ze Skandynawii. W związku z tym większość naszych gleb jest silnie lub umiarkowanie zakwaszona i posiada małą zdolność zatrzymywania wody i składników pokarmowych oraz niską zawartość substancji organicznej. Nakładają się na to także procesy antropogenicznego zakwaszania, czyli działalność przemysłu i emisja związków SO_2 , NO_x i NH_3 . Emisja tlenków azotu pochodzi w większości ze spalania surowców energetycznych takich jak węgiel i pochodnych ropy naftowej.

Odczyn gleb jest podstawowym wskaźnikiem ich jakości, a wartości pH w KCl<4,5 wskazują na degradację środowiska glebowego. Pierwszym symptomem zakwaszenia środowiska glebowego jest redukcja systemu korzeniowego rośliny prowadząca do dysfunkcji rośliny w profilu glebowym. Skutkuje to zwiększonym wymyciem azotanów, chlorków i siarczanów oraz brakiem możliwości pobierania kationów wapnia i magnezu, w optymalnych ilościach do prawidłowego pobierania i gospodarki azotem. Jest to szczególnie niebezpieczne ze względu

na złą relację pomiędzy N:P:K w stosowanych w Polsce nawozach mineralnych na niekorzyść fosforu i potasu.

Podstawą w przeciwdziałaniu zakwaszania środowiska glebowego jest stosowanie nawozów zawierających związki wapnia lub wapnia i magnezu. Wapnowanie jest ważnym zabiegiem agrotechnicznym i środowiskowym, o wielkim wpływie na właściwości fizyczne, fizykochemiczne i biologiczne gleby. Przyczynia się do zwiększenia aktywności mikrobiologicznej gleby, aktywizacji procesów mineralizacji, zwiększenia przyswajalnych i dostępnych składników mineralnych. Wapnowanie wpływa również na zmniejszenie rozpuszczalności soli metali ciężkich prowadząc do ograniczania ich przemieszczania w łańcuchu troficznym.

Skutki zakwaszenia gleb, wynikające z procesów akumulacji i neutralizacji protonów (H^+) w środowisku, zazwyczaj rozpatruje się biorąc pod uwagę tylko straty produkcyjne w rolnictwie. Plony roślin uprawianych na glebach o odczynie kwaśnym i bardzo kwaśnym mogą być mniejsze o 15-25%. Z trzech podstawowych makroskładników (N, P, K), najsilniej na zakwaszenie gleby reaguje fosfor. Gleby bardzo kwaśne w ponad 50%, wykazują bardzo niską zawartość przyswajalnego fosforu. Z kolei w glebach o odczynie obojętnym i zasadowym udział gleb o bardzo niskiej i niskiej zawartości fosforu nie przekracza 13%. Zjawisko zakwaszenia gleb uprawnych w szerszym aspekcie prowadzi również do zakłóceń w funkcjonowaniu ekosystemów do nich przyległych, wodnych czy też atmosfery.

Źródło:

- Ochal P., Kopiński J. Wpływ zakwaszenia gleb na środowisko i produkcję roślinną. Studia i raporty IUNG-PIB. ZESZYT 53(7): 9-23

Aktualizacja wymagań dotyczących programu azotanowego

Od bieżącego roku, dokładnie od 8 lutego weszły w życie zmiany dotyczące „Programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu”.

dr inż. Paweł Urbanowicz

Starszy Specjalista Działu Rolnictwa Ekologicznego i Ochrony Środowiska

Celem Programu działań jest zmniejszenie zanieczyszczenia wód, spowodowane nawożeniem użytków rolnych nawozami zawierającymi w swym składzie azot, w tym nawozami naturalnymi tj. gnojówką, gnojowicą, obornikiem oraz zapobieganie dalszym zanieczyszczeniom tego rodzaju. Program działań został opracowany zgodnie z ustawą z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne.

Po przeprowadzeniu kompleksowych analiz do obowiązującego już od kilku lat programu azotanowego wprowadzono zmiany dotyczące m.in.:

- wprowadzenia elastycznego wiosennego terminu nawożenia, zależnego od temperatury w okresie od dnia 1 lutego do 1 marca;
- aktualizacji wskaźników produkcji nawozów naturalnych i zawartego w nich azotu. Dodano nowe grupy zwierząt, takie jak alpaki, lamy, osły czy bawoły oraz uporządkowano podział na grupy technologiczne dla innych gatunków (w tym m.in. dla świń oraz zmieniono współczynniki DJP dla warchlaków i prosiąt). Uwzględniono także zasady obliczania produkcji nawozów naturalnych w przypadku otwartego systemu utrzymania;
- aktualizacji sposobu obliczania maksymalnych dawek nawozów azotowych dla niektórych upraw, takich jak m.in.: kukurydza uprawiana na zieloną masę, kapusta włoska, konopie włókniste, len włóknisty oraz szparagi;
- uzupełnienia wartości pobrania azotu dla użytków zielonych, w zależności od kategorii agronomicznej oraz zawartości materii organicznej gleby;
- doprecyzowania sposobu postępowania z komunalnymi osadami ściekowymi i ściekami wykorzystywanymi do celów rolniczych. Dodanie równoważników nawozowych dla ścieków przeznaczonych do rolniczego wykorzystania i komunalnych osadów ściekowych, pozwalających na uwzględnienie tych źródeł azotu w bilansach.

Zmiany dotyczące elastycznego terminu nawożenia w gospodarstwie rolnym

W ubiegłych latach zabronione było stosowanie nawozów na gruntach rolnych w terminach innych niż wskazane w tabeli 1. W obecnym roku wprowadzone zostały zmiany dotyczące możliwości stosowania nawozów wcześniej w okresie od pierwszego do ostatniego dnia lutego, gdy średnia temperatura powietrza przekroczy:

- 3°C w przypadku roślin zasianych jesienią, upraw trwałych, upraw wieloletnich i trwałych użytków zielonych,
- 5°C w przypadku pozostałych upraw.

Jako przekroczenie danej temperatury należy rozumieć termin, w którym przez 5 następujących kolejno po sobie dni (każdego dnia), średnia dobową temperatura powietrza przekroczyła 3°C lub termin, w którym przez pięć następujących kolejno po sobie dni, (każdego dnia) średnia dobową temperatura powietrza przekroczyła 5°C.

Wykaz powiatów, w których średnia dobową temperatura powietrza przekroczy 3°C, bądź 5°C, będzie publikowany codziennie, w okresie od pierwszego do ostatniego dnia lutego, na stronie internetowej Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej – Państwowego Instytutu Badawczego w zakładce „Kryterium wcześniejszego terminu nawożenia”.

Kryterium wcześniejszego terminu nawożenia, czyli wykaz średniej dobowej temperatury dla całej Polski z podziałem według powiatów dostępny jest na stronie: https://agrometeo.imgw.pl/kryterium_wczesniejszego_terminu_nawozenia.

Należy również zaznaczyć, iż Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej – Państwowy Instytut Badawczy informuje jedynie o osiągnięciu wskazanych wyżej progów średniej dobowej temperatury. Instytut nie decyduje o możliwości wcześniejszego stosowania nawozów i nie jest odpowiedzialny za skutki wykorzystania wyżej wymienionych informacji. Przekroczenie średniej dobowej temperatury powietrza 3°C lub 5°C nie jest jedynym warunkiem wcześniejszego zastosowania nawozów. Warunki rolniczego wykorzystania nawozów określają przepi-

Tabela 1. Terminy stosowania nawozów

Rodzaj gruntów	Rodzaj nawozów	Nawozy azotowe mineralne i nawozy naturalne płynne	Nawozy naturalne stałe
Grunty orne		1 marca – 20 października	1 marca – 31 października
Grunty orne na terenie gmin z załącznika nr 2 do Programu		1 marca – 15 października	
Grunty orne na terenie gmin z załącznika nr 3 do Programu		1 marca – 25 października	
Uprawy trwałe, uprawy wieloletnie, trwałe użytki zielone		1 marca – 31 października	1 marca – 30 listopada
Grunty odłogowane		Nie stosuje się nawożenia cały rok, dopuszcza się jedynie nawożenie jesienią przed planowanym zakończeniem odłogowania	

sy powszechnie obowiązującego prawa, w szczególności ustawa z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu oraz ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne. Jednym z dodatkowych warunków w tym przypadku jest to, iż zabrania się stosowania nawozów na glebach zamrzniętych, zalanych wodą, nasyconych wodą lub przykrytych śniegiem (za glebę zamrzniętą nie uznaje się gleby, która rozmarza co najmniej powierzchniowo w ciągu dnia).

Przechowywanie nawozów naturalnych w gospodarstwie rolnym

Program działań zobowiązuje rolników do zapewnienia bezpiecznego dla środowiska przechowywania nawozów naturalnych, wytwarzanych w gospodarstwie rolnym lub przyjętych od innego gospodarstwa rolnego, przez okres, w którym nie jest możliwe ich rolnicze wykorzystanie. Wymaga to zapewnienia:

- nieprzepuszczalnych miejsc do przechowywania nawozów naturalnych stałych;
- miejsc przykrytych, zbiorników na nawozy naturalne płynne.

Miejsca, w których przechowywane są nawozy, powinny posiadać szczelne dno i ściany (uniemożliwiające przecieki) oraz przykrycie np. osłoną elastyczną bądź osłoną pływającą. Pojemność zbiorników na nawozy naturalne płynne powinna umożliwiać ich przechowanie przez okres minimum 6 miesięcy, natomiast powierzchnia miejsc do przechowywania nawozów naturalnych stałych powinna umożliwiać ich przechowanie przez okres minimum 5 miesięcy. W przypadku utrzymania zwierząt gospodarskich na głębokiej ściółce obornik może być przechowywany w budynku inwentarskim o nieprzepuszczalnym podłożu. Program działań dopuszcza również czasowe przechowywanie obornika bezpośrednio na gruntach rolnych, jednak nie dłużej niż przez okres 6 miesięcy od dnia utworzenia każdej z pryzm.

Tabela 3. Wymagania stawiane gospodarstwom rolnym przez program azotanowy, podział ze względu na wielkość gospodarstwa

Małe – do 10 ha użytków rolnych lub do 10 DJP	Średnie – od 10 do 100 ha użytków rolnych lub od 10 do 60 DJP	Duże – powyżej 100 ha użytków rolnych lub powyżej 50 ha upraw intensywnych lub powyżej 60 DJP	Bardzo duże – prowadzą chów lub hodowlę większą niż 40 tys. stanowisk drobiu lub powyżej 2 tys. stanowisk dla świń o wadze ponad 30 kg lub powyżej 750 stanowisk dla macior
<ul style="list-style-type: none"> ■ przestrzegania terminów nawożenia i składowania nawozów naturalnych; ■ zachowania odległości od zbiorników wodnych i cieków podczas nawożenia; ■ przechowywania dokumentacji. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ przestrzegania terminów nawożenia i składowania nawozów naturalnych; ■ ewidencja nawożenia azotem; ■ przestrzegania stosowania maksymalnych dawek azotu (najlepiej na podstawie planu nawożenia azotem); ■ zachowania odległości od zbiorników wodnych i cieków podczas nawożenia; ■ przechowywania dokumentacji. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ przestrzegania terminów nawożenia i składowania nawozów naturalnych; ■ ewidencja nawożenia azotem; ■ plan nawożenia azotem sporządzony samodzielnie lub przez doradcę; ■ zachowania odległości od zbiorników wodnych i cieków podczas nawożenia; ■ przechowywania dokumentacji. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ przestrzegania terminów nawożenia i składowania nawozów naturalnych; ■ ewidencja nawożenia azotem; ■ plan nawożenia azotem zatwierdzony przez stację chemiczno-rolniczą i kopia planu przesłana do wójta lub burmistrza oraz do WIOŚ; ■ zachowania odległości od zbiorników wodnych i cieków podczas nawożenia; ■ przechowywania dokumentacji.

Uwaga!!! W przypadku rozpoczęcia budowy lub przebudowy miejsc do przechowywania nawozów naturalnych przed wejściem w życie nowego Programu zachowują ważność obliczenia pojemności, lub powierzchni wykonane zgodnie z Programem z 2020 r.

Tabela 2. Terminy dostosowania gospodarstw rolnych do programu azotanowego

Podmioty prowadzące chów lub hodowlę <ul style="list-style-type: none"> ■ drobiu powyżej 40 000 stanowisk ■ świń powyżej 2 000 stanowisk dla świń o wadze ponad 30 kg lub <ul style="list-style-type: none"> • 750 stanowisk dla macior • oraz zwierząt gospodarskich w liczbie większej niż 210 DJP 	Termin upłynął 31.12.2021 r.
Podmioty prowadzące chów lub hodowlę zwierząt gospodarskich w liczbie mniejszej lub równej 210 DJP;	31.12.2024 r.

Wymagania dotyczące planu nawożenia azotem

Rolnicy są zobowiązani do opracowania planu nawożenia azotem albo obliczania maksymalnych dawek azotu, o których mowa w Programie działań. Obowiązek ten nie dotyczy nawożenia upraw pod osłonami (szklarnie, inspekty, namioty foliowe) oraz upraw kontenerowych, wykorzystujących technologię zamkniętego obiegu nawozów i wody. Plan nawożenia azotem opracowuje się zgodnie ze zbiorem zaleceń dobrej praktyki rolniczej, na podstawie składu chemicznego nawozów oraz potrzeb pokarmowych roślin i zasobności gleb, uwzględniających stosowane nawozy, odpady czy ścieki.

Uwaga!!! Zgodnie z nowymi wytycznymi plany nawożenia azotem i obliczenia maksymalnych dawek azotu wykonane przed dniem wejścia w życie rozporządzenia na podstawie przepisów dotychczasowych zachowują ważność do dnia 31 grudnia 2023 r.

Wydarzenia

Romualda Fedorowicz

Praca zgłoszona do konkursu wspomnień pn. „W kręgu ogniska domowego na Warmii i Mazurach. Osoby, przedmioty, relacje na warmińsko-mazurskiej wsi XX wieku. Opowiadania wybrane”. Opublikowana w wydany przez WMODR tomiku wspomnień.

Cieszę się bardzo, że mogę z Wami podzielić się swoimi wspomnieniami. Tak kiedyś było. Tak zaczynał pracę nauczyciel. Mam 86 lat – doskonale pamiętam wszystkie wydarzenia. Z poważaniem – Romualda Fedorowicz

Minęło już tyle lat, a słowa Pani Dyrektor brzmią jakby były wypowiedziane wczoraj – „Dziewczyny, w Gołdapi są trzy pułki wojska”.

Zachęta niezła. Może z niej skorzystać? Nakaz pracy jest. Dyplom nauczycielski też. No to w drogę. Dziewczęta na to jak na lato. Gwarnie i wesoło dojechałyśmy do Gołdapi. No i tu zaczęły się schody. Ciemno, szaro i ponuro. Pierwszą noc przesiedziałyśmy na dworcu. Rześkie i wilgotne powietrze nas przywitało. Ruszyliśmy w nieznaną. Nigdzie ludzi. Miasto Gołdap w rozsypce. Wszędzie gruz i cegły. Na środku zburzony kościół, tylko jedna ściana pozostała cała, na której był krzyż. Znalazłyśmy Wydział Oświaty. Poupychano nas, gdzie się tylko dało. Każdą do innej miejscowości. Mnie przypadła Widgóra. Wtedy nazywały się Widryny, a potem Widginy, a pospolicie Widgóra. To jest około 20 km od Gołdapi.

Autobus przywiózł mnie do Żabina. I tu zaskoczenie. W Żabinie dokładna kontrola dokumentów. Wielkie zaskoczenie – żołnierze sprawdzali dokumenty. Zanim się obejrzałam – nikogo nie było już na placu. Każdy poszedł w swoją stronę. I tak stoi „sierotka” na placu. Gdzie iść? W którą stronę mam się udać? Nawet nie ma kogo zapytać się. Z wieży obserwacyjnej żołnierz coś mówił, ale za daleka odległość, żeby coś usłyszeć. Wieża z ogromnych bali zbudowana. Jest bardzo wysoka. Chcę go zapytać – w którą stronę do Widgóry – on mnie nie słyszy. Ciemno się robi. Strach mnie ogarnął. Co mam robić? Boże, dopomóż mi. Chodzę tam i z powrotem. Nigdzie żywej duszy. W końcu przyszedł żołnierz – starszy pan. Dygnęłam, coś tam mówiłam, a on nic. Wziął mnie za rękę i gdzieś prowadzi. W dół. Czuję ciarki na plecach. Popatrzyłam na niego, pomyślałam, człowiek stateczny, krzywdy mi nie zrobi. Minęliśmy kościół, zaraz w lewo – zapukał do drzwi. Wyszła pani, opatulona, skrzywiona, poburczała na niego, ale kazała mi wejść do domu. To była szkoła, mała jednoklasówka, a ta pani – to nauczycielka tej szkółki. No i wtedy wzięłam głęboki oddech. Nakarmiła mnie i kazała iść spać.

Początkowo nie mogłam zasnąć, a potem jak zasnęłam, to obudziła mnie ta pani i kazała zbierać się, bo ten pan już czeka przed domem.

Wychodząc obwieścił mi, że idziemy do Widgóry. No i poszliśmy. Po drodze podziwiałam piękno przyrody. Zieleń przybierała barwę zgaszonej zieleni. Kasztany i buki – czerwieni. Jarzębina gubiła swoje korale, a brzoza żółto-pomarańczowo złociła świat. Mój towarzysz mało mówił. Gdy o coś pytałam – to tylko „tak” lub „nie”. Szliśmy krętymi drogami. Piasek wsypywał się mi do pantofli, więc co raz musiałam przystanąć i wysypać.

No i dotarliśmy do Widgóry. Tam na nas czekały dwie młode nauczycielki. Jaka radość mnie ogarnęła. One chyba czuły to samo.

No i zaczęłyśmy we trójkę swoją harówkę. Szkoła, jak wiele podobnych, miała dwie klasy większe i dwie mniejsze, a kancelarię po środku. Na górze trzy pokoje – każdej po jednym i wspólna kuchnia. Nauka odbywała się w klasach łączonych. Dzieci miłe, posłuszne. Nie było z nimi kłopotu. Garnęły się do nauki – tak jak w tym wierszyku.

*„Promyczek złoty zajrzał do chaty
Czas wstawać, nie ma co czekać
Nie będzie zapłaty
Kubek mleka i pajda chleba
Tyle wystarczy, więcej nie trzeba
Kaftan wymięty, krótkie porcięta
Na plecach drewniany tornister przypięty
A w tym tornistrze, cuda i dziwy
Trudno wierzyć, ale prawdziwy
Kilka zeszytów z oślimi uszami
Wymięta czytanka z wierszykami
Podręcznik z rachunków
Przez niego tyle frasunków
W drewnianym piórniku, takim z zasuwką
Ołówek, gumka i obsadka ze stalówką
Choć skąpo, boso, ale wesoło
Połą ścieżką idzie pachole
„Dzień dobry” powiedzieć szkole.”*

Większość rodziców pracowała w miejscowym PGR, pozostali to rolnicy indywidualni. Współpraca z rodzicami była wspaniała. Troszczyli się o nas jak mogli. Trzy nauczycielki, wszystkie po liceach pedagogicznych. No i do roboty. Na każdy dzień, na wszystkie lekcje trzeba było mieć konspekt. To była zmora dla początkujących, niedoświadczonych.

Nagorzej było z wyżywieniem. Bywało tak, że czasem cały dzień nic nie jadłyśmy. Kiedyś sąsiadka dała nam czterdzieści jajek. Zjadłyśmy w ciągu jednego dnia. Chleb brałyśmy od innej sąsiadki – ale był smaczny. Najgorzej było z oświetleniem. Elektryczności nie było. Po naftę trzeba było jechać pożyczonym rowerem do Bani Mazurskich. A bywało tak, że już koło, albo niedaleko szkoły, butelka pobiła się (plastików nie było). No i siedziałyśmy po ciemku.

Najprzyjemniej wspomina się choinki szkolne. Zapach świerku czuć było w całej szkole. Duże drzewko świerkowe przyozdobione własnoręcznie zrobionymi ozdobami, zabawkami, łańcuchami, gołąbkami, koszyczkami, a na czubku pięciopalcową gwiazdą. Była część artystyczna – wierszyki, piosenki, no i prezenty. Wszystkie takie same – ciastka, słodycze i pomarańcza. Po imprezie dzieci szły do domów, a rodzice zostawali. I tu następował jarmark cudów. Spod fartuszek pojawiały się różne smakołyki. A każda pani, chcąc popisać się przed inną, wymyślała co tylko było można. Były

bułeczki nadziewane, biszkopty, karpátky, bigos, kotlety i wędliny w różnych odmianach.

Mężczyźni oczywiście alkohol.

Najzabawniej było – kiedy już po kilku kieliszkach panowie zaczynali się bawić. Na środku sali postawiono butelkę, była wędka zrobiona z długiej gałęzi zakończona metalowym kółkiem i uwiązana na grubej nitce. W odległości około 1,5 m trzeba było założyć kółko na stojącą butelkę. Kółko mało co większe od butelki. Niewielu to się udało. Ale ile było frajdy, śmiechu, doping. Dla zwycięzcy były nagrody – garść cukierków. Kiedy zbrzydło jedno, zaczynało drugie – była ciuciubabka, jedzie pociąg. I tak bawiono się aż do rana. Orkiestra składająca się z akordeonu, skrzypek i bębna grała zawzięcie.

Takie imprezy powtarzały się kilka razy do roku. Rodzice organizowali, a my jako ciało pedagogiczne tym kierowaliśmy. Ale nie było tak różowo, wpadki też były.

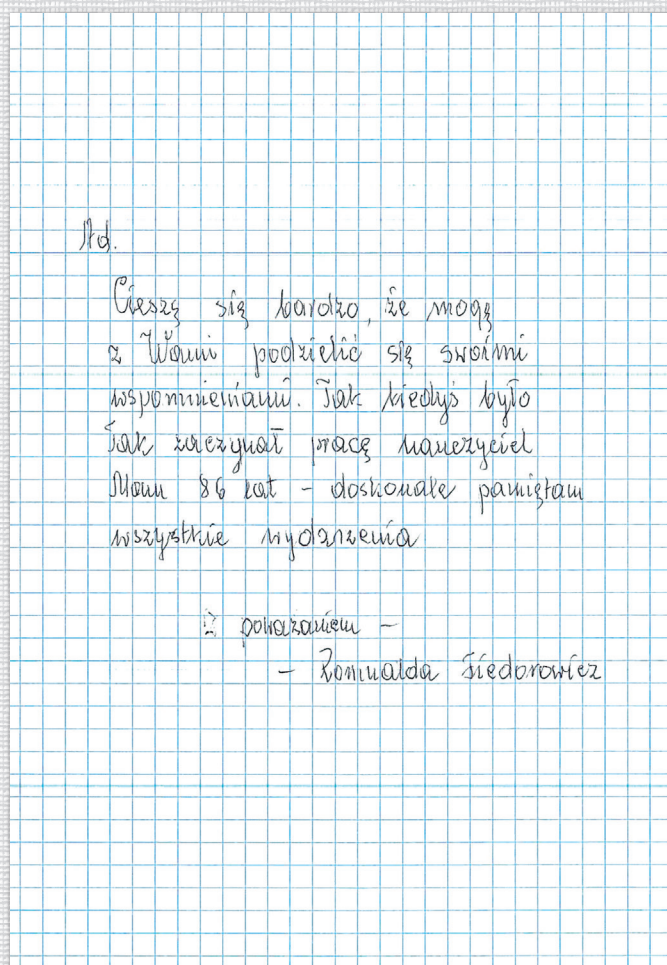
Miałam jako takie zdolności malarskie, a kazano namalować Lenina. Znalazłam dużą płytę i zabrałam się do malowa-

nia. Lenin, jak Lenin, wyszedł dobrze, ale uznałam, żeby był kontrast, dałam mu tło zielone. Donieśli. Na tę wieść – sekretarz KC PZPR zrugął mnie porządnie – kazał to malowidło zdjąć i namalować drugi, na czerwonym tle. Co pan każe, sługa musi. Zabrałam się do malowania drugiego obrazu.

Opodal, na skraju lasu, na górze mieliśmy Grób Nieznanego Żołnierza. Co roku chodziliśmy tam, zapalaliśmy świeczkę. Z polnych kwiatów robiliśmy wiazanki. Było poważnie i smutno. Żeby nam raźniej było, dali nam jednego mężczyznę. No i teraz nas jest czworo. Młody chłopak, tylko co po wojsku, wysportowany. Lubił wypadki do lasu. Aż pewnego razu, wraca wystraszony i mówi – „Nasi bohaterowie uciekli”. Jak to uciekli? Tam był krzyż i napis „Russen soldaten”. Nie ma ich. Został po nich dół. Krzyż leży obok. Jama głęboka w kształcie prostokąta. Nie mogliśmy doczekać końca lekcji. Idziemy wszyscy. Faktycznie – jest dół, krzyż leży obok, ziemia rozkopana, podeptana.

Niemiec przechrzył nas. Jacy my byliśmy naiwni.

Rękopis autorki

Miasto już tyle lat, a słowa Pani Dyrektor brzmią
 jak by były wypowiedziane wczoraj - Winieryny,
 w Górczycy są trzy "Główni Wojaka"
 Łobozka, Mielka, Mole i nie skorzystał
 Wszak pracy jest, tytułem numeracji też
 No to w drogę, winieryna na to jak ma lato.
 Cisarnie i wesoło dojeżdżamy do Górczycy.
 No i tu weszliśmy się schody, łuski, siano, pomora.
 Świerzą moc przedsiwinieryny na dworku
 Kieszkie i winieryne pomiatano nas przytłocilo
 Ruszyliśmy w nie znane, widać ludzi.
 Miasto Górczycy w rozrywce, winieryne gnia i cegły.
 Na środku zbuntowani kocioty, tylko jedna śiana
 pozostała cała na której były krzyż.
 Winierynyśmy Mydła i Osiwicy, rozrywano nas
 gdzie się tylko dało. Każda do swojej miejscowości.
 Winieryna przypadła Winieryna, wtedy wzięliśmy się
 Winieryny, a potem Winieryny, a pospolicie Winieryna
 to jest około 30 km od Górczycy
 Autobus przyjeżdżał mi do Żabina. I tu zakazano.

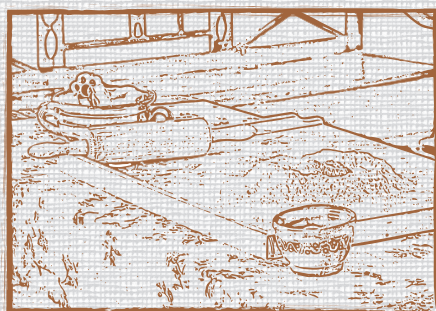
No i postaliśmy. Po drodze podziwiałam piękno przyrody
 Żabina przybierana barwą rozrywki zieloni. Keszczany i
 kuci - czerwona, jaśniejsza gubiona swoje korale
 a brzoza, żółto - pomarańczowo złocista świat.
 Mój towarzysze mało mówili. Gdy o coś pytałem to tylko
 tak lub nie. Słyszeliśmy krzyki drogowi. Świszc
 wysypał się mi do pantofli, więc co raz musiałam
 przystanąć i wysypać.
 No i dotarliśmy do Winieryny. Tam na nas czekały
 dwie młode nauczycielki. Jaka radość miłe ogarnęła.
 One chyba były to samo.
 No i zaczęliśmy w trójkę swoją hanowkę.
 Ściana, jak wiele podobnych miała dwie klasy
 większe i dwie mniejsze a kancelaria po środku.
 Na górze trzy pokoje - każdy po jednym i wspólna
 kuchnia. Wnika odgrywało się w klasach i w kuchni
 Dwa miłe, posłuszne. Nie było z nimi kłopotu
 Garnęły się do nauki - tak jak w tym wierszyku
 Sromyrek stoty zapisał do chaty
 Czas ustanów, nie ma co czekać
 Nie bójcie się pisać
 Kuchek miłka i pajda chleba
 tyle wystarczy, więcej nie trzeba
 Katan wymięły, kłótkie poręcza
 Na plecach drewniany tornister przygoty
 W tym tornistrze, cuda i dziwy

W Żabinie odbywała kontrola dokumentów. Wiele było zasko-
 czenie - komarze sprawdzali dokumenty. Żabina się objęła
 - nikogo nie było już na placu. Każdą poręcza w swoją
 stronę. I tak stoi "sierotka" na placu. Gdzie się. W
 której stronie mam się udać. Nawet nie ma kogo
 zapisać się. I nieśly obserwacyjnej winieryne coś mówić,
 ale za daleko odległość żeby coś usłyszeć.
 Winieryna z ogromnych łocii zbudowana. Jest bardzo wyjątkowa.
 Ciepło go zapisać - w której stronie do Winieryny - on
 mi nie słyży. Ciężko się robi. Strach miłe ogar-
 nąć. Co mam robić? Boże, dopomóż mi.
 Chodzę tam i z powrotem. Winieryne żywej duszy
 W końcu przyszedł żołnierz - starszy pan. Był gładkim,
 eos tam mówiałam, o on nic. Winieryne ze sobą,
 i gdzieś prowadzi do dół. Czuj się ciarki na plecach.
 Popatrzyłam na niego, pomysłowa, czerwone siateczki,
 kieszki, mi nie robi. Winieryny kocioty, kawat
 w leno - zapisał do chaty. Winieryna pani, opa-
 kulona, skrzyżowana, pokazywała mi niego - ale
 kawałek mi wspi do domu. To była szkoła, miała
 jednoklasówką, a na pani - to nauczycielka tej
 szkoły. No i wtedy wzięłam ośbołki oddała.
 Winieryna mi i kawałek isci spać.
 Winierynowo nie mogłam zasnąć, a potem jak
 zasnąłam, to obudziła ta pani i kawałek kłóciła
 się, bo ten pan już eszka przed domem.
 Winieryna, obwieścił mi, że idziemy do Winieryny

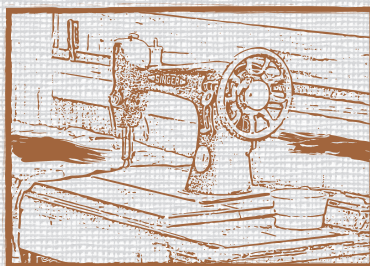
Żabina winieryne, ale prawdziwy
 Miła reszty i ośbołki wstrami
 Winieryna czytania z wierszykami
 Godziwość i rachunków
 Trzech mego tyle frańców
 W drewnianym piórniku, takim z zasłonką
 Ośbołki, gumka i obsadka ze stalową
 Ono skąpo, boso, ale wesoło
 Tylko ścieżka i dnie pachole
 "Zabójstwo" powiedziecie ożbole
 Winieryności rodziców pracowała w miejscowym Żab
 pozostali to rodzimej indywidualni. Współpraca z rodzicami
 była wspólna. Innowizyjny się o nas jak mogli.
 trzy nauczycielki, wszystkie po liceach pedagogicznych
 No i do roboty. Na każdy dzień, na wszystkie
 kłótko trzeba było mieć konspekt. To była zmiana
 dla porządku, niedoświadczonej.
 Najgorzej było z winierynem. Bywało tak, że czasem
 cały dzień nic nie jedliśmy. Kiedy sąsiadka nam
 odwiedziła jępek. Zjadaliśmy w ciągu jednego dnia.
 Chleb brałyśmy od innej sąsiadki - ale był smaczny.
 Najgorzej było z ośbołkami. Elektryczność nie było.
 To nałóż trzeba było jechać pożyczonym rowerem
 do Żabiny Mazurskiej. Winieryna tak, że już było,
 albo niedaleko szkoły kłótko pobijała się (piastków
 nie było) No i siedzieliśmy po problemie.

Najprzyjemniej wspomina się chwile szkolne. Zapach świątku
 owo było w całej szkole. Dwie drzewko świąteczne, przyozdobione
 własnoręcznie zrobionymi ozdobami; zabawkami; laluchami,
 gwiazdki, koszyki a na szczycie gwiazdka gwiazda.
 Była ozdoba artystyczna - wierszyki, piosenki no i prezenty.
 Wiosny takie same - ciastka, sodyzje i pomarańcze.
 To imprezie dzieci sąły do domów, a rodzice zostawali.
 I tu następowal jakmak cudów. W „pod fartuska” poja-
 wiały się różne smakołyki. W każdej paui, ekege popisac
 się przed imię wyimydali eo tylko było możliwe.
 Były buteczki maciszewane biszkopty, karpatki, kłogos,
 kotlety i wędliny w różnyeh odmianach.
 Mężczyźni ocympłscie alkohol.
 Najzabawniej było - kiedy już po kilku kieliszkach panowie
 zaczęli się bawić. Na środku sali postawiono stółek
 była nóżka zrobiona z długiej gąszi zakomerczona
 metalowym kółkiem i mierzona na grubej miere, w
 odległości około 1,5 m kreba rzucały kółko na stojącą
 butelkę. Kółko miało eo niższe od butelki.
 Nie wielu to się udało. Ale ile było trądy, śmiechu,
 dopingu. Wła zwycięzcy były nagrody - garść cukierków
 Kiedy skończył jedno, zaczęto drugie - była eimwabala
 jednie paocię. I tam kumono się aż oło nana.
 Orkiestra skadająca się z akordeonu, szrzypki i bę-
 bna grała zawzięcie.
 Takie imprezy powtarzały się kilka razy do roku

Rodzice organizowali, a my jako ciało pedagogiczne tym kierowali.
 Nle nie było tak różno, wpadki też były.
 Ja, jako takie tam zdolności malarskie karaao malować
 Lemna. Malowałam duży płóty i zabierałam się do malo-
 wania. Lemu, jak Lemu wyszedł dobre, ale uznałam
 żeby być kontrast, dałam to zielone. Doniesi. Na tą
 wieść - sekretarz KCPZPR zmgat mnie posęduie - karat to
 malowidło zdjęć i namalować drugie, na czerwonym
 tle. Co pan karze, służy miusi. Zabralam się do malowania
 drugiego obrazu
 ;
 Opadał, na swaju lasu, na górze ulubiony Grab Nierwał-
 nego żołnierza. Co roku chodzilismy tam, zapalałismy świeczki
 i pelnym kwiatów mobilizmy wozami. Było poważnie i smutno.
 Żeby nam razniej było dali nam jednego męszczynę.
 No i teraz was jest caworo. Młody chłopaki, tylko eo po
 wojsku, wysportowany. Lubili wypadły do lasu. Mi pewnego
 razu, wraca wytrąszony i mówi - „Wasz bohaterowie
 meieki”. Jak to meieki, tam mi kryż i napis „
 Jusem solowatem” Nie ma ich. Zostali po nich doł
 po nich. Kryż leży obok. Jąma gęboka w kszatacie
 prostokąta. Nie mogliśmy doczekać końca lekeji
 Najlemy wszyscy. Faktycznie, jest doł, kryż leży obok
 ziemia rozkopana, podeptana.
 Niemiec przeedytny nas. Jacy my byliśmy mawmi.

W kręgu ogniska domowego na Warmii i Mazurach

Osoby, przedmioty, relacje
 na warmińsko-mazurskiej wsi XX wieku

Opowiadania wybrane

Kalkulacje rolnicze (marzec 2023)

W tym miesiącu Dział Ekonomiki i Zarządzania Gospodarstwem Rolnym sporządził kalkulację dochodu bezpośredniego z 1 ha lucerny.

mgr inż. Barbara Mieczkowska

Specjalista Działu Ekonomiki i Zarządzania Gospodarstwem Rolnym

Kalkulacja dochodu bezpośredniego z 1 ha LUCERNY

Wyszczególnienie	J.m.	Cena	Rodzaj uprawy					
			Lucerna w czystym siewie		Lucerna z trawami		Trawy w uprawie polowej	
			Ilość	Wartość (zł)	Ilość	Wartość (zł)	Ilość	Wartość (zł)
Wartość produkcji								
Siano	dt	50,00	70,00	3 500,00	70,00	3 500,00	70,00	3 500,00
Plon uboczny	dt							
Jednolita Płatność Obszarowa	ha	518,01	1,00	518,01	1,00	518,01	1,00	518,01
Płatność za zazielenienie	ha	347,66	1,00	347,66	1,00	347,66	1,00	347,66
Płatność do roślin pastewnych	ha	515,26	1,00	515,26	1,00	515,26	1,00	515,26
*Płatność dodatkowa	ha		1,00		1,00		1,00	
Wartość produkcji ogółem				4 880,93		4 880,93		4 880,93
Materiał siewny								
Nasiona lucerny (co 3 lata)	kg	22,50	5,00	112,50	1,50	33,75		
Nasiona traw (co 3 lata)	kg	21,20			4,00	84,80	8,00	169,60
Razem materiał siewny				112,50		118,55		169,60
Nawozy (w czystym składniku)								
Azot (N)	kg	9,85			60,00	591,00	8,00	78,80
Fosfor (P ₂ O ₅)	kg	10,83	80,00	866,40	80,00	866,40	80,00	866,40
Potas (K ₂ O)	kg	6,33	120,00	759,60	120,00	759,60	120,00	759,60
Obornik (co 6 lat)	t							
Wapno nawozowe (1/4 dawki)	kg	0,17						
Razem nawozy				1 626,00		2 217,00		1 704,80
Środki ochrony roślin								
Nitragina	opak.	69,76	1,00	69,76	0,50	34,88		
Razem środki ochrony roślin				69,76		34,88		
Inne koszty								
Sznurek	szt.	41,00	3,00	123,00	3,00	123,00	3,00	123,00
Razem inne koszty				123,00		123,00		123,00
Koszty bezpośrednie				1 931,26		2 493,43		1 997,40
Nadwyżka bezpośrednia				2 949,67		2 387,50		2 883,53
Praca maszyn własnych								
Orka zimowa (co 5 lat)	h	82,00	0,80	65,60	0,80	65,60	0,80	65,60
Glebofryzarka (co 5 lat)	h	86,00	0,20	17,20	0,20	17,20	0,20	17,20
Siew nawozów PK	h	77,18	1,00	77,18	1,00	77,18	1,00	77,18
Bronowanie przedsiewne (co 5 lat)	h	102,27	0,40	40,91	0,40	40,91	0,40	40,91
Siew nasion (co 5 lat)	h	65,16	0,30	19,55	0,30	19,55	0,30	19,55
Bronowanie wiosenne	h	102,27	0,70	71,59	0,70	71,59	0,70	71,59
Włókowanie (co 5 lat)	h	88,13	0,20	17,63	0,20	17,63	0,20	17,63
Koszenie	h	120,00	1,50	180,00	1,50	180,00	1,50	180,00
Przetwarzanie (x2)	h	78,25	1,00	78,25	1,00	78,25	1,00	78,25
Zgrabianie na wały (x2)	h	67,23	1,00	67,23	1,00	67,23	1,00	67,23
Prasowanie siana (x2)	h	94,54	1,00	94,54	1,00	94,54	1,00	94,54
Załadunek i transport siana (x2)	h	57,54	1,00	57,54	1,00	57,54	1,00	57,54
Razem praca maszyn własnych				787,21		787,21		787,21
Podatki i ubezpieczenia		185,00	1,00	185,00	1,00	185,00	1,00	185,00
Inne		5,0%		135,92		164,03		139,23
Razem koszty inne				320,92		349,03		324,23
Koszty pośrednie				1 108,14		1 136,24		1 111,44
Koszty całkowite				3 039,40		3 629,67		3 108,84
Koszt jednostkowy produkcji 1 dt				43,42		51,85		44,41
Wskaźnik opłacalność produkcji (z uwzględnieniem wartości dopłat bezpośrednich)		%		60,59		34,47		57,00
Wskaźnik opłacalność produkcji (bez uwzględnienia wartości dopłat bezpośrednich)		%		15,15		-3,57		12,58
Dochód rolniczy (z dopłatami)				1 841,53		1 251,26		1 772,09
Dochód rolniczy (bez dopłat)				460,60		-129,67		391,16

*Płatność dodatkowa (redystrybucyjna), przysługuje wszystkim rolnikom do powierzchni gruntów kwalifikujących się do jednolitej płatności obszarowej, mieszczących się w przedziale od 3,01 ha do 30 ha (maksymalnie do 27 ha na gospodarstwo)

Inwestycje chroniące wody przed zanieczyszczeniem azotanami pochodzenia rolniczego

W związku z wejściem w życie nowej ustawy – Prawo wodne, na obszarze całej Polski obowiązuje od 2018 r. jeden „Program działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu” (Dz. U. poz. 1339). Zobowiązuje on wszystkich rolników, którzy prowadzą produkcję rolną, w tym działy specjalne produkcji rolnej, oraz działalność, w ramach której są przechowywane odchody zwierzęce lub stosowane nawozy zawierające azot, do gospodarowania zgodnie z określonymi w nim wymogami.

dr Marcin Kazimierzczuk

Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego

Podmiot wsparcia

O pomoc na operacje typu „Inwestycje chroniące wody przed zanieczyszczeniem azotanami pochodzenia rolniczego” w ramach poddziałania „Wsparcie inwestycji w gospodarstwach rolnych” finansowanego z budżetu Programu Rozwoju

Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 ubiegać może się rolnik (tj. osoba fizyczna, osoba prawna, jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej, oddział przedsiębiorcy zagranicznego, wspólnik spółki cywilnej), jeżeli:

- jest posiadaczem gospodarstwa rolnego, położonego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej
- został mu nadany numer identyfikacyjny w trybie przepisów o krajowym systemie ewidencji producentów, ewidencji gospodarstw rolnych oraz ewidencji wniosków o przyznanie płatności,
- nie podlega wykluczeniu z ubiegania się o przyznanie pomocy na podstawie przepisów UE.

Ponadto o dofinansowanie mogą ubiegać się rolnicy, którzy prowadzą chów lub hodowlę zwierząt gospodarskich i planują inwestycję mającą na celu ochronę wód przed azotanami. Należy zaznaczyć, że o wsparcie nie mogą starać się właściciele ferm drobiu powyżej 40 tys. stanowisk oraz trzody chlewnej powyżej 2 tys. stanowisk dla świń o wadze ponad 30 kg lub 750 stanowisk dla macior.

Przedmiot wsparcia

Pomoc może być przyznana na operację polegającą na realizacji inwestycji, która zapewni dostosowanie gospodarstwa do wymagań określonych w Programie działań, dotyczących warunków przechowywania nawozów naturalnych wyprodukowanych w gospodarstwie, lub kiszzonek, lub doposażenie gospodarstwa w urządzenia do aplikowania nawozów naturalnych. Ponadto inwestycja musi być związana z produkcją zwierzęcą w zakresie zwierząt gospodarskich oraz spełniać wymagania określone przepisami prawa mającymi zastosowanie do takiej inwestycji.

Dofinansowanie można otrzymać m.in. na koszty: budowy, przebudowy lub zakupu zbiorników do przechowywania nawozów naturalnych płynnych, płyt do gromadzenia nawozów naturalnych stałych, zbiorników lub płyt do przechowywania kiszzonek, jak również zakupu nowych maszyn i urządzeń do aplikacji nawozów naturalnych płynnych.

Pomoc na inwestycję dotyczącą warunków przechowywania kiszzonek może zostać przyznana wyłącznie „młodemu rolnikowi”. Wsparcie na operację obejmującą wyłącznie inwestycję polegającą na doposażeniu gospodarstwa w urządzenia do aplikowania nawozów naturalnych (tj. na zakup sprzętu do aplikowania nawozów naturalnych) przyznaje się, gdy w gospodarstwie spełnione są warunki przechowywania nawozów naturalnych płynnych, określone w Programie działań. W tym celu rolnik zobowiązany będzie złożyć wraz z wnioskiem o przyznanie pomocy stosowne oświadczenie dotyczące warunków przechowywania nawozów naturalnych płynnych, zgodnie z warunkami określonymi w Programie działań, na formularzu opracowanym i udostępnionym przez Agencję.

Poziom i wysokość pomocy

Pomoc przyznawana jest w formie refundacji części poniesionych kosztów kwalifikowalnych operacji, w wysokości do:

- 60% kosztów kwalifikowalnych – w przypadku operacji realizowanej przez „młodego rolnika”;
- 50% kosztów kwalifikowalnych – w przypadku operacji realizowanej przez rolnika niebędącego „młodym rolnikiem”.

W ostatnim naborze limit pomocy wzrósł do 150 tys. zł na jednego rolnika i jedno gospodarstwo w całym okresie realizacji PROW 2014-2020. We wcześniejszych naborach maksymalna kwota wsparcia wynosiła 100 tys. złotych. Wprowadzono również stawki jednostkowe za budowę zbiornika na gnojówkę lub gnojownicę lub płyty do przechowywania nawozów naturalnych stałych (pozostałe inwestycje będą refundowane jak dotychczas). Złożone przez rolników wnioski podane są ocenie punktowej. Suma uzyskanych punktów decyduje o kolejności przysługiwania pomocy. Dokumenty można składać w oddziałach regionalnych lub biurach powiatowych ARiMR osobiście lub przez osobę upoważnioną. Można je również wysłać przesyłką rejestrowaną nadaną w placówce Poczty Polskiej lub złożyć za pośrednictwem skrzynki podawczej ePUAP.

Konkurs Młody Lektor WMODR 2023

W dniu 9 marca br. odbył się konkurs Młody Lektor WMODR 2023 pt. „Rozwój obszarów wiejskich – sukcesem doradcy/specjalisty WMODR”, zorganizowany przez Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doradztwa Rolniczego (WMODR), jako jedna z form edukacji wewnętrznej i wzajemnego poznania się.

mgr inż. Maria Suszko

Kierownik Działu Rozwoju Obszarów Wiejskich

Uczestnikami konkursu byli doradcy i specjaliści (16 osób) o krótkim stażu pracy w Warmińsko-Mazurskim Ośrodku Doradztwa Rolniczego z siedzibą w Olsztynie. Zadaniem uczestników konkursu było przygotowanie merytoryczne i metodyczne informacji/programu w odniesieniu do swojej wsi, gminy, powiatu (doradcy ZD), województwa (specjaliści Centrum WMODR), z wybranych praktyk/potrzeb/zadań – związanych z ich oddziaływaniem na rozwój obszarów wiejskich. Zakres tematyczny dotyczył m.in. przedsiębiorczości pozarolniczej, małego przetwórstwa, sprzedaży bezpośredniej, rolnictwa społecznego i agroturystyki, wykorzystania zasobów wsi, ochrony środowiska i klimatu oraz energii odnawialnej.

Cele konkursu:

- Nabywanie umiejętności praktycznego podejścia pracowników doradztwa do współpracy z rolnikami i innymi mieszkańcami obszarów wiejskich, instytucjami, organizacjami rolniczymi oraz pracownikami nauki;
- Wymiana informacji oraz wykorzystania dobrych praktyk w świadczeniu usług doradczych i szkoleniowych mających wpływ na rozwój obszarów wiejskich;
- Nabywanie umiejętności innowacyjnego wykorzystania dostępnych zasobów i narzędzi doradczych w realizacji priorytetów skierowanych do publicznego doradztwa rolniczego;
- Nabywanie umiejętności praktycznego podejścia do identyfikacji potrzeb kluczowych klientów WMODR.

Komisja konkursowa w składzie:

- Damian Godziński – *przewodniczący komisji (Dyrektor WMODR)*,
 - Małgorzata Micińska-Wąsik – *z-ca przewodniczącego komisji (I z-ca Dyrektora)*,
 - Sonia Solarz-Taciak – *członek komisji (II z-ca Dyrektora)*,
 - Maria Suszko – *członek komisji (organizator konkursu)*,
 - Rodian Pawłowski – *członek komisji (laureat 2018)*,
 - Michał Knoblauch – *członek komisji (laureat 2022)*,
- przeprowadziła konkurs po zapoznaniu lektorów z regulaminem i zasadami oceny wg jednolitych kryteriów.

W ramach kryteriów i oceny punktowej uwzględniano:

- Przygotowanie lektora – poprawność i zgodność tematu z regulaminem, znajomość i umiejętność dostosowania zidentyfikowanych potrzeb i zadań do odbiorców (do 45 pkt.);
- Wartość merytoryczną tematu – materiały informacyjne, innowacyjne podejście do zagadnienia, wskazanie perspektywy współpracy z grupą (do 30 pkt.);
- Osobowość i postawa prelegenta – swoboda i kultura przekazu, utrzymanie uwagi i aktywności odbiorców (do 25 pkt.).

W swojej prezentacji lektorzy mieli odpowiedzieć na pytanie, skierowane do doraźnie dobranej grupy odbiorców, zainteresowanych omawianym przedsięwzięciem/zadaniem: **Jakie działania specjalista/doradca podjął i podejmie wspólnie z grupą/odbiorcami, które mają wpływ na rozwój obszarów wiejskich?**

Uczestnicy konkursu otrzymali dyplomy za udział w konkursie oraz nagrody Dyrektora WMODR za zajęcie I, II, III i IV miejsca. Lektor z najwyższą liczbą punktów w ocenie wzajemnej, otrzymał symboliczną „nagrodę publiczności”, którą

wręczył ubiegłoroczny laureat konkursu – Michał Knoblauch. Wszystkim lektorom, w szczególności zwycięzcom serdecznie gratulujemy i życzymy wielu sukcesów i działań na rzecz rozwoju obszarów wiejskich.

Lektorzy najwyżej ocenieni:

Nazwisko i imię lektora	Komórka organizacyjna	Temat autorskiej prezentacji/przedsięwzięcia	Miejsce
Kryk Beata	ZD w Kętrzynie	Aktywizacja mieszkańców obszarów wiejskich poprzez rozwój rolniczego handlu detalicznego (RHD) i sprzedaży bezpośredniej.	I
Witkowska Olga	ZD w Działdowie	Innowacyjne rozwiązania na obszarach wiejskich poprzez rozwój usług rolniczych	II
Szóstek Monika	Dział Rolnictwa Ekologicznego	Moja wizja rozwoju i promocji gospodarstw ekologicznych i obszarów wiejskich w woj. warmińsko-mazurskim	III
Budka Olga	ZD w Ostródzie	Wino i sery, jako perspektywa rozwoju obszarów wiejskich w oparciu o agroturystykę	III i I w ocenie „każdy każdego”
Sargalski Szymon	ZD w Nowym Mieście Lubawskim	Innowacyjne podejście do programu „Energia dla wsi” w powiecie nowomiejskim	IV
Ejsymont Katarzyna	ZD w Ostródzie	Uprawa soi – potencjał w dywersyfikacji produkcji rolnej i wpływ na rozwój obszarów wiejskich w powiecie ostródzkim	IV

Dyskusja o wspieraniu przedsiębiorczości na obszarach wiejskich

Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doradztwa Rolniczego z siedzibą w Olsztynie zorganizował w dniu 21 marca 2023 r., seminarium pn.: „Nowe możliwości wsparcia i rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich na lata 2023-2027”.

mgr Agnieszka Stajszczak

Specjalista Działu Rozwoju Obszarów Wiejskich

W seminarium zarówno w formie stacjonarnej, jak i online uczestniczyło ponad sto osób. Byli to mieszkańcy terenów wiejskich, głównie rolnicy, LGD, doradcy i specjaliści WMODR, przedstawiciele organizacji pozarządowych, fundacji i spółdzielni socjalnych. Spotkanie otworzyła i powitała przybyłych gości jak i osoby uczestniczące w wydarzeniu w formie online, Pani Sonia Solarz-Taciak – II Z-ca Dyrektora WMODR.

Podczas seminarium omawiane były nowe możliwości wsparcia finansowego dla rolników i mieszkańców obszarów wiejskich w ramach Planu Strategicznego na lata 2023-2027, szczególnie w zakresie rozwoju przedsiębiorczości na wsi, przedsiębiorstwa oraz poprawy warunków życia i pracy.

Głównym omawianym zagadnieniem wydarzenia były „Dobre praktyki oraz nowe wyzwania i możliwości wsparcia przedsiębiorczości na obszarach wiejskich w latach 2023-2027” w ramach interwencji LEADER.

Małą przedsiębiorczość w zakresie agroturystyki, gospodarstw opiekuńczych, zagród edukacyjnych i krótkich łańcuchów dostaw, omówiła Pani Małgorzata Ofierska – Prezes Zarządu LGD „Warmiński Zakątek”.

Zagadnienie ekonomii społecznej na wsi w oparciu o dotychczasowe doświadczenia, na przykładzie wsi Blanki – „Wieś Babek Zielarek” oraz wsi Kamionka „Garncarska Wioska”, zaprezentował Pan Krzysztof Margol – Prezes Zarządu LGD „Brama Mazurskiej Krainy” i Prezes Zarządu Nidzickiej Fundacji Rozwoju „NIDA”.

Pani Sylwia Staniuk – Główny specjalista Wydziału Aktywizacji Obszarów Wiejskich Departamentu Wspólnej Polityki Rolnej, Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, przybliżyła i wyjaśniła uczestnikom tematykę „Leadera” jako oddolnego instrumentu rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich. Przekazała również bieżące informacje dotyczące interwencji Leader, i podkreśliła różnice, jakie mogą wystąpić podczas jej wdrażania w poszczególnych LGD, wynikające ze specyfiki społecznej i obszarowej terenu jego działania.

O wyzwaniach w rozwoju usług społecznych na obszarach wiejskich i nowych możliwościach ich wsparcia ze środków krajowych i UE powiedział Pan Bartłomiej Głuszak – Prezes Federacji Organizacji Socjalnych Województwa Warmińsko-Mazurskiego „FOSA”.

„Rolnik jako pracodawca”, to temat uzupełniający seminarium, który omówił Pan Łukasz Sztynch, Zastępca Okręgowego Inspektora Pracy ds. Prawno-Organizacyjnych w Olsztynie.

W panelu dyskusyjnym, poza prelegentami na zadawane przez uczestników pytania odpowiadali Pan Adam Krzyżków – Dyrektor Departamentu Rozwoju Obszarów Wiejskich i Rolnictwa, Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego oraz Pan Dariusz Kizling – Prezes Zarządu LGD „Mazurskie Morze”.

Dla rolnika i innego mieszkańca obszarów wiejskich otwarcie działalności gospodarczej to dodatkowe źródło dochodu. Bardzo istotną kwestią jest dostępność środków finansowych/programów unijnych ułatwiających „start”, do których trzeba się szczególnie przygotować. Podjęta na seminarium tematyka, jest omawiana również podczas szkoleń organizowanych przez WMODR dla mieszkańców terenów wiejskich, z udziałem LGD.

Harmonogram naborów wniosków w ramach PROW 2014-2020 i PS dla WPR 2023-2027

Lp.	PROGRAM ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 2014-2020 – Działanie/Poddziałanie	Termin naboru wniosków
ROZWÓJ GOSPODARSTW		
1.	Poddziałanie „Wsparcie inwestycji w odtwarzanie gruntów rolnych i przywracanie potencjału produkcji rolnej zniszczonego w wyniku klęsk żywiołowych, niekorzystnych zjawisk klimatycznych i katastrof” typ operacji „Inwestycje odtwarzające potencjał produkcji rolnej”	2 stycznia – 29 grudnia 2023
2.	Poddziałanie „Wsparcie inwestycji w gospodarstwach rolnych” typ operacji „Inwestycje mające na celu ochronę wód przed zanieczyszczeniem azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych”	3 marca – 3 kwietnia 2023 czerwiec 2023
ZARZĄDZANIE RYZYKIEM		
3.	Dopłaty do składek ubezpieczenia zwierząt	maj, listopad 2023
ZOBOWIĄZANIA PROW 2014-2020, 2007-2013, 2004-2006		
PROW 2014-2020 – Działanie rolno-środowiskowo-klimatyczne		od 15 marca do 15 maja 2023
PROW 2014-2020 – Rolnictwo ekologiczne		
Zobowiązania zalesieniowe (PROW 2007-2013 oraz PROW 2014-2020)		II kwartał 2023
Zobowiązania zalesieniowe (PROW 2004-2006)		

PLAN STRATEGICZNY DLA WSPÓLNEJ POLITYKI ROLNEJ na lata 2023-2027 – Nazwa interwencji		Termin naboru
Płatności bezpośrednie/wsparcie obszarowe		
<i>I.1 Podstawowe wsparcie dochodów</i>		od 15 marca do 15 maja 2023
<i>I.2 Płatność redystrybucyjna</i>		
<i>I.3 Płatność dla młodych rolników</i>		
<i>I.4.1 – I.4.6 Ekoschematy:</i> (1) Obszary z roślinami miododajnymi, (2) Rolnictwo węglowe i zarządzanie składnikami odżywczymi, (3) Prowadzenie produkcji roślinnej w systemie Integrowanej Produkcji Rolnej, (4) Biologiczna ochrona upraw, (5) Retencjonowanie wody na trwałych użytkach zielonych, (6) Dobrostan zwierząt.		od 15 marca do 15 maja 2023
<i>I.5.1 – I.5.13 Wsparcie dochodów związane z produkcją:</i> do (1) krów, (2) młodego bydła, (3) owiec, (4) kóz, (5) buraków cukrowych, (6) chmielu, (7) lnu, (8) konopi włóknistych, (9) pomidorów, (10) truskawek, (11) ziemniaków skrobiowych, (12) roślin pastewnych, (13) roślin strączkowych na nasiona.		od 15 marca do 15 maja 2023
<i>I.8.1 – I.8.7 Interwencje rolno-środowiskowo-klimatyczne</i> (1) Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków na obszarach Natura 2000, (2) Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków poza obszarami Natura 2000, (3) Ekstensywne użytkowanie łąk i pastwisk na obszarach Natura 2000, (4) Zachowanie sadów tradycyjnych odmian drzew owocowych, (5) Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych roślin w rolnictwie, (6) Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie, (7) Bioróżnorodność na gruntach ornych.		od 15 marca do 15 maja 2023
Inne płatności		
<i>I.8.8 Premie z tytułu zalesień, zadrzewień oraz systemów rolno-leśnych</i>		od 15 marca do 15 maja 2023
<i>I.8.11 Rolnictwo ekologiczne</i>		
<i>I.9 Płatności dla obszarów z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami (ONW)</i>		
<i>I.10.11 Zalesianie gruntów rolnych</i>		II kwartał 2023
<i>I.10.12 Tworzenie zadrzewień śródpolnych</i>		
<i>I.10.13 Zakładanie systemów rolno-leśnych</i>		
<i>I.10.14 Zwiększanie bioróżnorodności lasów prywatnych</i>		
Interwencje sektorowe – produkty pszczele		
<i>(1.6.1) Inwestycje i wspieranie modernizacji gospodarstw pasiecznych</i>		od 3 do 18 kwietnia 2023
<i>(1.6.3) Wspieranie walki z warrozą produktami leczniczymi</i>		
<i>(1.6.4) Ułatwianie prowadzenia gospodarki wędrowniej</i>		

Wybrane przepisy prawne dotyczące rolnictwa i obszarów wiejskich

Jadwiga Weisbrod

Starszy Referent Działu Rozwoju Obszarów Wiejskich

- ❑ Ustawa z dnia 26 stycznia 2023 r. o finansowaniu wspólnej polityki rolnej na lata 2023-2027. Dz.U. z 2023 r., poz. 332. Ustawa weszła w życie z dniem 23 lutego 2023 r.
 - ❑ Ustawa z dnia 13 stycznia 2023 r. o zmianie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników. Dz.U. z 2023 r., poz. 337. Ustawa weszła w życie z dniem 10 marca 2023 r. *Uwagi: sztu-ka. 1 pkt 1, 3 i 4 wejście w życie z dniem 1 marca 2023 r.*
 - ❑ Ustawa z dnia 8 lutego 2023 r. o Planie Strategicznym dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027. Dz.U. z 2023 r., poz. 412. Ustawa weszła w życie z dniem 15 marca 2023 r. *Uwa-gi: art. 145 wchodzi w życie z dniem 4 maja 2023 r. art. 135 pkt 3 w zakresie art. 10c ust. 12 wchodzi w życie z dniem 1 czerwca 2023 r. art. 122 pkt 6 lit. b, art. 127 pkt 2, art. 129 pkt 1 i 5, art. 130 pkt 1 oraz art. 142 wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2024 r. art. 56 ust. 8 pkt 2 wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2025 r.*
 - ❑ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 31 stycznia 2023 r. w sprawie „Programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu”. Dz.U. z 2023 r., poz. 244. Rozporządzenie weszło w życie z dniem 8 lutego 2023 r.
- ROZPORZĄDZENIA**
MINISTRA ROLNICTWA I ROZWOJU WSI
- ❑ z dnia 9 lutego 2023 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie dla szkolenia doradców” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 oraz warunków i trybu jej wypłaty. Dz.U. z 2023 r., poz. 293. Rozporządzenie weszło w życie z dniem 15 lutego 2023 r.
 - ❑ z dnia 13 stycznia 2023 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budowle rolnicze i ich usytuowanie. Dz.U. z 2023 r., poz. 297. Rozporządzenie weszło w życie z dniem 2 marca 2023 r.
 - ❑ z dnia 9 lutego 2023 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie dla działań w zakresie kształcenia zawodowego i nabywania umiejętności” oraz poddziałania „Wsparcie dla projektów demonstracyjnych i działań informacyjnych” w ramach działania „Transfer wiedzy i działalność informacyjna” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 oraz warunków i trybu jej wypłaty. Dz.U. z 2023 r., poz. 302. Rozporządzenie weszło w życie z dniem 17 lutego 2023 r.
 - ❑ z dnia 7 lutego 2023 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej na operacje typu „Scalanie gruntów” w ramach poddziałania „Wsparcie na inwestycje związane z rozwojem, modernizacją i dostosowywaniem rolnictwa i leśnictwa” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020. Dz.U. z 2023 r., poz. 325. Rozporządzenie weszło w życie z dniem 22 lutego 2023 r.
 - ❑ z dnia 16 lutego 2023 r. w sprawie wprowadzenia „Krajowego programu zwalczania niektórych serotypów Salmonella w stadach indyków hodowlanych” na lata 2023-2025. Dz.U. z 2023 r., poz. 371. Rozporządzenie weszło w życie z dniem 1 marca 2023 r.
 - ❑ z dnia 3 lutego 2023 r. w sprawie wprowadzenia „Krajowego programu zwalczania niektórych serotypów Salmonella w stadach kur niosek gatunku Gallus gallus” na lata 2023-2025. Dz.U. z 2023 r., poz. 391. Rozporządzenie weszło w życie z dniem 2 marca 2023 r.
 - ❑ z dnia 6 marca 2023 r. w sprawie szczegółowych wymagań, jakie powinien spełniać wniosek o wpis do ewidencji producentów. Dz.U. z 2023 r., poz. 454. Rozporządzenie weszło w życie z dniem 15 marca 2023 r.
 - ❑ z dnia 6 marca 2023 r. uchylające rozporządzenie w sprawie szczegółowych sposobów postępowania przy zwalczaniu i zapobieganiu rozprzestrzenianiu się bakterii Clavibacter sepedonicus. Dz.U. z 2023 r., poz. 458. Rozporządzenie weszło w życie z dniem 11 marca 2023 r.
 - ❑ z dnia 6 marca 2023 r. uchylające rozporządzenie w sprawie szczegółowych sposobów postępowania przy zwalczaniu i zapobieganiu rozprzestrzenianiu się bakterii Ralstonia solanacearum. Dz.U. z 2023 r., poz. 459. Rozporządzenie weszło w życie z dniem 11 marca 2023 r.
 - ❑ z dnia 6 marca 2023 r. w sprawie środków zwalczania Clavibacter sepedonicus oraz Ralstonia solanacearum. Dz.U. z 2023 r., poz. 460. Rozporządzenie weszło w życie z dniem 11 marca 2023 r.
 - ❑ z dnia 9 marca 2023 r. w sprawie kryteriów uznawania użytków rolnych za pozostające w stanie, dzięki któremu nadają się one do wypasu lub uprawy. Dz.U. z 2023 r., poz. 461. Rozporządzenie weszło w życie z dniem 15 marca 2023 r.
 - ❑ Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 11 stycznia 2023 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o organizacji niektórych rynków rolnych. Dz.U. z 2023 r., poz. 287.
 - ❑ Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 11 stycznia 2023 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa. Dz.U. z 2023 r., poz. 288.
 - ❑ Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 11 stycznia 2023 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o ochronie roślin przed agrofagami. Dz.U. z 2023 r., poz. 301.
 - ❑ Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 14 grudnia 2022 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o środkach ochrony roślin. Dz.U. z 2023 r., poz. 340.
 - ❑ Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 11 stycznia 2023 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi. Dz.U. z 2023 r., poz. 351.

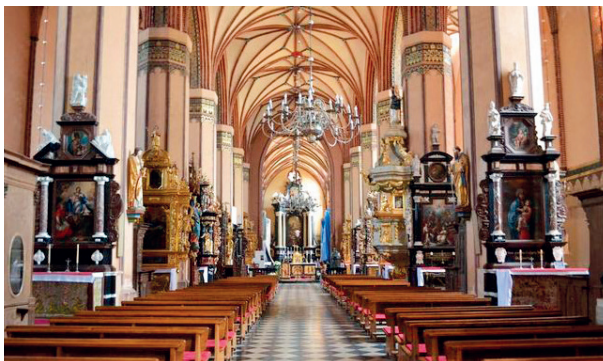
Frombork – najdłuższa Katedra na Warmii i Mazurach

mgr inż. Marianna Grażyna Kuczyńska

Główny Specjalista Działu Metodyki Doradztwa, Szkoleń i Wydawnictw

Bazylika archikatedralna Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny i św. Andrzeja Apostoła we Fromborku to jedna z największych budowli sakralnych w Europie Środkowej. Świątynia ma ponad 90 metrów długości i do 22 metrów szerokości. To klejnot architektury gotyckiej. Najśłynniejszym mieszkańcem wzgórza katedralnego był Mikołaj Kopernik, który mieszkał we Fromborku od roku 1510 do śmierci i opracował tam dzieło „O obrotach sfer niebieskich”.

Tuż po 550. rocznicy urodzin (19 lutego) wybitnego człowieka, w roku ustanowionym przez Senat Rokiem Mikołaja Kopernika, „Ciekawostki” przybliżają niezwykle miejsce, związane z jego życiorysem. Zespół katedralny we Fromborku tworzą kościół, kanonie wewnętrzne (siedziby kanoników), dawny pałac biskupi (obecnie siedziba Muzeum Mikołaja Kopernika) oraz obwarowania z basztami i bramami. W wieży Radziejowskiego znajduje się taras widokowy, wahadło Foucaulta oraz planetarium. Poza granicami zespołu katedralnego znajduje się siedem kanonii zewnętrznych i nowy Pałac.

Wzgórze Katedralne we Fromborku należy do zabytków najwyższej klasy. Wielokrotnie niszczone i przebudowywane zachowało podstawowe elementy średniowiecznego założenia architektonicznego. Najbardziej charakterystyczną budowlą wzgórza jest trójnawowa, gotycka Katedra wraz z kaplicami, wybudowana w XIV wieku, o długości około 97 m i szerokości od 12 m (prezbiterium) do 22 m (główny korpus). Wysokość od posadzki do zwornika sklepienia wynosi 16,5 m. Należy do obiektów kultury o najwyższych wartościach artystycznych nie tylko w Polsce, ale i na świecie. Bryła katedry jest pięknie zakomponowana, z bogactwem dekoracji architektonicznych. Fasadę wieńczy szczyt ujęty po bokach wieżyczkami. Wnętrze katedry jest bogate w sklepienia.

Zachowały się dwadzieścia trzy ołtarze, głównie z XVII wieku, ufundowane przez biskupów i kanoników polskich. Ołtarz główny, z czarnego i różowego marmuru, wykonali

kamieniarze w Dębniku według projektu Franciszka Placidego. Stalle chórowe wykonano natomiast w warsztacie w Reszlu. W wystroju katedry najważniejszymi zabytkami są: poliptyk późnogotycki ufundowany przez wuja Mikołaja

Kopernika, kamienny portal, duże i małe organy, krucyfiks, malowane epitafia, fragmenty stali gotyckich, gotyckie płyty nagrobne, rokokowa ambona. Katedra jest miejscem spoczynku 25 biskupów warmińskich i około 140 kanoników. W katedrze zachowały się płyty nagrobne, epitafia i okazałe nagrobki kanonickie z okresu gotyku, renesansu i baroku, prezentujące karty dziejów diecezji warmińskiej i Warmii. Na szczególną uwagę zasługuje Epitafium Mikołaja Kopernika astronoma, kanonika warmińskiego, ufundowane w 1735 roku przez kapitułę katedralną. Mikołaj Kopernik żył i pracował we Fromborku od 1510 roku do śmierci w maju 1543 roku. W maju 2010 roku, w miejscu pierwotnego pochówku, w bocznej nawie pod posadzką, w pięknym sarkofagu, spoczęła trumna ze szczątkami.

Kopernik znany jest przede wszystkim jako astronom. Jednak, jako człowiek wybitny, był również prawnikiem, urzędnikiem, dyplomatą, lekarzem, niższym duchownym katolickim, doktorem prawa kanonicznego. Oprócz astronomii i astrologii zajmował się również matematyką, ekonomią, strategią wojskową, kartografią i filologią. Tę informację kierujemy głównie do najmłodszych czytelników naszego miesięcznika. Warto iść jego śladem, nieustannie zgłębiając wszechstronną wiedzę.

Źródło:

- www.encyklopedia.warmia.mazury.pl; www.archwarmia.pl;
- www.leksykonkultury.ceik.eu

O czym mówi kolor warzyw i owoców?

Jedno jest pewne – jemy oczami. To powszechnie znane powiedzenie. I zapewne jest w tym dużo prawdy. Spożywane potrawy wabią nas nie tylko smakiem czy węchem, ale również wyglądem. Jak się okazuje kolor produktów, a zwłaszcza w odniesieniu do warzyw czy owoców, ma ogromne znaczenie. Barwa tej grupy asortymentów to czynnik mówiący o różnych, acz bardzo cennych dla zdrowia ludzkiego właściwościach zdrowotnych.

mgr inż. Monika Hodór

Starszy Specjalista Sekcji Wiejskiego Gospodarstwa Domowego i Agroturystyki

Za każdym kolorem owoców czy warzyw kryje się bogactwo cennych dla naszego zdrowia składników odżywczych. To w nich znajduje się bogactwo witamin, związków mineralnych, błonnika i innych istotnych dla organizmu komponentów. Naturalne barwniki zawarte w owocach i warzywach, oprócz pięknych kolorów jakie im nadają, wykazują dodatkowo, pozytywne dla zdrowia, działanie biologiczne. Wyróżnia się pięć grup kolorystycznych warzyw i owoców: *zielone, żółto-pomarańczowe, czerwone, fioletowe i białe.*

Kolor zielony

Zielone owoce i warzywa swój kolor zawdzięczają zawartości chlorofilu, który zalicza się do przeciwutleniaczy, czyli związków chemicznych mających za zadanie neutralizację wolnych rodników tlenowych, przyczyniających się do miażdżycy, nowotworów i przedwczesnego starzenia się. Chlorofil wspiera ponadto pracę wątroby, pomaga w oczyszczaniu organizmu z toksyn, pozytywnie wpływa na pracę jelit. Warzywa i owoce o zielonej barwie zawierają ponadto kwas foliowy, który jest szczególnie zalecany kobietom w ciąży oraz osobom w starszym wieku, które nie wykazują już odpowiedniej absorpcji tego składnika, gdyż proces ten z wiekiem jest coraz słabszy. Kolejnym składnikiem obecnym w zielonych warzywach i owocach, jest witamina K, której zadaniem jest regulacja krzepliwości krwi, a także wspomaganie wchłaniania przez nasz organizm wapnia. W tej grupie produktów znajdziemy także witaminę B5, inaczej – kwas pantotenowy, który wspiera pracę układu nerwowego i wpływa na wygląd naszej skóry. W owocach i warzywach jest również obecna witamina C, która ma bardzo duże znaczenie dla organizmu i pełni wiele funkcji, wykazu-

je bowiem silne właściwości antyoksydacyjne, czyli przeciwutleniające. Witamina C odgrywa ważną rolę w chronieniu organizmu w zaburzeniach sercowo-naczyniowych i chorobie wieńcowej. Niezwykle ważny jest także udział witaminy C w biosyntezie kolagenu, który obecny jest m.in. w kościach, zębach, skórze czy tkance łącznej. Ważnym składnikiem odżywczym omawianej grupy warzyw i owoców jest również błonnik, który wspomaga trawienie i intensyfikuje uczucie sytości, wpływa na zmniejszenie ryzyka wystąpienia chorób układu krwionośnego i obniżenie stężenia cholesterolu. Zapobiega on zaparciom, reguluje pracę jelit i usprawnia proces trawienia, pomaga również oczyszczać organizm.

Przedstawiciele zielonych warzyw i owoców: sałaty, szpinak, brokuł, natka pietruszki, brukselka, jarmuż, kopek, rzeżucha, kapusta, agrest, zielona papryka, cukinia, groszek, zielona fasolka szparagowa, ogórki, kiwi, winogrona, awokado, szczypiorek, szparagi.

Kolor żółto-pomarańczowy

Warzywa i owoce z tej grupy barwę zawdzięczają obecności karotenoidów, które są silnymi przeciwutleniaczami wzmacniającymi odporność organizmu. Te naturalne barwniki wykazują neutralizujące działanie na szkodliwy wpływ substancji pochodzących z otaczającego nas powietrza. Ważnym składnikiem odżywczym, zawartym w omawianej grupie warzyw i owoców, jest beta-karoten, który jest prekursorem witaminy A wpływającej korzystnie na włosy,

paznokcie, a także zapewniającej prawidłowe funkcjonowanie wzroku. Beta-karoten wspomaga naszą odporność, ma również właściwości przeciwzmarszczkowe. Związek ten, dzięki swoim właściwościom, chroni nie tylko nas. Wykazuje bowiem działanie ochronne przed szkodliwym wpływem promieniowania ultrafioletowego na owoce tropikalne i cytrusy, które w fazie dojrzewania wystawione są na silne promienie słoneczne. Grupa pomarańczowych i żółtych warzyw i owoców jest także źródłem witaminy C, która chroni przed chorobami układu krążenia, jest silnym przeciwutleniaczem i korzystnie wpływa na funkcjonowanie układu immunologicznego. Żółte i pomarańczowe owoce i warzywa powinny być na stałe włączone do diety osób zmagających się z obniżoną odpornością; które żyją w stresie i odczuwają zmęczenie. Korzystny wpływ tej grupy produktów obserwowany jest również u osób, które mają podwyższony poziom cholesterolu i ciśnienia.

Przedstawiciele żółto-pomarańczowych warzyw i owoców: marchew, dynia, kukurydza, cukinia, fasola szparagowa, soczewica, bataty, papryka, cytryna, mandarynka, pomarańcze, banany, morele, melon, mango, ananasy, śliwki, grejpfrut, brzoskwinia, jabłka, gruszki.

Kolor czerwony

Składnikiem, dzięki któremu warzywa i owoce zawdzięczają swój czerwony kolor, jest likopen – jeden z silniejszych przeciwutleniaczy, chroniący przed chorobami wywołanymi starzeniem się komórek i procesami zapalnymi. Chroni on przed schorzeniami układu krwionośnego oraz nowotworami. Grupa czerwonych owoców i warzyw w swoim składzie zawiera również takie składniki, jak flawonoidy, które wraz z obecnymi w nich przeciwutleniaczami zwalczają wolne rodniki, przez co zapobiegają wspomnianemu wcześniej procesowi starzenia się komórek i wspomagają ich regenerację. Ta grupa produktów to tak-

że dobre źródło potasu oraz witaminy C. Czerwone warzywa i owoce powinny włączyć do swojej diety szczególnie osoby zmagające się z problemami sercowymi, krążeniowymi czy ciśnieniowymi. Obniżają poziom złego cholesterolu, mogą także zahamować rozwój guzów nowotworowych.

Przedstawiciele czerwonych warzyw i owoców: pomidory, czerwona papryka, buraki, czerwona cebula, czerwona kapusta, rzodkiewka, wiśnie, czereśnie, czerwona porzeczka, truskawki, maliny, żurawina, czerwone grejpfruty, granaty.

Kolor fioletowy

Warzywa i owoce o barwie fioletowej to grupa produktów bogatych w antocyjany, czyli antyoksydanty, które opóźniają procesy starzenia się i chronią przed stanami zapalnymi. Produkty te są również bogate w witaminę C oraz błonnik. Antocyjany w kombinacji z witaminą C pomagają w leczeniu przeziębień i wzmacniają odporność w sezonie jesienno-zimowym. Związki te łagodzą także schorzenia pęcherza i układu moczowego; stąd też najpopularniejszym domowym sposobem na te problemy jest sok z żurawiny. Ciemne zabarwienie warzyw lub owoców świadczy także o bogatej zawartości niezbędnych dla zdrowia minerałów takich jak: cynk, potas, żelazo i fosfor. Produkty z tej grupy wykazują korzystny wpływ na wzrok, ułatwiają trawienie, wspomagają działanie układu sercowo-naczyniowego, a także chronią przed jedną z chorób cywilizacyjnych – cukrzycą. Warto sięgać po warzywa i owoce o ciemnym zabarwieniu w przypadku problemów z pamięcią krótkotrwałą (pomocne w tym będą m.in.: borówki, śliwki, jeżyny, owoce aronii i bzu, bakłażany czy czerwona kapusta). Pomagają one również w oczyszczaniu organizmu z toksyn. Uznaje się, że im ciemniejsze zabarwienie posiadają, tym więcej cennych składników się w nich znajduje. Naukowcy udowodnili także, że ciemne

owoce i warzywa mają korzystny wpływ na mózg, chronią go przed zmianami, które m.in. przyczyniają się do choroby Alzheimera. Do swojej diety produkty te mogą, a nawet powinny włączyć osoby, które żyją w stresie oraz starają się zgubić zbędne kilogramy.

Przedstawiciele fioletowych warzyw i owoców: bakłażan, czerwona kapusta, burak, borówki amerykańskie, winogrona, czarne jagody, czarna porzeczka, jeżyny, czarny bez, śliwki, aronia, żurawina.

Kolor biały

O białym kolorze warzyw i owoców świadczy obecność w nich flawonoidów. Te naturalnie występujące związki oprócz funkcji barwnika, pełnią także rolę przeciwutleniaacza.

Grupa białych warzyw i owoców wykazuje właściwości antibakteryjne, wzmacnia układ odpornościowy i działa przeciwzapalnie. Czosnek i cebula, dzięki zawartości substancji o nazwie allicyna, wykazują działanie antybiotyczne. Spożywanie zaś kalafiora, w którym obecna jest witamina K, wpływa na hamowanie wzrostu komórek nowotworowych, zapobiega także wrzodom żołądka. Należący do tej grupy kolorystycznej chrzan jest z kolei doskonałym naturalnym lekiem na katar, dolegliwości zatok czy niestrawność. Wśród białych warzyw wymienia się także ziemniaki uważane za prawdziwą skarbnicę potasu, który ma wpływ na właściwą pracę nerek, ciśnienie krwi, a także na funkcjonowanie układu nerwowego i mięśni. W białych warzywach jak np. pietruszka czy kalafior znajdziemy m.in. flawanony (związki organiczne będące częścią flawonoidów), które wykazują właściwości przeciwutleniające, pomagają niszczyć wolne rodniki odpowiedzialne za powstawanie wielu chorób. Zawierają one także wiele witamin, w tym między innymi z grupy B: B1, B2, B3, B6. Białe warzywa i owoce powinny być szczególnie wybierane przez osoby o słabszej odporności oraz chcące zrzucić wagę. Pomocne będą też dla tych, którzy borykają się z problemem związanym z poziomem cholesterolu we krwi, ponadto zmniejszą ryzyko rozwoju miażdżycy czy udaru.

Przedstawiciele białych warzyw i owoców: por, korzeń selera, pasternak, korzeń pietruszki, rzepa, cebula, szalotka, czosnek, kalafior, kalarepa, jabłka, gruszki, biała porzeczka.

Wydawałoby się, że kolor owoców czy warzyw nie ma większego znaczenia dla naszego zdrowia. Jednak, jak się okazuje, z każdym kolorem wiążą się określone właściwości prozdrowotne. Barwa tych produktów mówi o obecności w nich ważnych dla organizmu ludzkiego składników odżywczych, m.in.: witamin, składników mineralnych czy innych substancji o korzystnym wpływie na nasze funkcjonowanie. Zapewne koncentracja tych składników w poszczególnych owocach i warzywach będzie zróżnicowana. Dlatego też, by mieć bogatą pod względem wartości odżywczej dietę, powinniśmy spożywać rośliny o różnorodnym zabarwieniu. Dzięki temu nasz organizm otrzyma niezbędne dla zdrowia antyutleniające, witaminy, a także naturalne barwniki. Warzywa i owoce stanowią podstawę zbilansowanej i zróżnicowanej diety.

Źródła:

- Pudelko A.: 5 kolorów warzyw i owoców, <https://dietetycy.org.pl/5-kolorow-warzyw-owocow/>
- Co oznacza kolor warzyw i owoców?, <https://enel.pl/enelzdrowie/dieta-i-odzywianie/co-oznacza-kolor-warzyw-i-owocow>
- Kolor ma znaczenie – dlaczego warto jeść różnorodnie?, <https://www.kreatywna.pl/zdrowie/kolor-ma-znaczenie-dlaczego-warto-jesc-roznorodnie/>
- Zespół redakcyjny, Tęcza na talerzu, czyli co mówią nam kolory warzyw i owoców?, <https://ecoandfit.pl/kolory-warzyw-owocow>
- Natorski R.: Czy kolor warzyw i owoców ma znaczenie?, <https://kuchnia.wp.pl/czy-kolor-warzyw-i-owocow-ma-znaczenie-6223854146311809a>
- Ramusiewicz-Osypowicz K.: Kolor owoców i warzyw ma wpływ na ich właściwości zdrowotne <https://zywienie.abczdrowie.pl/kolor-owocow-i-warzyw-a-ich-wlasciwosci-zdrowotne/3>
- Sobieraj A.: Od koloru warzyw i owoców zależą ich wartości odżywcze. Które są najzdrowsze?, <https://zdrowie.radiozet.pl/w-zdrowym-ciele/zdrowe-zywienie/zasady-zywienia/Kolor-warzyw-i-owocow-wartosci-odzywczce>

Dekoracje wielkanocne

Wielkanoc to najstarsze święto w Kościele Rzymskokatolickim, obchodzone na pamiątkę Zmartwychwstania Jezusa Chrystusa. Data Wielkiej Niedzieli jest ruchoma i zależy od faz księżyca. Przypada zawsze na tydzień po pierwszej wiosennej pełni. Z tego względu Święta Wielkiej Nocy obchodzone są najwcześniej 22 marca, a najpóźniej 25 kwietnia. Cały okres wielkanocny trwa 50 dni, a kończy się tak zwanym dniem Pięćdziesiątnicy.

Maria Kapuścińska

Starszy Specjalista Sekcji Wiejskiego Gospodarstwa Domowego i Agroturystyki

Okres okołoswiąteczny to bardzo wyjątkowy czas, w którym symboliczne obrzędy religijne, tradycja ludowa oraz świąt przyrody spletają się ze sobą. Chrześcijaństwo celebrowało zwycięstwo Jezusa nad śmiercią, przyroda budzi się do życia po zimie, zaś tradycje ludowe upamiętniają zarówno wydarzenia sprzed ponad dwóch tysięcy lat, jak i wyróżniają naturalne przemiany w przyrodzie. Tradycje kościelne od lat są niezmiennie, natomiast nasze tradycje rodzinne ulegają modyfikacjom. Współczesna Wielkanoc ma uroczysty charakter, jednak jej obchody różnią się znacznie od zwyczajów, jakie panowały w domach naszych dziadków.

Świąteczne śniadanie gromadzi przy stole wszystkich domowników i rozpoczyna się składaniem życzeń i dzieleniem święconym jajkiem, co w swej formie i symbolice jest bardzo podobne do wigilijnego łamania się opłatkiem. Jajka królują na świątecznym stole, symbolizując triumf życia nad śmiercią, płodność i początek nowego życia.

Większość z nas w okresie przedświątecznym starannie uprząta domostwa. W niedzielę palmową święci palmy wielkanocne, a w Wielką Sobotę niesie do kościoła pokarmy w pięknie dekorowanych koszykach. Ważnym elementem wprowadzającym odświeżony nastrój jest dekorowanie wnętrza. Dekoracje nie muszą być wyszukane. Wiosną przyroda budzi się do życia i zachwyca różnorodnością barw. Wykorzystując te wiosenne, kolorowe dodatki, mamy duże możliwości aranżacyjne. Zajączki, pisanki i żonkile to tradycyjne rozwiązania, które są zawsze mile widziane. Klasyczną kombinacją kolorystyczną na Wielkanoc jest połączenie zielonego z żółtym. Taka baza jest dobrym punktem wyjścia do wprowadzenia dodatkowego koloru. Może to być na przykład pomarańcz, beż lub pastelowy róż. Najlepiej wprowadzić go poprzez dodatki takie jak: serwetki, figurki czy pisanki. Dzięki temu niewielkim kosztem odmienimy nasz świąteczny stół. Ceramiczne figurki zajączków czy kurczaczków pomogą wyczarować odpowiednią atmosferę i mogą służyć przez wiele lat. Doskonałą i naturalną deko-

rację zapewnią świeżo ścięte bazy nazywane „wierzbowymi kotkami”. To dekoracja, która zawsze kojarzy się z Wielkanocą. Wystarczy bukiet z kilku gałązek wyeksponowany w pięknym wazonie. Nawet jeśli nie mamy ich u siebie w ogródku, to w okresie przedświątecznym różnego rodzaju gałązki możemy kupić w kwaciarniach.

Ozdobami wielkanocnymi wyróżniającymi się na rynku są przede wszystkim te, które wykonano ręcznie. Rękodzieło tworzy bowiem indywidualne i wyjątkowe dekoracje. Niepowtarzalne ozdoby można wykonać z wykorzystaniem prostych materiałów, używając do tego celu papieru, bibuły, kolorowych tasiemek, styropianu, drewna, tkanin, piór, gałązek i innych elementów. Twórcy rękodzieła wykorzystują wiele technik w tym celu, m.in.: decoupage, quilling, haft, sutasz, malowanie, rzeźbienie i wiele innych. Ostatnimi czasy popularne stają się także stroiki wielkanocne w formie wieńców, zawieszane na drzwiach lub oknach na wzór wieńców bożonarodzeniowych. Ich podstawowy szkielet tworzą gałązki bazi czy wikliny, które przyozdabiane są w zależności od upodobań. W taki wieniec wpleść można dosłownie wszystko, co kojarzy się z Wielkanocą – kawałki mchu, trawy, papierowe kwiaty, różnobarwne pisanki, ptasie piórka, wstążki oraz różne figurki.

Olecki Oddział Warmińsko-Mazurskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego z siedzibą w Olsztynie czwartego kwietnia bieżącego roku, w miejscowości Kukowo (gmina Olecko), organizuje seminarium pn. „Tradycje i zwyczaje świąt wielkanocnych”. W trakcie spotkania zostanie omówiony temat tradycji wielkanocnych oraz zaprezentowany film pt. „Wykup – chodzenie po allelu”. Przewidziane są w programie również warsztaty rękodzielnicze pod hasłem „Stroiki wielkanocne w stylu eko”, które poprowadzi Pani z koła gospodyń wiejskich „Kukowianki”. Każdy uczestnik będzie miał możliwość wykonać własnoręcznie stroik wielkanocny, który później zabierze do domu. Zaplanowano także prezentację techniki malowania pisanek woskiem oraz występ folklorystyczny Pań z zespołu ludowego „Sedranianki”. Wszystkich chętnych zapraszamy serdecznie do wzięcia udziału w powyższym wydarzeniu.

SPRZEDAM:

- Sprzedam działkę w Szylenach koło Braniewa o powierzchni 0,8 ha. Nr działki 45. Kontakt 509 111 451.
- Drzewo 60 m³ liściaste oraz dąb i buk przetarty na stolarkę. Czesław Bertel, Rogiedle 8A, 11-135 Lubomino. Tel. 660 997 614.
- Sprzedam gospodarstwo rolne wraz z siedliskiem w m. Jeziorko (gm. Pieniężno) o powierzchni ok. 15 ha, stanowiącej łąki i pastwiska oraz stary las o pow. 1,20 ha. Istnieje możliwość kupna samej ziemi. Tel. 533 410 366.
- Sprzedam ciągnik Ursus 1614 rok 1993 stan bdb., ciągnik zetor 16245 rok 1997 przyczepa hw8011 wywrotka ładowność 10 ton przyczepa tandem wywrotka ładowność 12 ton, agregat talerzowy uprawowo siewny Vaderstadt rapid szer. 4 metry z nawozem rok 2005, opryskiwacz ciągnany pojemność 2500 litrów i 4000 litrów, ładowarkę teleskopową Merlo rok 2007, prasę do balotów Sipma 120x120 rok produkcji 2013, czyszczalnię Petkus. Tel. 500 419 229.
- Sprzedam łubin słodki i gorzki czyszczony w workach Big Bag. Tel. 500 419 229.
- Sprzedam ciągnik rolniczy Zetor 16245 rok prod. 1997, ciągnik rolniczy Ursus 1634 rok produkcji 1996, ciągnik rolniczy Ursus 1614 rok prod. 1993, opryskiwacz ciągnany pojemność 2000 l, szerokość 18 m, opryskiwacz ciągnany pojemność 4000 l, szerokość 24 m, ładowarka teleskopowa Merlo rok prod. 2007 wysokość 7 m, agregat uprawowo siewny Vaderstad Rapid talerzowy z nawozem, szerokość 4 m, rok prod. 2005, przyczepa tandem wywrotka Vaia ładowność 12 t, wywrot do tyłu. Tel. 500 419 229.
- Sprzedam jałówkę rasy Galloway wysokocielną, termin wycielenia 4.11.2021 r. Tel. 604 194 791
- Sprzedam czyszczalnię nasion dokładnego czyszczenia produkcji niemieckiej Petkus K-531 Gigant z sitami (30 szt. w cenie 70 zł/szt, sita w dobrym stanie) oraz instrukcją obsługi czyszczalni, możliwy transport, cena 6600 zł (mała negocjacja) woj. dolnośląskie, gmina Żmigród. Tel. 668 793 926.
- Sprzedam prasę do bel (produkcja WARFAMA), pług pięcioskibowy, Cyklop, rozrzutnik czteroosiowy, przetrząsarcko-zgrabiarki siedmiorzędowe, przyczepę 4,5 tonową, przyczepę 6 tonową. Gamerki Wielkie, gm. Jonkowo, pow. olsztyński. Tel. 660 997 614.
- Sprzedam brony pięciopolowe, lej nawozowy, pług 2-skibowy, kultywator sprężynowy. Tel. 665 860 868.
- Sprzedam ziemię rolną 40 ha z zabudowaniami: dom, obora, stodoła, świnia, wiata, silosy 2szt. Tel. 506 406 035.
- Sprzedam gęsi tuluskie ze stad zachowawczych. Tel. 604 194 791.
- Sprzedam wycinak do kisonki, noże ruchome w 100% sprawny, cena 1990 zł. Tel. 601 392 805; 785 392 805.
- Działkę o powierzchni 1,00 ha w miejscowości Bobrowiec, gmina Braniewo. Cena do uzgodnienia. Tel. 603 678 540.
- Jarlice z dopłatami rasy kamieniecka długowłnista. Józef Nieścior, 11-041 Gutkowo 33. Tel. 797 286 383.
- Sprzedam kosiarkę rotacyjną, polska 3 letnia. Tel. 508 498 004.
- Gospodarstwo rolne w m. Wodukajmy (gm. Sępólno) o pow. 12 ha, w tym stary las 0,74 ha. W gospodarstwie znajdują się: dom 1-rodzinny parterowy z poddaszem użytkowym (72 m²), obora (253 m²), chlewnia (128 m²), 2 x garaż (35 m² i 42 m²). Istnieje możliwość kupna samego siedliska (budynki) usytuowane na pow. gruntów od 0,90 ha do 1,36 ha (jedna bądź dwie działki ewidencyjne) lub samej ziemi ornej w jednym kawałku 9,9 ha (2 działki ewidencyjne). Tel. 508 323 512.

- Sprzedam haki do wędzenia wędlin wykonane ze stali nierdzewnej przeznaczonej do kontaktu z żywnością. Tel. 508 908 069.
- Schładzalnik do mleka 650 l oraz ciągnik S-320. Tel. 513 661 525.
- Ciągnik PONAR 82A, rok pr. 2004 r., 3600 Mth, z TUREM bez osprzętu, zarejestrowany, ubezpieczony, pierwszy właściciel, cena 51 000 zł. Tel. 513 447 485.
- Ciągnik Case JX90 (2010) 3300 mtg tur (2011) bez osprzętu I wł. Stan bdb kupiony w kraju u dealera pełny serwis dokumentacja opony oryginał przód 70% tył 90% szerokie ogumienie komplet obciążników przód i tył cena 110 tys. zł, gm. Goldap. Tel. 600 096 165.
- Dużą przyczepę kempingową dwuosiową, ciągnik Same Antares II 130 KM Turbo. Rok produkcji 2000. Ciągnik cały w oryginale, sprawny. Stan bardzo dobry. Tel. 512 479 979.
- Rozrzutnik obornika 2-osiowy; siewnik do nawozów Piast (olejak); śrutownik bijakowy; ciągnik Zetor 6-cylindrowy z przednim napędem; pług Kverneland 4-skibowy; kosiarkę rotacyjną; żmijkę do zboża-4 metry lub dmucharę do zboża; 2 przyczepy 3,5 tonowe do zboża; kombajn Bizon na szerokich kołach; owijkę do balotów. Tel. 55 244 81 89 (dzwonić wieczorem), gm. Lelkowo.
- Sprzedam: ciągnik Ursus 1614 sześciocylindrowy Turbo, zarejestrowany, stan bardzo dobry; przyczepę rolniczą D-50 zarejestrowaną, stan bardzo dobry; przyczepę kempingową, dwuosiową, dużą, sprowadzoną z Niemiec. Tel. 512 479 979.
- 2 działki rolne 15- i 30-arewe z warunkami zabudowy, maszty do ciągnika 3,5 m na tył do balotów, brony ciężkie zawieszane 4 polowe, rozsiewacz do nawozów, śrutownik, kultywator oraz kopaczkę gwiazdzistą 1-rzędową. Cena do uzgodnienia. Tel. 668 478 407.

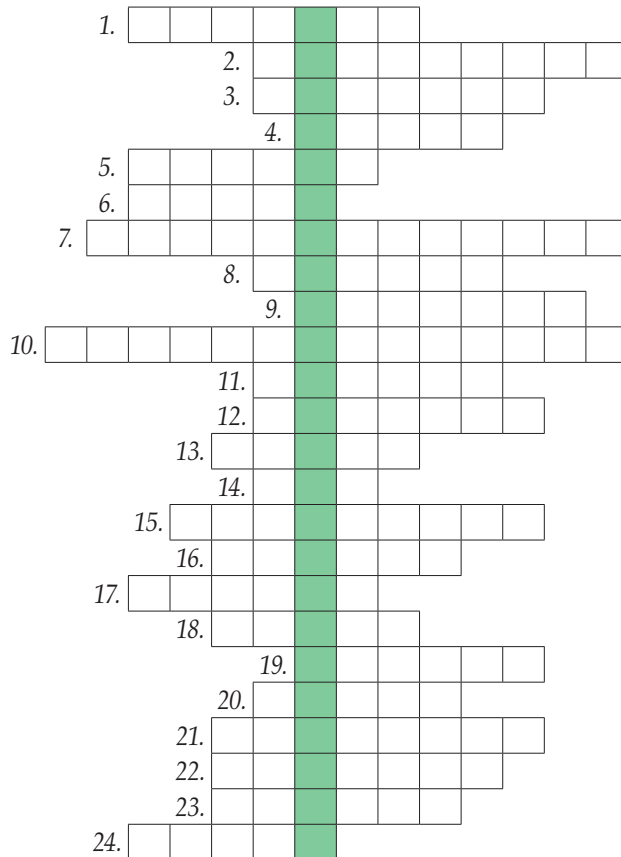
KUPIĘ:

- Kupię ciągnik Zetor, przystawkę do kukurydzy, siewnik do kukurydzy i rozsiewacz nawozu. Tel. 728 032 907.
- Kupię ciągnik Zetor Forterra, agregat uprawowy 3 m, formownicę do redlin ziemniaków i sadzarkę do ziemniaków talerzową. Tel. 795 807 728.
- Kupię Bizon Rekord, BS, Claas, sortownik do ziemniaków i pług obrotowy Kverneland famarol, siewnik zbożowy, agregat siewny i opryskiwacz ciągnany na kołach pilmet. Tel. 790 318 118.
- Kupię rozsiewacz wapna RCW Unia Brzeg, dmuchawę do zboża ssąco-tłoczącą pom augustów i przyczepę rolniczą. Tel. 511 924 809.
- Kupię prasę kostkującą, gm. Świątki. Tel. 516 168 355.
- Kupię ciągnik Zetor lub John Deere, przyczepę Pronar, rozsiewacz nawozu Brzeg, Amazone 1600l, sadzarkę talerzową do ziemniaków i kosiarko-rozdrabniacz. Tel. 795 807 728.
- Rozsiewacz Amazone, pług Kverneland Amarol 4-skibowy, opryskiwacz Pilmet ciągnany od 2-2,5 tys. l i kosiarkę bijakową. Tel. 511 924 809.
- Pług obrotowy, agregat siewny Zetor Forterra, felgi 38 cali Ursus, rozsiewacz 1600 l Bizon Record. Tel. 795 807 728.
- Ciągnik Zetor ok. 100 KM z przednim napędem, model 10540 lub Ursus 1224. Rozsiewacz do nawozów i przyczepę rolniczą. Pług Famarol wahadłowy lub pług obrotowy. Tel. 511 907 139.

INNE:

- Naprawa pękniętych bloków silników spalinowych. Pęknięcia płaszczy, dziury (dojazd do klienta, bez wyjmowania silnika, udzielanie gwarancji). Tel. 601 859 884; www.peklblok.pl

KRZYŻÓWKA

1. Dawniej zupa
2. Dwulicowa osoba, obłudnik
3. Jedna z metod renowacji TUZ
4. Łodygi i liście roślin uprawnych po omłocie
5. Największy staw ciała człowieka
6. Samica świni domowej
7. Ważna karma w hodowli bydła
8. Przeciwnieństwo olbrzyma
9. Połowa średnicy okręgu
10. Bakterie, grzyby i wirusy
11. Lany poniedziałek
12. „Podróż za jeden...”
13. Niedźwiedź bambusowy
14. Eden
15. Fryzjer dawniej
16. Beksa, płaczek
17. Najwyższy głos żeński lub chłopięcy
18. Niezbędny do hasła
19. Twórca ewolucjonizmu
20. Celtycki kapłan
21. Jedno z miast Kopernika
22. Ozdobne jajo wielkanocne
23. Wymiany walut
24. Dawny pług

Wśród osób, które prześlą na adres redakcji prawidłowe rozwiązanie krzyżówki rozlosujemy trzy zestawy najnowszych publikacji WMODR z siedzibą w Olsztynie. Na rozwiązania czekamy do 30 kwietnia 2023 r. Adres: „Bieżące Informacje”, WMODR z siedzibą w Olsztynie, ul. Jagiellońska 91, 10-356 Olsztyn, z dopiskiem „krzyżówka”.

Adresy Zespołów Doradców:

- **BARTOSZYCE**, ul. Kętrzyńska 45A, tel. (89) 762 22 05
- **BRANIEWO**, ul. Kościuszki 118, tel. (55) 243 28 46
- **DZIAŁDOWO**, ul. Polna 6/20, kom. 665 890 160
- **ELBLĄG**, ul. Nowodworska 10B, tel. (55) 235 32 36
 - Pasłęk, ul. Bankowa 25, tel. (55) 248 55 04
- **EŁK**, ul. Zamkowa 8, tel. (87) 621 69 67
- **GIŻYCKO**, ul. Przemysłowa 2, tel. (87) 428 51 99
- **GOŁDAP**, ul. Wolności 20, tel. (87) 615 19 57
- **IŁAWA**, ul. Lubawska 3, tel. (89) 649 37 73
 - Lubawa, ul. Gdańska 26, tel. (89) 645 24 22
- **KĘTRZYN**, ul. Powstańców Warszawy 1 (budynek Społem), tel. (89) 751 30 93
- **LIDZBARK WARMIŃSKI**, ul. Krasickiego 1, tel. (89) 767 23 10
- **MRĄGOWO**, ul. Boh. Warszawy 7A/2, tel./fax (89) 741 24 51
- **NOWE MIASTO LUBAWSKIE**, ul. Kazimierza Wielkiego 5, kom. 665 690 332
- **NIDZICA**, ul. Słowackiego 17, tel. (89) 625 26 50
- **OLECKO**, Al. Zwycięstwa 10, kom. 665 910 617
- **OLSZTYN**
 - Biskupiec, ul. Niepodległości 4A, tel. (89) 715 22 59
- **OSTRÓDA**, Grabin 17, tel. (89) 646 24 24
 - Morąg, ul. Dworcowa 13, tel. (89) 757 47 61
- **PISZ**, ul. Wojska Polskiego 33, kom. 695 990 247
- **SZCZYTNO**, ul. Józefa Narońskiego 2, tel. (89) 624 30 59
- **WĘGORZEWO**, Plac Wolności 1B, tel. (87) 427 12 21

OGŁOSZENIA I REKLAMY W MIESIĘCZNIKU W 2022 r.

reklama na okładce kolor:

- II, III str. – 1 540 zł brutto
- IV str. – 1 845 zł brutto

reklama wewnątrz numeru kolor:

- format A4 – 1 230 zł brutto
- format 1/2 A4 – 770 zł brutto
- format 1/4 A4 – 615 zł brutto

artykuł sponsorowany format A4 – 923 zł brutto

wkładkowanie gotowych materiałów reklamowych:

- Kartka A4 lub A3 złożona do formatu A4 – 770 zł brutto
- Kartka A4 lub A3 złożona do formatu A4 od 2 do 8 stron – 1 540 zł brutto
- Kartka A3 złożona do formatu A4 od 8 do 16 stron – 2 306 zł brutto

Treść reklam wraz ze zleceniem i danymi do wystawienia faktury VAT, należy przestać do 15 dnia miesiąca poprzedzającego emisję reklamy. Redakcja nie odpowiada za treść zamieszczonych ogłoszeń i reklam.

Ogłoszenia drobne dla rolników zamieszczamy bezpłatnie!

ROLNIKU PAMIĘTAJ!!!

Sprawdź, czy posiadasz aktualne zaświadczenie o ukończeniu szkolenia chemizacyjnego

Zapraszamy do udziału w szkoleniach w zakresie stosowania środków ochrony roślin organizowanych przez WMODR

Szczegółowe informacje o najbliższych terminach uzyskasz u swojego doradcy lub na stronie: wmodr.pl/szkolenia

Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doradztwa Rolniczego
z siedzibą w Olsztynie

zaprasza na

XIII Wiosenne Targi Ogrodnicze „Pamiętajcie o ogrodach”

Patronat Honorowy

Ministerstwo Rolnictwa
i Rozwoju Wsi

WOJEWODA
WARMIŃSKO-MAZURSKI
Artur Chojecki

Wiceprezes Rady Ministrów
Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi
Henryk Kowalczyk

W PROGRAMIE TARGÓW PREZENTACJA:

- roślin i artykułów szkółkarskich
- maszyn i urządzeń do produkcji ogrodniczej
- zabudowy, wyposażenia i aranżacji ogrodów
- instalacji wykorzystujących odnawialne źródła energii
- żywności naturalnej i rękodzielnictwa
- instytucji i organizacji działających na rzecz rolnictwa
- pokaz ogierów kryjących

22-23 kwietnia 2023 r.
Olsztyn, ul. Jagiellońska 91

